

Ελληνική Δημοκρατία
Εθνικό Πρόγραμμα Μεταρρυθμίσεων
2019

Απρίλιος 2019

Πίνακας Περιεχομένων

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ	11
1.2 Μεταρρυθμίσεις σε βασικούς τομείς πολιτικής	12
1.3 Ανισοροπίες και διαρθρωτικές προκλήσεις	14
2. ΜΑΚΡΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΚΑΙ ΜΑΚΡΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΑΝΙΣΟΡΡΟΠΙΕΣ	16
2.1 Μακροοικονομικές Εξελίξεις	16
3. ΠΡΟΣ ΜΙΑ ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΕΝΙΣΧΥΣΗΣ ΤΗΣ ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΟΤΗΤΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ : 10 ΠΕΔΙΑ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ	21
3.1 Στρατηγική Πρόκληση και Στόχευση	21
3.2 10 Πεδία Παρέμβασης για την Ενίσχυση της Παραγωγικότητας	22
4. ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ	27
4.1 Διασύνδεση Εθνικής Αναπτυξιακής Στρατηγικής και Ετήσιας Επισκόπησης για την Ανάπτυξη	27
4.2 Δράσεις και Μεταρρυθμίσεις για την Τόνωση των Εξαγωγών	28
4.3 Επενδύσεις – Άμεσες Ξένες Επενδύσεις	29
4.4 Αναπτυξιακός Νόμος και Ενίσχυση Ανταγωνιστικότητας	30
5. ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΤΟΥ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΥ ΚΛΙΜΑΤΟΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΕΥΚΟΛΙΑΣ ΣΤΟ ΕΠΙΧΕΙΡΕΙΝ	33
5.1 Ηλεκτρονική Υπηρεσία Μιας Στάσης	33
5.2 Αδειοδότηση και Εποπτεία Οικονομικών Δραστηριοτήτων	33
5.3 Εταιρικό Δίκαιο	35
5.4 Επιχειρηματικά Πάρκα	35
5.5 Υποστήριξη Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων	36
5.6 Πλαίσιο Διευθέτησης των μη Εξυπηρετούμενων Υποχρεώσεων	37
6. ΔΙΑΡΘΡΩΤΙΚΑ ΤΑΜΕΙΑ ΚΑΙ ΤΑΜΕΙΑ ΣΥΝΟΧΗΣ	40
6.1 Υλοποίηση του ΕΣΠΑ 2014-2020 ΕΣΠΑ - ΠΔΕ	40
6.2 Μεταρρύθμιση του Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων	41
7. ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	43
7.1 Στόχος για Μείωση της Πρόωρης Εγκατάλειψης του Σχολείου	43
8. ΑΓΟΡΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ	47
8.1 Εθνικός Στόχος για την Απασχόληση : 70% του πληθυσμού μεταξύ 20 και 64 ετών θα πρέπει να απασχολούνται μέχρι το 2020.	47
9. ΦΤΩΧΕΙΑ	50
9.1 Εθνικοί Στόχοι για την Φτώχεια -Υφιστάμενη Κατάσταση	50
9.2 Βελτίωση του Συστήματος Κοινωνικής Αλληλεγγύης	52

10. ΕΡΕΥΝΑ ΚΑΙ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ	55
10.1 Εθνικός Στόχος για Δαπάνες σε Έρευνα και Τεχνολογική Ανάπτυξη (1.20% του ΑΕΠ)	55
10.2 Βασικές Πολιτικές για την Επίτευξη του Στόχου για την ΕΤΑ	58
11. ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΟΙ ΚΑΙ ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	60
11.1 Στόχος για τις Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας	60
11.2 Ενεργειακή Απόδοση	63
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι : Στοιχεία αγοράς εργασίας	66
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙ : Στοιχεία φτώχειας	70
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙΙ : Συνολικό σενάριο για την ΑΕΛΕΤΑ με βάση τα σενάρια για τις βασικές πηγές χρηματοδότησης	80

Πίνακες

Πίνακας 1. Ενδεικτικές κοινές προτεραιότητες Εθνικής Αναπτυξιακής Στρατηγικής & Ετήσιας Επισκόπησης Ανάπτυξης 2019.....	27
Πίνακας 2. Δαπάνες ΕΔΕΤ	40
Πίνακας 3. Δράσεις για ενίσχυση της Έρευνας και της Ανάπτυξης.....	59
Πίνακας 4. Τομεακά (ηλεκτρική ενέργεια, θέρμανση και ψύξη, μεταφορές) και συνολικά μερίδια ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές.....	60
Πίνακας 5. Ποσοστό απασχόλησης ατόμων ηλικίας 20-64 ετών (%)	66
Πίνακας 6. Μερική απασχόληση ως προς το σύνολο της απασχόλησης ατόμων ηλικίας 20-64 ετών (%)	66
Πίνακας 7. Ποσοστό ανεργίας ατόμων ηλικίας άνω 15+ ετών (%).....	66
Πίνακας 8. Ποσοστό ανεργίας ατόμων ηλικίας 15-24 ετών (%).....	67
Πίνακας 9. Ποσοστό μακροχρόνιας ανεργίας (άνεργοι >12 μήνες ως προς το εργατικό δυναμικό) ατόμων 15+ (%).....	67
Πίνακας 10. Μερίδιο μακροχρόνιας ανεργίας (άνεργοι > 12 μήνες ως προς το σύνολο των ανέργων) ατόμων 15+ (%).....	67
Πίνακας 11. Ποσοστό συμμετοχής στο εργατικό δυναμικό ατόμων ηλικίας 20-64 ετών (%).....	67
Πίνακας 12. Προσλήψεις – Αποχωρήσεις –Ισοζύγιο στον Ιδιωτικό Τομέα	68
Πίνακας 13. Νέες προσλήψεις ανά είδος σύμβασης 2017-2018	68
Πίνακας 14. Ελεγκτική δραστηριότητα του ΣΕΠΕ 2017-2018.....	69
Πίνακας 15. Πληθυσμός σε κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού (AROP)	71
Πίνακας 16. Πληθυσμός σε κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού: ανάλυση στα συστατικά του (2016 και 2017).....	71
Πίνακας 17. Πληθυσμός ηλικίας 0-17 ετών σε κίνδυνο φτώχειας (παιδική φτώχεια) 2017	71
Πίνακας 18. Κατώφλι φτώχειας (σε ευρώ ετησίως)	72
Πίνακας 19. Πληθυσμός σε κίνδυνο φτώχειας (AROP) 2008-2017.....	72
Πίνακας 20. Κίνδυνος φτώχειας (μετά τις κοινωνικές μεταβιβάσεις) κατά φύλο και ομάδες ηλικιών (2014-2017).....	73
Πίνακας 21. Πληθυσμός σε κίνδυνο φτώχειας ή/και κοινωνικού αποκλεισμού (μετά τις κοινωνικές μεταβιβάσεις) κατά ηλικία και υπηκοότητα (2015-2017).....	74
Πίνακας 22. Πληθυσμός σε κίνδυνο φτώχειας ή/και κοινωνικού αποκλεισμού (μετά τις κοινωνικές μεταβιβάσεις) κατά ιδιοκτησιακό καθεστώς κατοικίας και ηλικία (2015-2017).....	74
Πίνακας 23. Βάθος (χάσμα) κινδύνου φτώχειας (μετά τις κοινωνικές μεταβιβάσεις), κατά ομάδες ηλικιών και φύλο (2014 -2017)	74
Πίνακας 24. Κίνδυνος φτώχειας (μετά τις κοινωνικές μεταβιβάσεις) για τον πληθυσμό άνω των 18 ετών, κατά φύλο και κατάσταση απασχόλησης (2015-2017).....	75
Πίνακας 25. Κίνδυνος φτώχειας εργαζομένων (μετά τις κοινωνικές μεταβιβάσεις) με διάκριση πλήρους και μερικής απασχόλησης (2015-2017).....	75
Πίνακας 26. Ποσοστό ατόμων που ζουν σε συνθήκες σοβαρής υλικής στέρησης	77
Πίνακας 27. Υλική στέρηση παιδιών (0-17 ετών)	77
Πίνακας 28. Κατανομή των νοικοκυριών με δυσκολίες ανταπόκρισης στην πληρωμή πάγιων λογαριασμών με διάκριση σε φτωχά και μη φτωχά νοικοκυριά (2015-2017)	78
Πίνακας 29. Οικονομική αδυναμία νοικοκυριών ικανοποίησης βασικών αναγκών με διάκριση σε φτωχά και μη φτωχά νοικοκυριά (2015-2017).....	78

Πίνακας 30. Δείκτης κατανομής ισοδύναμου εισοδήματος σε πεντημόρια (S80/S20), κατά ομάδες ηλικιών: 2005, 2008 – 2017.....	79
Πίνακας 31. Δείκτης άνισης κατανομής εισοδήματος (συντελεστής Gini): 2005, 2008 – 2017 (%)......	79
Πίνακας 32: Δαπάνη για Έρευνα και Ανάπτυξη κατά Πηγή Χρηματοδότησης.....	80

Διαγράμματα

Διάγραμμα 1. Δίδυμα Ελλείμματα και Ρυθμός Ανάπτυξης.....	16
Διάγραμμα 2. Συμβολή Ταμείων στην Απορρόφηση του ΕΣΠΑ 2017-2020	41
Διάγραμμα 3. Δαπάνες για Έρευνα και Ανάπτυξη	55
Διάγραμμα 4. Δαπάνες για Έρευνα και Ανάπτυξη ανά κλάδο	55
Διάγραμμα 5. Εξέλιξη του δείκτη AROPE την τελευταία δεκαετία και το 2005.....	70
Διάγραμμα 6. Πληθυσμός σε κίνδυνο φτώχειας (AROP)	73
Διάγραμμα 7. Κίνδυνος φτώχειας εργαζομένων με διάκριση πλήρους και μερικής απασχόλησης (2017)	75
Διάγραμμα 8. Ο κίνδυνος φτώχειας πριν και μετά τις κοινωνικές μεταβιβάσεις (2017)	76
Διάγραμμα 9. Δείκτες οικονομικής ανισότητας 2005, 2009-2017	79

ΑΚΡΩΝΥΜΙΑ

ΑΒΣ : Άτυπες Βιομηχανικές Συγκεντρώσεις

ΑΕΙ : Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα

ΑΕΠ : Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν

ΑμεΑ : Άτομα με ειδικές Ανάγκες

ΑΠΕ : Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας

ΓΕΛ : Γενικό Λύκειο

ΓΕΜΗ : Γενικό Εμπορικό Μητρώο

ΔΕΔΔΗΕ : Διαχειριστής Ελληνικού Δικτύου Διανομής Ηλεκτρικής Ενέργειας

ΔΕΠ : Διδακτικό και Ερευνητικό Προσωπικό

ΔΥΕΠ : Δομές Υποστήριξης και Εκπαίδευσης Προσφύγων

Ε & Α : Έρευνα και Τεχνολογική Ανάπτυξη

Ε.Γ. : Ειδική Γραμματεία

Ε.Ε. : Ευρωπαϊκή Ένωση

ΕΔΕΤ : Ευρωπαϊκά Διαρθρωτικά και Επενδυτικά Ταμεία

ΕΔΕΤ : Ευρωπαϊκό Διαρθρωτικό και Επενδυτικό Ταμείο

ΕΕΚ : Επαγγελματική Εκπαίδευση και Κατάρτιση

ΕΚΣΓ : Ευρωπαϊκό Κέντρο Σύγχρονων Γλωσσών

ΕΚΤ : Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα

ΕΚΤ : Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΛΙΔΕΚ : Ελληνικό Ίδρυμα Έρευνας και Καινοτομίας

ΕΛΣΤΑΤ : Ελληνική Στατιστική Αρχή

ΕΜΣ : Ευρωπαϊκός Μηχανισμός Στήριξης

ΕνΔΤΚ : Εναρμονισμένος Δείκτης Τιμών Καταναλωτή

ΕΠ : Επιχειρησιακά Προγράμματα

ΕΠΑ : Εθνικό Πρόγραμμα Ανάπτυξης

ΕΠΑΛ : Επαγγελματικό Λύκειο

ΕΠΑνΕΚ : Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Ανταγωνιστικότητα Επιχειρηματικότητα Καινοτομία

ΕΣΠΑ : Εθνικός Στρατηγικό Πλαίσιο Αναφοράς
ΕΤΑ : Έρευνα και Τεχνολογική Ανάπτυξη
ΕΤΑΚ : Έρευνα Τεχνολογική Ανάπτυξη και Καινοτομία
ΕΤΕΑΝ : Εθνικό Ταμείο Επιχειρηματικότητας & Ανάπτυξης
ΕΤΠΑ : Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης
ΕΧΠ : Ειδικό Χωροταξικό Πλαίσιο
ΙΕΠ : Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής
ΙΚΕ : Ιδιωτικές Κεφαλαιουχικές Εταιρίες
Κ.Α.Λ.Ο. : Κοινωνική και Αλληλέγγυα Οικονομία
ΚΕΑ : Κοινωνικό Εισόδημα Αλληλεγγύης
ΚΕΠΑ : Κέντρα Πιστοποίησης Αναπηρίας
ΚΕΠΕ : Κέντρου Προγραμματισμού και Οικονομικών Ερευνών
ΚΕΣΥ : Κέντρων Εκπαιδευτικής και Συμβουλευτικής Υποστήριξης
ΜΔ : Μαθητική Διαρροή
ΜΜΕ : Μικρές και πολύ Μικρές Επιχειρήσεις
ΝΠΔΔ : Νομικό Πρόσωπο Δημοσίου Δικαίου
ΝΠΙΔ : Νομικό Πρόσωπο Ιδιωτικού Δικαίου
ΝΡΕ : Μη εξυπηρετούμενες υποχρεώσεις
ΝΡΛ : Μη εξυπηρετούμενα δάνεια
ΞΑΕ : Ξένες Άμεσες Επενδύσεις
ΟΑΕΔ : Οργανισμός Απασχόλησης Εργατικού Δυναμικού
ΟΓΑ : Οργανισμός Γεωργικών Ασφαλίσεων
ΟΠΕΚΑ : Οργανισμός Προνοιακών Επιδομάτων Κοινωνικής Αλληλεγγύης
ΟΠΣ-ΑΔΕ : Ολοκληρωμένο Πληροφοριακό Σύστημα Διαχείρισης Αδειοδότησης και Ελέγχων
ΠΔ : Προεδρικό Διάταγμα
ΠΔΕ : Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων
ΠΕΣ : Πρόωρη Εγκατάλειψη Σχολείου
ΤΑΝΕΟ : Ταμείο Ανάπτυξης Νέας Οικονομίας
ΤΕΒΑ : Ταμείο Ευρωπαϊκής Βοήθειας για τους Απόρους
ΤΠΠ : Τόνοι Ισοδύναμου Πετρελαίου

ΤτΕ : Τράπεζα της Ελλάδος

Υπ.ΟΙ.ΑΝ : Υπουργείο Οικονομίας και Ανάπτυξης

ΥΠΕΞ : Υπουργείο Εξωτερικών

ΥΠΠΕΘ : Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων

Φ/Β : Φωτοβολταϊκά

ΦΕΚ : Φύλλο Εφημερίδας Κυβέρνησης

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Το Εθνικό Πρόγραμμα Μεταρρυθμίσεων 2019 είναι το πρώτο που υποβάλλεται μετά την ολοκλήρωση του προγράμματος οικονομικής προσαρμογής τον Αύγουστο του 2018. Αν και κατά κανόνα τα Εθνικά Προγράμματα Μεταρρυθμίσεων διαρθρώνονται με βασικό άξονα αναφοράς τις ειδικές ανά χώρα συστάσεις (CSRs), η Ελλάδα δεν έχει λάβει τέτοιες συστάσεις ως αποτέλεσμα της εξαίρεσής της από τη διαδικασία του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου κατά τη διάρκεια του προγράμματος, οι δε δεσμεύσεις που έχουν αναληφθεί από τη χώρα αναφορικά με τη συνέχιση και ολοκλήρωση κρίσιμων μεταρρυθμίσεων και οι οποίες αποτυπώθηκαν στην απόφαση του Eurogroup του Ιουνίου 2018, παρακολουθούνται στο πλαίσιο της ενισχυμένης εποπτείας.

Σύμφωνα με τη δεύτερη Έκθεση Ενισχυμένης Εποπτείας της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, όπως αυτή συμπληρώθηκε με την επικαιροποιημένη έκθεση που δημοσιεύτηκε στις 3 Απριλίου 2019, η Ελλάδα έχει ολοκληρώσει όλες τις απαιτούμενες ενέργειες αναφορικά με τις συγκεκριμένες δεσμεύσεις που είχε αναλάβει για το τέλος του 2018. Οι δεσμεύσεις αυτές αναφέρονταν σε διαφορετικούς τομείς πολιτικής και περιελάμβαναν, μεταξύ άλλων, τη διασφάλιση της επίτευξης των δημοσιονομικών στόχων της χώρας στο πλαίσιο του προϋπολογισμού του τρέχοντος έτους, δράσεις περαιτέρω ενίσχυσης της φορολογικής διοίκησης, την επίτευξη σημαντικής προόδου στο πεδίο των αποκρατικοποιήσεων, καθώς και μία σειρά δράσεων που αποσκοπούν στην ενίσχυση της σταθερότητας του χρηματοπιστωτικού συστήματος, στον περαιτέρω εκσυγχρονισμό της δημόσιας διοίκησης και την απλοποίηση του επιχειρηματικού και επενδυτικού περιβάλλοντος.

Ως εκ τούτου, η ένταξη της χώρας στο ευρωπαϊκό πλαίσιο οικονομικής διακυβέρνησης, ξεκινώντας από τον φετινό κύκλο του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου, έχει ως βασικό σημείο αναφοράς την έκδοση της Έκθεσης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την Ελλάδα (Country Report Greece 2019), η οποία δημοσιεύτηκε στα τέλη Φεβρουαρίου. Βάσει της ανάλυσης που είχε προηγηθεί στο πλαίσιο της Έκθεσης του Μηχανισμού Επαγρύπνησης (Alert Mechanism Report), η Ελλάδα ήταν ένα εκ των δεκατριών κρατών μελών για τα οποία κρίθηκε απαραίτητη η διενέργεια μίας Εμπεριστατωμένης Επισκόπησης (in-depth Review) λόγω του κινδύνου ύπαρξης μακροοικονομικών ανισορροπιών.

Η τελική έκθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής επιβεβαίωσε τη μεγάλη πρόοδο που έχει επιτευχθεί κατά τα τελευταία έτη σε μία σειρά τομέων πολιτικής μέσω της πραγματοποίησης σημαντικών διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων στο πλαίσιο του προγράμματος οικονομικής προσαρμογής. Ταυτόχρονα, διαπίστωσε την ύπαρξη υπερβολικών ανισορροπιών (excessive imbalances) σε τομείς στους οποίους η έκταση της κρίσης και της ύφεσης των προηγούμενων ετών στην πραγματική οικονομία έχει αφήσει ισχυρά κατάλοιπα. Οι ανισορροπίες αυτές αναφέρονται στο υψηλό επίπεδο του λόγου του δημοσίου χρέους προς το ΑΕΠ, στην αρνητική καθαρή επενδυτική θέση της χώρας, στο ύψος του αποθέματος των μη εξυπηρετούμενων ανοιγμάτων (NPEs), στο

υψηλό ποσοστό ανεργίας, καθώς και στους χαμηλούς ρυθμούς δυναμικής μεγέθυνσης και παραγωγικότητας. Αν και οι γενεσιουργές αιτίες των περισσότερων εκ των ανισορροπιών αυτών έχουν πλέον αντιμετωπιστεί αποτελεσματικά, η αντιμετώπιση των συσσωρευμένων ανισορροπιών που το πρόσφατο παρελθόν έχει κληροδοτήσει απαιτούν συνέχιση της μεταρρυθμιστικής προσπάθειας με έμφαση σε μεταρρυθμίσεις που ενισχύουν τη δυναμική μεγέθυνση και τον διατηρήσιμο και συμπεριληπτικό χαρακτήρα της ανάπτυξης σύμφωνα και με τις προτεραιότητες της Ετήσιας Επισκόπησης για την Ανάπτυξη 2019.

1.2 Μεταρρυθμίσεις σε βασικούς τομείς πολιτικής

Μία πλήρης και αναλυτική καταγραφή των διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων που έχουν πραγματοποιηθεί κατά τα προηγούμενα έτη θα ήταν προφανώς αδύνατη στο πλαίσιο του παρόντος Προγράμματος. Εν τούτοις, μία σύντομη αναφορά στις προόδους που έχουν επιτευχθεί σε επιλεγμένους τομείς και αποτυπώνονται στην Έκθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής κρίνεται απαραίτητη προκειμένου να περιγραφεί με μεγαλύτερη ακρίβεια η υφιστάμενη κατάσταση και να διευκολυνθεί η εστίαση στις σημαντικές μελλοντικές προκλήσεις. Για τον λόγο αυτό, η παρούσα ενότητα θα περιοριστεί σε εκείνους τους τομείς πολιτικής εντός των οποίων έχει εντοπιστεί η ύπαρξη ανισορροπιών.

Στον τομέα της δημοσιονομικής πολιτικής, η πρόοδος είναι εμφανής τόσο σε επίπεδο επιδόσεων όσο και σε όρους του πλαισίου δημοσιονομικής διαχείρισης. Όσον αφορά στην εξέλιξη των δημοσιονομικών μεγεθών, το 2018 αποτελεί το τέταρτο συνεχόμενο έτος κατά το οποίο η Ελλάδα υπερβαίνει τον δημοσιονομικό στόχο που είχε συμφωνηθεί στο πλαίσιο του προγράμματος, καθώς και το τρίτο συνεχόμενο έτος κατά το οποίο το πρωτογενές δημοσιονομικό πλεόνασμα υπερβαίνει το 3,5%. Η επιτυχής ολοκλήρωση της δημοσιονομικής προσαρμογής συνδυάστηκε κατά τα προηγούμενα έτη με την υλοποίηση σημαντικών μεταρρυθμίσεων στο πλαίσιο δημοσιονομικής διαχείρισης. Οι μεταρρυθμίσεις αυτές, οι οποίες περιλαμβάνουν, μεταξύ άλλων, την εισαγωγή ενός μεσοπρόθεσμου πλαισίου δημοσιονομικής στρατηγικής, τη δημιουργία ενός πλαισίου ελέγχου και παρακολούθησης της εκτέλεσης του προϋπολογισμού σε επίπεδο Γενικής Κυβέρνησης και τη θεσμοθέτηση αυστηρών δημοσιονομικών κανόνων έχουν συμβάλει στη δημιουργία ενός σύγχρονου και ολοκληρωμένου πλαισίου δημοσιονομικής διαχείρισης το οποίο έχει ήδη επιτύχει να θέσει υπό έλεγχο τα δημοσιονομικά μεγέθη της χώρας και διασφαλίζει την συνετή άσκηση δημοσιονομικής πολιτικής στο μέλλον.

Παραπλήσια είναι η εικόνα που αποτυπώνεται στην Έκθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και όσον αφορά σε ζητήματα ανταγωνιστικότητας και μεταβολών του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών. Και στην περίπτωση αυτή, οι προσπάθειες των τελευταίων ετών οδήγησαν αφ' ενός στη διόρθωση των εντόνων μακροοικονομικών ανισορροπιών της προ κρίσεως περιόδου και αφ' ετέρου στην υιοθέτηση ενός πλήθους

μεταρρυθμίσεων με σκοπό την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας της ελληνικής οικονομίας. Ως προς το πρώτο ζήτημα, το έλλειμμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών έχει μειωθεί δραματικά από τη μέγιστη τιμή του 15,8% του ΑΕΠ του 2008, με τη συνολική προσαρμογή που έχει επιτευχθεί να είναι σχεδόν ισόποση της δημοσιονομικής προσαρμογής. Στο πλαίσιο αυτό, η διατήρηση και ενίσχυση της αυξητικής τάσης των εξαγωγών που σημειώνεται τα τελευταία έτη αποτελεί βασική προτεραιότητα των ελληνικών αρχών (βλ. ενότητα 4.2). Στρατηγικός στόχος είναι οι εξαγωγές να προσεγγίσουν το 50% του ΑΕΠ το 2025. Ως προς το διαρθρωτικό σκέλος, η Έκθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής αναγνωρίζει τις εκτεταμένες μεταρρυθμίσεις που έχουν πραγματοποιηθεί τόσο στις αγορές προϊόντων και εργασίας όσο και σε όρους βελτίωσης του επιχειρηματικού και επενδυτικού περιβάλλοντος και μείωσης του διοικητικού βάρους που αντιμετωπίζουν οι επιχειρήσεις του ιδιωτικού τομέα.

Ουσιαστική βελτίωση έχει επέλθει και όσον αφορά στην κατάσταση του χρηματοπιστωτικού τομέα, ο οποίος επλήγη σημαντικά κατά τα προηγούμενα έτη από την παραεταμένη οικονομική κρίση. Συγκεκριμένα, οι δείκτες κεφαλαιακής επάρκειας των ελληνικών τραπεζών βρίσκονται σε υγιή επίπεδα (15,8% κατά μέσο όρο στο δεύτερο τρίμηνο του 2018) τα οποία υπερβαίνουν τα όρια των κεφαλαιακών απαιτήσεων, η παροχή ρευστότητας από τον Έκτακτο Μηχανισμό Ρευστότητας (Emergency Liquidity Assistance) έχει σχεδόν μηδενιστεί, ενώ και η εξάρτηση των ελληνικών τραπεζών από την παροχή ρευστότητας από το Ευρωσύστημα έχει περιοριστεί σημαντικά. Ταυτόχρονα, η μείωση του αποθέματος των NPEs έχει καταστεί κεντρικός στόχος και προς την κατεύθυνση αυτή έχουν ήδη πραγματοποιηθεί σημαντικές μεταρρυθμίσεις που σχετίζονται με τη δημιουργία ενός εξωδικαστικού μηχανισμού διακανονισμών, τη δημιουργία δευτερογενούς αγοράς για τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια και το νομικό πλαίσιο περί αφερεγγυότητας επιχειρήσεων αλλά και φυσικών προσώπων.

Σημαντικές μεταρρυθμίσεις έχουν ολοκληρωθεί για την διευκόλυνση των επιχειρηματικών και επενδυτικών πρωτοβουλιών. Ξεχωρίζουν δράσεις για τη βελτίωση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος (απλοποίηση σύστασης επιχείρησης και αδειοδότησης οικονομικών δραστηριοτήτων), τον εκσυγχρονισμό του εταιρικού δικαίου, την ενίσχυση του ανταγωνισμού μέσω του ανοίγματος κλειστών επαγγελμάτων και του περιορισμού των εμποδίων εισόδου νέων επιχειρήσεων σε διάφορους κλάδους οικονομικής δραστηριότητας, καθώς και δράσεις για την επιτάχυνση και υποστήριξη επενδύσεων και Ξ.Α.Ε (νέο πλαίσιο για τις στρατηγικές επενδύσεις, νέος αναπτυξιακός νόμος). Ταυτόχρονα, η εκπόνηση και σταδιακή υλοποίηση της Εθνικής Αναπτυξιακής Στρατηγικής, εναρμονισμένη με τις προτεραιότητες της Ετήσιας Επισκόπησης Ανάπτυξης και τους Στόχους Βιώσιμης Ανάπτυξης φανερώνει την έμφαση που αποδίδεται από τις ελληνικές αρχές στη διαμόρφωση ολοκληρωμένων δημόσιων πολιτικών και ποιοτικών αναπτυξιακών θεσμών και εργαλείων που θα συμβάλλουν στην κάλυψη του επενδυτικού κενού, στην ενίσχυση της δυναμικής μεγέθυνσης της ελληνικής οικονομίας και στην ενίσχυση της καινοτομίας, παραγωγικότητας και εξωστρέφειας των επιχειρήσεων,

συμπεριλαμβανομένων των ΜμΕ. Η εκπόνηση Αναπτυξιακής Στρατηγικής, συνιστά μία ουσιώδη μεταρρύθμιση αυτή καθαυτή η οποία αντιμετωπίζει το χρόνιο έλλειμα ενός συνεκτικού και ολοκληρωμένου στρατηγικού σχεδιασμού σε εθνικό επίπεδο και διασφαλίζει τη συνέχιση των δράσεων και μεταρρυθμίσεων προς την κατεύθυνση της περαιτέρω βελτίωσης των βιώσιμων αναπτυξιακών και επενδυτικών συνθηκών. Για την αποτελεσματική υλοποίηση των στόχων της αναπτυξιακής στρατηγικής, ολοκληρώθηκαν πρόσφατα δύο κορυφαίες μεταρρυθμίσεις: η ίδρυση της Ελληνικής Αναπτυξιακής Τράπεζας Α.Ε και η θέσπιση του Εθνικού Προγράμματος Ανάπτυξης, ενός ολοκληρωμένου πολυετούς πλαισίου για το σύνολο των εθνικών πόρων του Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων. Η μεταρρύθμιση και αναβάθμιση των εργαλείων και θεσμών για την ανάπτυξη αποτυπώνεται στο βασικό μακροοικονομικό σενάριο των ελληνικών αρχών, όπου ο ακαθάριστος σχηματισμός παγίου κεφαλαίου αναμένεται να αυξηθεί σωρευτικά κατά περίπου 37% μεταξύ των ετών 2018-2022. Ταυτόχρονα, αποτυπώνεται και στις προβλέψεις για την μεσοπρόθεσμη εξέλιξη του ποσοστού ανεργίας, όπου η αύξηση των επενδύσεων αναμένεται να δώσει περαιτέρω ώθηση στην ήδη σημαντική μείωση η οποία καταγράφεται κατά τα τελευταία έτη.

1.3 Ανισοροπίες και διαρθρωτικές προκλήσεις

Δεδομένων των ανωτέρω, καθίσταται σαφές ότι οι σημαντικότερες ανισοροπίες που εντοπίζονται επί του παρόντος στην ελληνική οικονομία αποτελούν κληροδότημα της κρίσης και σχετίζονται με τη συσσώρευση των αρνητικών συνεπειών της οικονομικής ύφεσης σε μία σειρά από μακροοικονομικές μεταβλητές. Επιπλέον, οι ανισοροπίες αυτές εντοπίζονται σε τομείς πολιτικής οι οποίοι χαρακτηρίζονται εν τούτοις από την υλοποίηση σημαντικών διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων κατά τα προηγούμενα έτη. Οι μεταρρυθμίσεις αυτές δεν έχουν μεν οδηγήσει σε πλήρη αναίρεση του συνόλου των συσσωρευμένων επιπτώσεων της κρίσης – κάτι που σε κάποιες από τις παραπάνω περιπτώσεις θα ήταν εκ των πραγμάτων αδύνατο – έχουν όμως βελτιώσει σημαντικά την αποτελεσματικότητα και τη λειτουργικότητα του θεσμικού και επιχειρησιακού πλαισίου που διέπει τους συγκεκριμένους τομείς πολιτικής σε βαθμό που να αντιμετωπίζονται πλέον τα βαθύτερα αίτια που οδήγησαν στην κρίση και να διασφαλίζεται η θωράκιση της ελληνικής οικονομίας έναντι πιθανών δυσμενών μελλοντικών εξελίξεων.

Η ανωτέρω περιγραφή ισχύει σε μεγαλύτερο ή μικρότερο βαθμό για το σύνολο των ανισοροπιών που εντοπίστηκαν στην Έκθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την Ελλάδα. Όσον αφορά στο δημόσιο χρέος της χώρας, η αύξηση του οποίου αποτυπώνει κυρίως τη δραματική μείωση του ΑΕΠ κατά τη διάρκεια της κρίσης, η τάση αποκλιμάκωσής του κατά τα επόμενα έτη αποτυπώνεται τόσο στις προβλέψεις των ελληνικών αρχών, οι οποίες αναλύονται περαιτέρω στο Πρόγραμμα Σταθερότητας, όσο και στην ανάλυση βιωσιμότητας της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, ενώ μέσω της απόφασης του Eurogroup του Ιουνίου 2018 έχει διασφαλιστεί η βιωσιμότητά του δια του

περιορισμού των ακαθάριστων χρηματοδοτικών αναγκών της χώρας σε επίπεδα χαμηλότερα του 15% του ΑΕΠ σε μεσοπρόθεσμο και 20% του ΑΕΠ σε μακροπρόθεσμο ορίζοντα.

Όσον αφορά στις ανισορροπίες στην αγορά εργασίας, η αποκλιμάκωση του ιδιαίτερα υψηλού ποσοστού ανεργίας έχει ήδη προχωρήσει σε σημαντικό βαθμό, καθώς το ποσοστό αυτό εκτιμάται ότι το 2018 έχει ήδη μειωθεί κατά περίπου οκτώ ποσοστιαίες μονάδες σε σχέση με τη μέγιστη τιμή του 27,5% που καταγράφηκε το 2013, ενώ η αποκλιμάκωση αυτή αναμένεται να συνεχιστεί ως αποτέλεσμα των θετικών ρυθμών οικονομικής μεγέθυνσης και της αύξησης των ιδιωτικών επενδύσεων.

Επιπλέον, η ιδιαίτερα αρνητική καθαρή επενδυτική θέση της χώρας αποτελεί το σωρευτικό αποτέλεσμα χρόνιων ανισορροπιών στο ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών, με αποτέλεσμα ο εν λόγω δείκτης να βρίσκεται σε πολύ χαμηλά επίπεδα παρά το γεγονός ότι το μεγαλύτερο μέρος της προσαρμογής στο ισοζύγιο αυτό έχει ήδη ολοκληρωθεί. Και στην περίπτωση αυτή, αν και οι ροές δείχνουν μία σαφή τάση βελτίωσης και υπέρβασης των προβλημάτων του παρελθόντος, τα αποθέματα μεταβάλλονται με σαφώς χαμηλότερη ταχύτητα και η διόρθωσή τους θα είναι κατ' ανάγκην σταδιακή.

Τα παραπάνω προφανώς δεν συνεπάγονται ότι η διόρθωση των ανισορροπιών θα είναι μία αυτόματη διαδικασία ή ότι απαιτείται μόνο η πάροδος ικανού χρονικού διαστήματος. Αντιθέτως, η διόρθωση αυτή αποτελεί σημαντική πρόκληση και θα απαιτήσει διαρθρωτικού τύπου μεταβολές. Ως εκ τούτου, η αντιμετώπιση των εν λόγω ανισορροπιών και η περιγραφή των σχετικών διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων αποτελεί βασικό άξονα αναφοράς του παρόντος Προγράμματος και αναλύεται περαιτέρω στα επόμενα κεφάλαια.

Τέλος, το Εθνικό Πρόγραμμα Μεταρρυθμίσεων 2019 περιλαμβάνει επίσης και ενότητες αφιερωμένες στην ανάλυση των εθνικών στόχων στο πλαίσιο της στρατηγικής Ευρώπη 2020. Όπως αναφέρεται και στην Έκθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, οι εθνικοί στόχοι που έχουν τεθεί για το επίπεδο του ποσοστού απασχόλησης και για τη μείωση του πληθυσμού σε κίνδυνο φτώχειας είναι οι μόνοι για τους οποίους οι πιθανότητες επίτευξης είναι μάλλον περιορισμένες, γεγονός που επίσης οφείλεται εξ ολοκλήρου στις ιδιαίτερα αρνητικές συνέπειες της οικονομικής κρίσης στις εν λόγω μεταβλητές. Αντίθετα, ιδιαίτερα ικανοποιητικές είναι οι επιδόσεις της χώρας στους υπόλοιπους έξι εθνικούς στόχους, ιδιαίτερα όσον αφορά στη μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου, στη μείωση του ποσοστού της πρόωρης σχολικής εγκατάλειψης και στο ποσοστό ολοκλήρωσης τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, όπου τα πλέον πρόσφατα στοιχεία δείχνουν ότι η χώρα έχει ήδη υπερβεί σημαντικά τους εθνικούς στόχους που είχαν τεθεί.

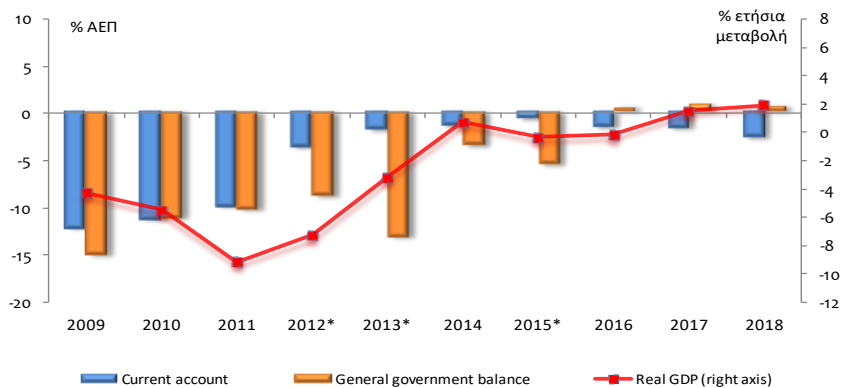
2. ΜΑΚΡΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΚΑΙ ΜΑΚΡΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΑΝΙΣΟΡΡΟΠΙΕΣ

2.1 Μακροοικονομικές Εξελίξεις

Η ενισχυμένη οικονομική σταθερότητα, η δημοσιονομική αξιοπιστία και η συνεχής βελτίωση του οικονομικού κλίματος, συμβάλλουν στη μεσοπρόθεσμη αναπτυξιακή προοπτική της ελληνικής οικονομίας. Το τρίτο και τελευταίο πρόγραμμα οικονομικής προσαρμογής της Ελλάδας ολοκληρώθηκε τον Αύγουστο του 2018 και η χώρα εντάχθηκε στο ευρωπαϊκό πλαίσιο συντονισμού της οικονομικής πολιτικής, έχοντας σε μεγάλο βαθμό διορθώσει μακροοικονομικές και δημοσιονομικές ανισορροπίες του παρελθόντος και βελτιώσει την ανταγωνιστικότητα μέσω ενός ευρέος προγράμματος διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων. Το μεγάλο δημοσιονομικό έλλειμμα του 2009 (-15,1% του ΑΕΠ) μετατράπηκε σε δημοσιονομικό πλεόνασμα το 2016 (+0,5% του ΑΕΠ) και συνέχισε να βελτιώνεται το 2017 (+0,7%) και το 2018 (+1,1%), ως απόρροια τόσο του περιορισμού των δαπανών όσο και της αύξησης των εσόδων. Παράλληλα, το έλλειμμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών σύμφωνα με τα στοιχεία της ΤτΕ έχει μειωθεί κατά 9.5 ποσοστιαίες μονάδες του ΑΕΠ από το 2009, από -12,3% σε -2,8% το 2018, αντανακλώντας, μεταξύ άλλων, σημαντική βελτίωση στην ανταγωνιστικότητα τιμών και κόστους εργασίας σε σχέση με τους σημαντικότερους εμπορικούς εταίρους.

Διάγραμμα 1. Δίδυμα Ελλείμματα και Ρυθμός Ανάπτυξης

Δίδυμα ελλείμματα και ρυθμός ανάπτυξης 2009-2018

Σημείωση: * υποδηλώνει τα χρόνια τραπεζικής ανακεφαλαιοποίησης.
Πηγές: ΕΛΣΤΑΤ, Τράπεζα της Ελλάδος

Το 2018, η ελληνική οικονομία αποκτά δυναμική μέσα από τις θετικές οικονομικές προοπτικές, την αύξηση της απασχόλησης και την αύξηση του μεριδίου των εξαγωγών. Ο ετήσιος ρυθμός μεταβολής του πραγματικού ΑΕΠ διαμορφώθηκε στο 1,9% (από +1,5% το 2017). Οι βασικοί πυλώνες της ανάπτυξης το 2018 ήταν οι καθαρές εξαγωγές λόγω της αύξησης του μεριδίου εξαγωγών στο παγκόσμιο εμπόριο¹ και η πραγματική ιδιωτική κατανάλωση. Η ισχυρή αύξηση των εξαγωγών (+8,7% έναντι +6,8% το 2017)

¹ Ο 5ετής μέσος όρος του σχετικού δείκτη του πίνακα της Διαδικασίας Μακροοικονομικών Ανισορροπιών σημείωσε αξιοσημείωτη βελτίωση από -25,28% το 2012 σε -1,29% το 2017, πολύ κάτω από το ενδεδειγμένο κατώφλι -6,0%

επωφελήθηκε κυρίως από τη μεγάλη δραστηριότητα στον τομέα των μεταφορών, του τουρισμού και των πετρελαϊκών προϊόντων, ενώ η ιδιωτική κατανάλωση (+1,1% από +0,9 το 2017) υποστηρίχθηκε από την ενισχυμένη εμπιστοσύνη των καταναλωτών, την αύξηση της δραστηριότητας στο λιανικό και χονδρικό εμπόριο και τη συνεχή βελτίωση της απασχόλησης. Η δημόσια κατανάλωση παρέμεινε σε αρνητικούς ρυθμούς το 2018 (-2,5% από -0,4% το 2017). Οι συνολικές επενδύσεις μειώθηκαν (-12,2%) σε σχέση με το 2017, μολονότι σχεδόν όλοι οι επιμέρους τομείς των επενδύσεων σημείωσαν σημαντική επίδοση με εξαίρεση τον μεταφορικό εξοπλισμό και τις κατασκευές εκτός κατοικιών.

Η οικονομική ανάκαμψη αντανakλάται στις σταθερές εξελίξεις στην αγορά εργασίας. Το 2018, η απασχόληση (στοιχεία Έρευνας Εργατικού Δυναμικού) συνέχισε να αυξάνεται με υψηλούς ρυθμούς, αν και ελαφρώς χαμηλότερα από το προηγούμενο έτος (+2,0% έναντι +2,2% το 2017) ενώ το ποσοστό ανεργίας εξακολούθησε να μειώνεται (19,3% έναντι 21,5% το 2017), ακολουθώντας την καθοδική πορεία που έχει ξεκινήσει από το 2015, αν και παραμένει σε υψηλά επίπεδα. Τα ποσοστά ανεργίας των νέων και μακροχρόνια ανέργων, που αποτελούν τις κύριες προκλήσεις στην αγορά εργασίας, μειώθηκαν στο 39,9% και στο 70,4% το 2018 από 58,3% (μέγιστη τιμή) το 2013 για τους νέους και 73,6% (μέγιστη τιμή) το 2014 για τους μακροχρόνια ανέργους. Παράλληλα, η ανοδική πορεία των μισθών το 2018, για δεύτερη συνεχή χρονιά, προέκυψε ως επακόλουθο της βελτίωσης της αγοράς εργασίας, πράγμα που αντικατοπτρίστηκε στην αύξηση των αμοιβών εξαρτημένης εργασίας κατά 3,6% (+2,3% το 2017).

Το 2018, ο πληθωρισμός βάσει του ΕνΔΤΚ ήταν υποτονικός σε σύγκριση με το προηγούμενο έτος, ανερχόμενος στο 0,8% (+1,1% το 2017), κυρίως λόγω της μειωμένης επίδρασης αφενός των διεθνών τιμών του πετρελαίου και αφετέρου των επιπτώσεων από τις αυξήσεις των έμμεσων φόρων το 2017. Ο πυρήνας του πληθωρισμού παρέμεινε χαμηλός στο 0,5% (+0,6% το 2017), αντανakλώντας σχετικά χαμηλή εγχώρια ζήτηση.

Από την πλευρά των δημοσιονομικών εξελίξεων, οι θετικές δημοσιονομικές επιδόσεις των προηγούμενων ετών συνέβαλαν καθοριστικά στη αποκατάσταση της διεθνούς αξιοπιστίας προς τη διαχείριση των δημοσίων οικονομικών της χώρας, την άρση της αβεβαιότητας, την εμπέδωση κλίματος εμπιστοσύνης στην οικονομία, την αναβάθμιση της πιστοληπτικής ικανότητας και τη σημαντική αποκλιμάκωση του κόστους δανεισμού του ελληνικού δημοσίου και, εν τέλει, την επιτυχή ολοκλήρωση του προγράμματος οικονομικής προσαρμογής του Ευρωπαϊκού Μηχανισμού Σταθερότητας. Το ισοζύγιο της γενικής κυβέρνησης για τρίτη συνεχόμενη φορά κατέγραψε πλεόνασμα 1,1% του ΑΕΠ το 2018 από 0,8% το 2017 και 0,5% το 2016. Το πρωτογενές πλεόνασμα της γενικής κυβέρνησης ανήλθε στο 4,4% του ΑΕΠ το 2018 από 3,9% το 2017 και 3,7% το 2016 (4,3% του ΑΕΠ το 2018 με τον ορισμό της Ενισχυμένης Εποπτείας), πάνω από το στόχο για 3,5% του ΑΕΠ.

Η επιτυχής εφαρμογή του προγράμματος του ΕΜΣ από κοινού με τη δημοσιονομική υπεραπόδοση, τις βελτιωμένες οικονομικές συνθήκες και την ενισχυμένη εμπιστοσύνη συμβάλλουν στη σταδιακή επιστροφή στις διεθνείς χρηματοπιστωτικές αγορές. Κατά τη διάρκεια του 2017 και του 2018 και στις αρχές του 2019 η πιστοληπτική ικανότητα της Ελλάδας δέχθηκε πολλαπλές αναβαθμίσεις από τους διεθνείς οίκους αξιολόγησης, ενώ η τρέχουσα απόδοση του δεκαετούς ομολόγου έχει πλησιάσει τα επίπεδα του 2005 (3,6%). Μετά από τις πρώτες προσπάθειες της χώρας να επανενταχθεί στις αγορές στα μέσα του 2017 και στις αρχές του 2018 μέσω εκδόσεων κρατικών ομολόγων, η πρόσφατη έκδοση 5ετούς κρατικού ομολόγου τον Φεβρουάριο του 2019 (απόδοση 3,6%) και νέου 10ετούς ομολόγου τον Μάρτιο του 2019 (απόδοση 3,9%) αποτελούν δύο σημαντικά ορόσημα για την επιστροφή της χώρας στην κανονικότητα των αγορών κεφαλαίου μετά το τέλος του προγράμματος στήριξης. Η σταθερή δημοσιονομική αξιοπιστία και οι θετικές οικονομικές προοπτικές της χώρας καθώς και η δημιουργία ενός σημαντικού ταμειακού αποθέματος ασφαλείας, το οποίο θωρακίζει τη χώρα έναντι υψηλών επιτοκίων αναχρηματοδότησης στη μεταπρογραμματική περίοδο, αναμένεται να οδηγήσουν σε περαιτέρω αποκλιμάκωση των επιτοκίων δανεισμού του ελληνικού δημοσίου.

Οι μεσοπρόθεσμες προοπτικές της ελληνικής οικονομίας αναμένονται ευνοϊκές, καθώς η οικονομική ανάκαμψη αναμένεται να διατηρήσει τη θετική της δυναμική και να ενισχυθεί περαιτέρω. Ο ρυθμός αύξησης του πραγματικού ΑΕΠ εκτιμάται στο 2,3% το 2019 και το 2020 λόγω σημαντικής αύξησης της εγχώριας ζήτησης, καθώς η ιδιωτική κατανάλωση και οι επενδύσεις εμφανίζουν σταθερά σημάδια ανάκαμψης, και περαιτέρω αύξησης του μεριδίου των εξαγωγών στο διεθνές εμπόριο. Η ιδιωτική κατανάλωση (+1,0% το 2019 και +1,2% το 2020) αναμένεται να υποστηριχθεί από τις θετικές προσδοκίες και τη βελτίωση του διαθέσιμου εισοδήματος των νοικοκυριών χάρη στις συνεχιζόμενες θετικές εξελίξεις στην αγορά εργασίας. Οι επενδύσεις προβλέπεται να εισέλθουν σε μια σταθερή θετική τροχιά (3,9% το 2019 και 12,9% το 2020), κυρίως ωφελούμενες από την ανάκαμψη της αγοράς ακινήτων, τη βελτίωση των χρηματοπιστωτικών συνθηκών και τη συνέχιση των διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων. Οι εξαγωγές αγαθών και υπηρεσιών προβλέπεται να επεκταθούν σημαντικά (5,9% το 2019 και 5,4% το 2020) χάρη στο σημαντικά βελτιωμένο μερίδιο εξαγωγών στο παγκόσμιο εμπόριο, τη σωρευτική θετική επίδραση της ενίσχυσης της ανταγωνιστικότητας από την αρχή της κρίσης και την ανελαστική ζήτηση για αρκετές κατηγορίες εξαγωγικών αγαθών παρά τις ασθενείς προοπτικές για την οικονομική ανάπτυξη της Ευρωζώνης. Παρ' όλα αυτά, η συνεισφορά των καθαρών εξαγωγών στην ανάπτυξη προβλέπεται να είναι οριακή μεσοπρόθεσμα, καθώς η ζήτηση για επενδύσεις αναμένεται να ωθήσει σε άνοδο τις εισαγωγές. Η δημόσια κατανάλωση αναμένεται να επιστρέψει σε θετικούς ρυθμούς (1,6% το 2019 και 0,6% το 2020).

Τα επόμενα χρόνια, οι επενδύσεις θεωρούνται ως αποφασιστικός παράγοντας για μια βιώσιμη οικονομική ανάκαμψη. Οι επενδύσεις αναμένεται να υποστηριχθούν από τη συνέχιση των διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων όπως αποτυπώνονται στην Εθνική Αναπτυξιακή Στρατηγική σε ό,τι αφορά στη βελτίωση του επιχειρηματικού

περιβάλλοντος, τη διασφάλιση ενός σταθερού, φιλικού προς την ανάπτυξη, φορολογικού συστήματος και μιας αποτελεσματικής δημόσιας διοίκησης, την ανάπτυξη υποδομών και αναβάθμιση της ψηφιακής οικονομίας, την ώθηση της εξωστρέφειας και της καινοτομίας, την ενίσχυση της διαφάνειας και του δικαστικού συστήματος καθώς και τη βελτίωση των προοπτικών των νέων. Παράλληλα, η βελτίωση των χρηματοπιστωτικών συνθηκών της οικονομίας ως απόρροια της εντατικής μείωσης των μη εξυπηρετούμενων δανείων, της πρόσβασης των τραπεζών στις χρηματοπιστωτικές αγορές και της αύξησης της χρηματοδότησης στην πραγματική οικονομία, αναμένεται να υποστηρίξει την ανάπτυξη των επενδύσεων. Η προβλεπόμενη άρση των εναπομεινάντων περιορισμών στην κίνηση κεφαλαίων αναμένεται να στηρίξει τη ζήτηση για χρηματοδότηση. Υπό αυτές τις συνθήκες, νέες εγχώριες και ξένες άμεσες επενδύσεις θα προσελκυσθούν, οι οποίες, με τη σειρά τους, θα μπορούσαν να οδηγήσουν σε σημαντική αύξηση της παραγωγικής δυνατότητας. Απώτερος στόχος της οικονομικής πολιτικής είναι η σταδιακή μετατόπιση του μοντέλου ανάπτυξης της οικονομίας προς τις επενδύσεις και τις εξαγωγές. Οι επενδύσεις εκτιμάται ότι θα συνεισφέρουν 0,4 ποσοστιαίες μονάδες στην οικονομική ανάπτυξη το 2019 και 1,5 το 2020 από -3,2 το 2009 ενώ οι συνολικές εξαγωγές 2,0 ποσοστιαίες μονάδες το 2019 και 1,5 το 2020 από -4,3 το 2009.

Η τάση στην αγορά εργασίας αναμένεται να παραμείνει σταθερά θετική. Η απασχόληση (σε εθνικολογιστική βάση) αναμένεται να συνεχίσει να αυξάνεται, αν και συγκρατημένα, με ρυθμούς της τάξεως του 1,6% το 2019 και 1,2% το 2020. Η ανεργία προβλέπεται να συνεχίσει να μειώνεται στο 17,8% το 2019 και 16,5% το 2020. Η συνεχής βελτίωση των συνθηκών στην αγορά εργασίας θα οδηγήσει στην αύξηση των μισθών μεσοπρόθεσμα. Ο ρυθμός αύξησης των αμοιβών εξαρτημένης εργασίας προβλέπεται να επιταχυνθεί στο 4.5% το 2019 και στο 3.6% το 2020 και να μετριαστεί έπειτα ακολουθώντας την τάση στην απασχόληση.

Οι προβλέψεις για τον πληθωρισμό βάσει του ΕνΔΤΚ δείχνουν αύξηση στο 0,9% το 2019 και στο 1,3% το 2020, κυρίως λόγω της αναμενόμενης ενίσχυσης της εγχώριας ζήτησης υπό το πρίσμα της αύξησης των μισθών και μιας περαιτέρω μείωσης του παραγωγικού κενού.

Οι θετικές δημοσιονομικές επιδόσεις εκτιμάται ότι θα διατηρηθούν μεσοπρόθεσμα, εξασφαλίζοντας την επίτευξη των δημοσιονομικών στόχων και, ταυτόχρονα, δημιουργώντας το δημοσιονομικό χώρο για αλλαγή του μείγματος δημοσιονομικής πολιτικής με τρόπο φιλικό προς την οικονομική ανάπτυξη και την κοινωνική μέριμνα. Σύμφωνα με τις δημοσιονομικές προβλέψεις του Κρατικού Προϋπολογισμού 2019, το ισοζύγιο της Γενικής Κυβέρνησης προβλέπεται να ανέλθει στο 1,6% του ΑΕΠ και το πρωτογενές πλεόνασμα στο 4,7% του ΑΕΠ (4.1% του ΑΕΠ σύμφωνα με τον ορισμό της Ενισχυμένης Εποπτείας), σε σύγκριση με τον στόχο για 3.5% του ΑΕΠ. Ο λόγος χρέους της Γενικής Κυβέρνησης προς το ΑΕΠ το 2019 υπολογίζεται να μειωθεί στο 170.6% του ΑΕΠ από 181.1% του ΑΕΠ το 2018. Η τάση αποκλιμάκωσης αναμένεται να συνεχιστεί, κυρίως λόγω της ανάκαμψης του ονομαστικού ΑΕΠ και της ομαλοποίησης της πρόσβασης της χώρας στις αγορές κεφαλαίων, λαμβάνοντας υπόψη

την ευνοϊκή διάρθρωση του χρέους και τα μέτρα ελάφρυνσης που συμφωνήθηκαν στο Eurogroup τον Ιούνιο του 2018.

Πίνακας 1 : Βασικά Μακροοικονομικά Μεγέθη και Προβλέψεις								
(ετήσια % μεταβολή, εκτός και ορίζεται διαφορετικά)	2015	2016	2017	2018	2019*	2020*	2021*	2022*
A. Ζήτηση και παραγόμενο προϊόν (σε όρους όγκου)								
Ιδιωτική κατανάλωση	-0,2	0,0	0,9	1,1	1,0	1,2	1,2	1,2
Δημόσια κατανάλωση	1,6	-0,7	-0,4	-2,5	1,6	0,6	0,4	0,4
Ακαθάριστος σχηματισμός παγίου κεφαλαίου	0,7	4,8	9,1	-12,2	3,9	12,9	8,0	7,9
Εξαγωγές αγαθών & υπηρεσιών	3,1	-1,8	6,8	8,7	5,9	5,4	3,8	3,3
Εισαγωγές αγαθών και υπηρεσιών	0,4	0,3	7,1	4,2	3,5	5,7	3,3	3,1
Πραγματικό ΑΕΠ	-0,4	-0,2	1,5	1,9	2,3	2,3	2,1	2,0
<i>Συμβολή στη μεταβολή του πραγματικού ΑΕΠ</i>								
<i>Τελική εγχώρια ζήτηση</i>	0,3	0,4	1,6	-1,4	1,5	2,4	1,9	1,9
<i>Αποθέματα</i>	-1,5	0,1	0,2	2,0	0,0	0,0	0,0	0,0
<i>Καθαρές εξαγωγές αγαθών & υπηρεσιών</i>	0,8	-0,6	-0,3	1,3	0,8	-0,1	0,2	0,1
B. Τιμές								
Αποπληθωριστής ΑΕΠ	-0,3	-0,2	0,6	0,6	1,1	1,4	1,6	1,7
Εν. Δείκτης Τιμών Καταναλωτή	-1,1	0,0	1,1	0,8	0,9	1,3	1,5	1,7
Γ. Εισόδημα και απασχόληση								
Αμοιβές εξαρτημένης εργασίας (ονομαστικές)	-1,5	-0,1	2,3	3,6	4,5	3,6	3,5	3,2
Συνολική απασχόληση*	0,7	0,5	1,5	1,7	1,6	1,2	1,0	0,7
Ποσοστό ανεργίας (Έρευνα Εργατικού Δυναμικού)	24,9	23,5	21,5	19,3	17,8	16,5	15,3	14,2
Δ. Εξωτερικές οικονομικές συναλλαγές*								
Ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών (% ΑΕΠ)	-0,3	-1,2	-1,1	-0,4	0,8	0,9	1,0	1,1
Εμπορικό ισοζύγιο (% ΑΕΠ)	-9,1	-9,3	-10,3	-9,9	-9,4	-9,7	-9,8	-9,8
Ισοζύγιο υπηρεσιών (% ΑΕΠ)	9,1	8,6	9,3	9,7	10,0	10,4	10,7	10,8
Ε. Δημοσιονομικό αποτέλεσμα								
Ισοζύγιο Γενικής Κυβέρνησης (% ΑΕΠ)	-5,6	0,5	0,7	1,1	1,6	1,1	1,3	1,7
Πρωτογενές ισοζύγιο (% ΑΕΠ)	-2,1	3,7	3,9	4,4	4,7	4,0	4,2	4,6
Ακαθάριστο χρέος Γενικής Κυβέρνησης (% ΑΕΠ)	175,9	178,5	176,2	181,1	170,6			

*προβλέψεις

Πηγές : ΕΛΣΤΑΤ , Υπουργείο Οικονομικών

3.1 Στρατηγική πρόκληση και στόχευση

Η βελτίωση της παραγωγικότητας της ελληνικής οικονομίας ανάγεται σε κεντρική προτεραιότητα στη νέα περίοδο που ξεδιπλώνεται μετά από την ολοκλήρωση των προγραμμάτων προσαρμογής με στόχο την αντιμετώπιση δομικών αδυναμιών του εγχώριου παραγωγικού συστήματος. Οι αδυναμίες αυτές αποτυπώνονται στην υστέρηση της ελληνικής οικονομίας στο πεδίο της παραγωγικότητας. Η ωριαία παραγωγικότητα της εργασίας ήταν χαμηλότερη το 2017 έναντι του μ.ο. της Ε.Ε κατά περίπου 35% (Ελλάδα = 64,1 Ε.Ε. 28 = 100, 2017).

Συνολικά, η αύξηση της παραγωγικότητας είναι καθοριστική για την ενίσχυση της δυναμικής ανάπτυξης και αποτελεσματικότητας της ελληνικής οικονομίας, καθώς, και για την υποστήριξη όλων των αναγκαίων μετασχηματισμών και αναδιαρθρώσεων με στόχο τη μετάβαση των επιχειρήσεων σε βιώσιμες, υψηλότερης προστιθέμενης αξίας και με διεθνή προσανατολισμό δραστηριότητες. Η οικονομική ανάκαμψη επιτρέπει πλέον την ανάπτυξη ουσιαστικών παρεμβάσεων μέσω κατάλληλων πολιτικών και επιχειρηματικών πρωτοβουλιών. Η Αναπτυξιακή Στρατηγική περιλαμβάνει ειδικότερα ένα σύνολο δράσεων και πολιτικών με άμεσο ή έμμεσο θετικό αντίκτυπο ως προς την παραγωγικότητα των ελληνικών επιχειρήσεων. Οι πρωτοβουλίες αυτές συμβαδίζουν με τους στόχους της Ε.Ε. (βλ. Ετήσια Επισκόπηση για την Ανάπτυξη 2019) και τις κεντρικές κατευθύνσεις και συστάσεις του ΟΟΣΑ. Στρατηγικός στόχος είναι η σύγκλιση των επιπέδων παραγωγικότητας της ελληνικής οικονομίας με τον μ.ο της Ε.Ε. Οι δράσεις αυτές περιγράφονται αναλυτικά στα επιμέρους κεφάλαια της Στρατηγικής και αφορούν σε 10 τομείς άσκησης πολιτικής, διαμορφώνοντας ένα σύγχρονο και ολοκληρωμένο πλαίσιο παρέμβασης για την ενίσχυση της παραγωγικότητας.

Το πλαίσιο αυτό υπερβαίνει τις αποσπασματικές προσεγγίσεις του παρελθόντος (π.χ. έμφαση στην αύξηση παραγωγικότητας μέσω απορρύθμισης αγορών και επαγγελμάτων) αποδίδοντας ταυτόχρονα κεντρική θέση στην ποιότητα των θέσεων εργασίας και του ανθρώπινου δυναμικού ως βασικούς συντελεστές της προσπάθειας αύξησης της παραγωγικότητας των ελληνικών επιχειρήσεων και κλάδων. Σημειώνεται ότι η υποβάθμιση της εργασίας υπήρξε κεντρικό στοιχείο του εσωστρεφούς, αναποτελεσματικού και μη βιώσιμου προ-κρίσης μοντέλου ανάπτυξης της Ελλάδας. Επίσης, τα εμπειρικά αποτελέσματά έχουν αναδείξει την περιορισμένη αποτελεσματικότητα των «οριζόντιων» μέτρων οικονομικής πολιτικής, τα οποία εφαρμόζονται στην οικονομία της Ευρωζώνης μετά το 2010 ως βασικές πολιτικές για την ανάκαμψη της παραγωγικότητας. Το γεγονός αυτό επιτάσσει την υλοποίηση πιο στοχευμένων παρεμβάσεων για την ενίσχυση κλάδων και τομέων που δύνανται να

συμβάλλουν ουσιαστικά στην οικονομική μεγέθυνση, την απασχόληση και την περιφερειακή ανάπτυξη.

3.2 10 πεδία παρέμβασης για την ενίσχυση της παραγωγικότητας

Η πολιτική ενίσχυσης της παραγωγικότητας περιλαμβάνει 10 πεδία με στόχο:

1. Τη βελτίωση επιχειρηματικού περιβάλλοντος

Η βελτίωση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος και η ευκολία στο «επιχειρείν» αποτελούν προνομιακό πεδίο παρέμβασης με στόχο τη βελτίωση της παραγωγικότητας των επιχειρήσεων. Υλοποιούνται σήμερα οι ακόλουθες ενδεικτικές δράσεις:

- Ψηφιοποίηση διαδικασιών σύστασης επιχείρησης (Ηλεκτρονική Υπηρεσία Μιας Στάσης)
- Εκσυγχρονισμός του ΓΕΜΗ
- Απλοποίηση αδειοδότησης οικονομικών δραστηριοτήτων
- Αναμόρφωση του εταιρικού δικαίου
- Υποστήριξη εξαγωγέων στο πλαίσιο του Εθνικού Σχεδίου Δράσης για τις εξαγωγές και άρση διοικητικών διαδικασιών και εμποδίων σχετικών με τις εξαγωγές
- Συνεργασία με την Παγκόσμια Τράπεζα για τη βελτίωση των επιδόσεων στο Doing Business
- Ολοκληρωμένος χωρικός σχεδιασμός και Ολοκλήρωση Κτηματολογίου
- Επιτάχυνση απονομής δικαιοσύνης
- Κίνητρα για την εγκατάσταση σε Επιχειρηματικά Πάρκα
- Προώθηση ηλεκτρονικού εμπορίου

2. Την ενίσχυση των επενδύσεων σε κεφαλαιουχικό εξοπλισμό, καινοτομία, κ.λπ.

Η χρηματοδότηση επενδύσεων για τον τεχνολογικό εκσυγχρονισμό, την καινοτομία και την εν γένει αναβάθμιση των παραγωγικών διαδικασιών των επιχειρήσεων διαδραματίζει καθοριστικό ρόλο για την αύξηση της παραγωγικότητας. Ξεχωρίζουν οι ακόλουθες δράσεις για τη βελτίωση του συστήματος καινοτομίας της χώρας με έμφαση στην ανάπτυξη επιχειρηματικών καινοτομιών:

- Το Υπουργείο Οικονομίας και Ανάπτυξης, έχει θέσει σε εφαρμογή [35 προγράμματα – χρηματοδοτικά εργαλεία](#), που καλύπτουν ένα ευρύ φάσμα αναπτυξιακών αναγκών. Οι δράσεις αυτές αθροίζουν ένα ποσό γύρω στα 7,5 με 8 δισ. ευρώ δημόσιων πόρων, οι οποίοι τίθενται στην υπηρεσία της οικονομίας και των επιχειρήσεων. Υπολογίζεται ότι με τους πόρους αυτούς θα υποστηριχθούν επενδύσεις της τάξης των 22 δισ. ευρώ σε ορίζοντα τριετίας.
- Καινοτομικός προσανατολισμός του νέου Αναπτυξιακού Νόμου

- Ίδρυση νέων θεσμών για την προώθηση της καινοτομίας
  - EquiFund
  - ΕΛΙΔΕΚ
- Εμβληματικές πρωτοβουλίες σε καινοτόμους κλάδους
- 685 project συνεργασίας μεταξύ επιχειρήσεων και ερευνητικών ιδρυμάτων
- Φορολογικά κίνητρα για τις ιδιωτικές επενδύσεις σε E&A

3. Την προσέλκυση Άμεσων Ξένων Επενδύσεων

Οι Άμεσες Ξένες Επενδύσεις, μέσω της μεταφοράς τεχνολογίας, καινοτομίας και γνώσης, συνιστούν παράγοντες ενίσχυσης της παραγωγικότητας. Η Κυβέρνηση υλοποιεί τις ακόλουθες ενδεικτικές δράσεις για την προσέλκυση ξένων επενδύσεων υψηλής ποιότητας που δύνανται να συμβάλλουν στον παραπάνω στόχο:

- Νέο πλαίσιο για τις Στρατηγικές Επενδύσεις με στόχο την προσέλκυση και υποστήριξη επενδύσεων υψηλής ποιότητας και αναβάθμιση του Enterprise Greece
- Θεσμοθέτηση Πάρκου Μεγάλης Μεμονωμένης Επιχειρηματικής Μονάδας
- Ενισχυμένη συνεργασία με Διεθνείς Επενδυτικούς Οργανισμούς (EIB, EBRD)
- Προώθηση ολοκληρωμένης πολιτικής για ΣΔΙΤ
- Σταδιακή μείωση της φορολογίας
- Υλοποίηση τομεακών στρατηγικών στις υποδομές, την εφοδιαστική αλυσίδα και την ενέργεια ευνοϊκών ως προς την προσέλκυση επενδύσεων
- Διπλωματικές και πολιτικές πρωτοβουλίες για τη σταθεροποίηση της ΝΑ Ευρώπης και την Βαλκανική συνανάπτυξη που διευκολύνουν την διαβαλκανική επιχειρηματική και επενδυτική δραστηριότητα

4. Τον μετασχηματισμό των ΜμΕ

Οι ΜμΕ στην Ελλάδα απασχολούν 6 στους 10 εργαζόμενους σε σύγκριση με 3 στους 10 κατά μ.ο. στην Ε.Ε. Ταυτόχρονα, η απόκλιση των επιδόσεων των πολύ μικρών επιχειρήσεων σε σχέση με τις μεγάλες, σε ό,τι αφορά την παραγωγικότητα έχει διευρυνθεί στην Ελλάδα σε σύγκριση με άλλες ευρωπαϊκές οικονομίες. Η προώθηση πολιτικών και δράσεων για τον μετασχηματισμό των ΜμΕ και την αύξηση της παραγωγικότητας τους, αποτελεί συνεπώς κεντρική στρατηγική πρόκληση. Το Υπουργείο Οικονομίας και Ανάπτυξης προωθεί τις ακόλουθες δράσεις και πολιτικές:

- Συγκρότηση Δομής Υποστήριξης ΜμΕ
- Στήριξη επιχειρήσεων σε λιγότερο ανεπτυγμένες περιοχές
- Ενίσχυση Επιμελητηρίων ως φορείς υποστήριξης της επιχειρηματικότητας
- Βελτίωση της πρόσβασης των ΜμΕ σε Δημόσιες Συμβάσεις

- Scaling up: Υποστήριξη Συνεργασιών και Δικτυώσεων (καθεστώς Αναπτυξιακού Νόμου, ΕΣΠΑ) και Συγχωνεύσεων (νόμος για εταιρικούς μετασχηματισμούς)

5. Την ενίσχυση των επενδύσεων σε δεξιότητες και στην εκπαίδευση

Η μετάβαση σε ένα μοντέλο με ποιοτικές θέσεις απασχόλησης βασισμένο σε δραστηριότητες υψηλότερης προστιθέμενης αξίας, προϋποθέτει την κάλυψη των αναγκών των επιχειρήσεων σε δεξιότητες και γνώσεις. Τα Υπουργεία Εργασίας και Παιδείας έχουν θέσει σε υλοποίηση σημαντικές μεταρρυθμίσεις προς αυτήν την κατεύθυνση και με στόχο, μεταξύ άλλων, την κάλυψη του χάσματος δεξιοτήτων σε ορισμένες ειδικότητες με αυξανόμενη ζήτηση:

- Αναβάθμιση ενεργητικών πολιτικών απασχόλησης :
  - ΟΑΕΔ
  - Νέες πολιτικές «ανοικτού τύπου», μηχανισμός διάγνωσης αναγκών
  - Σχέδιο δράσης για το ανθρώπινο κεφάλαιο
- Αναβάθμιση Τεχνικής Εκπαίδευσης (ΕΠΑΛ)

6. Τη συγκρότηση ποιοτικών, σύγχρονων και προσβάσιμων υποδομών και δικτύων

Η κατασκευή σύγχρονων, αποτελεσματικών και προσβάσιμων δικτύων αποτελεί κεντρικό στοιχείο της πολιτικής αύξησης της παραγωγικότητας. Η χώρα υλοποιεί σε συνεργασία με την Ευρωπαϊκή Ένωση ολοκληρωμένες στρατηγικές και δράσεις:

- στην ενέργεια
- τις ψηφιακές υποδομές
- τις μεταφορές και την εφοδιαστική αλυσίδα
- για την αναδιάρθρωση των δημόσιων οργανισμών και επιχειρήσεων

7. Τη διασφάλιση συνθηκών υγιούς ανταγωνισμού στις αγορές

Η ύπαρξη ολιγοπωλιακών συνθηκών στις αγορές δημιουργεί αντικίνητρα για επενδύσεις, προκαλώντας αρνητικές συνέπειες στο δυναμισμό της οικονομίας, την παραγωγικότητα και την ευημερία. Σημαντικές δράσεις για την προώθηση συνθηκών υγιούς ανταγωνισμού είναι:

- Η ολοκλήρωση σημαντικών παρεμβάσεων με βάση τις Εργαλειοθήκες ΟΟΣΑ
- Η δημιουργία Παρατηρητήριου Επιχειρηματικότητας για την παρακολούθηση των συνθηκών ανταγωνισμού στις αγορές και την έγκαιρη / αποτελεσματική παρέμβαση

8. Την υποστήριξη των δράσεων ενίσχυσης της παραγωγικότητας με νέους θεσμούς σχεδιασμού και χρηματοδότησης

Η ενίσχυση της παραγωγικότητας της ελληνικής οικονομίας δεν δύναται να επιτευχθεί χωρίς την πρόβλεψη ενός συστήματος θεσμών και φορέων ικανών να παρακολουθούν τις επιδόσεις της χώρας, να σχεδιάζουν, υλοποιούν και αξιολογούν δράσεις, πολιτικές και μεταρρυθμίσεις για τον συγκεκριμένο στρατηγικό στόχο. Σ' αυτήν την κατεύθυνση, είναι υπό σύσταση ένα ολοκληρωμένο πλαίσιο σε άμεση σύνδεση με την Αναπτυξιακή Στρατηγική:

- Συγκροτήθηκε Εθνικό Συμβούλιο Παραγωγικότητας υπό την ευθύνη του ΚΕΠΕ σε επίπεδο επιστημονικής υποστήριξης
- Ιδρύεται η Αναπτυξιακή Τράπεζα για τη χρηματοδότηση δράσεων με μεγάλο αντίκτυπο στην παραγωγικότητα
- Συγκροτείται το Εθνικό Πρόγραμμα Ανάπτυξη για τη δημιουργία ενός πολυετούς επενδυτικού προγράμματος δημοσίων επενδύσεων

9. Την αξιοποίηση των σημαντικών περιθωρίων αύξησης της παραγωγικότητας που εμπεριέχει η μεταποίηση

Ο τομέας της βιομηχανίας παράγει προϊόντα υψηλής προστιθέμενης αξίας και δημιουργεί ποιοτικές και υψηλά αμειβόμενες θέσεις εργασίας ενώ εμπειρικά έχει φανεί ότι σε περιόδους κρίσης οι βιομηχανικά ανεπτυγμένες χώρες παρουσιάζουν μεγαλύτερη ανθεκτικότητα. Επιπλέον, η μεταποίηση, λόγω της υψηλότερης συμβολής στην αύξηση της παραγωγικότητας, βελτιώνει την ανταγωνιστικότητα και άρα την εξωστρέφεια της οικονομίας με προφανή οφέλη στο εμπορικό ισοζύγιο της χώρας. Η Κυβέρνηση έχει υπογραμμίσει σε συστηματική βάση ότι η ανάπτυξη της μεταποίησης συνιστά όχι μόνο προτεραιότητα αλλά και αναγκαία συνθήκη για την παραγωγική ανασυγκρότηση. Ενδεικτικά, έχουν ληφθεί οι ακόλουθες πρωτοβουλίες παρά τους σημαντικούς περιορισμούς του πλαισίου διαρθρωτικής προσαρμογής, δημοσιονομικής αλλά και πολιτικό-ιδεολογικής φύσης (έμφαση σε οριζόντιες πολιτικές):

- Η σύσταση φόρουμ βιομηχανίας, το τομεακό σχέδιο δράσης για τη φαρμακοβιομηχανία και το φόρουμ αγροδιατροφής, τουρισμού και βιομηχανίας επιχείρησαν σε πρώτη φάση, να δώσουν ώθηση σε στρατηγικές συνεργασίες δημοσίου-ιδιωτικού τομέα στη βιομηχανία.
- Σε χρηματοδοτικό επίπεδο, ο νέος αναπτυξιακός νόμος αναφέρεται ρητά στην επανεκβιομηχάνιση της χώρας ως βασικού άξονα υλοποίησης ενώ το νέο πλαίσιο των Στρατηγικών Επενδύσεων εισάγει κίνητρα για επενδύσεις στοχευμένες στην Έρευνα και Ανάπτυξη, για τη βιομηχανία και μεταποίηση .
- Σε επίπεδο χωροθέτησης, υλοποιούνται δράσεις υπέρ της αποτελεσματικής λειτουργίας των μεγάλων επιχειρηματικών μονάδων, αφενός με τη θέσπιση Θεσμοθέτηση Πάρκου Μεγάλης Μεμονωμένης Επιχειρηματικής Μονάδας και αφετέρου με την παροχή κινήτρων για την εγκατάσταση σε Επιχειρηματικά Πάρκα. Τα αρμόδια Υπουργεία Περιβάλλοντος & Ενέργειας και Οικονομίας & Ανάπτυξης θα προχωρήσουν, εντός του Α' εξαμήνου του 2019, στην εκπόνηση του Ειδικού Χωροταξικού Πλαισίου (ΕΧΠ) για τη βιομηχανία μέσω

αναθεώρησης του ήδη υπάρχοντος, ώστε να προαχθούν οι στόχοι και οι πολιτικές για την ανάπτυξη και τη χωροθέτηση των μεταποιητικών δραστηριοτήτων.

10. Μακροπρόθεσμη υποστήριξη των μετασχηματισμών της εγχώριας παραγωγικής βάσης

Η ίδρυση της Ελληνικής Αναπτυξιακής Τράπεζας μπορεί να συνδράμει με καταλυτικό τρόπο και σε μακροπρόθεσμη βάση στην υποστήριξη της διαδικασίας μετασχηματισμού της εγχώριας παραγωγικής βάσης προς δραστηριότητες υψηλότερης προστιθέμενης αξίας και στην αύξηση της παραγωγικότητας των επιχειρήσεων μέσω κατάλληλων επενδυτικών εργαλείων. Η Ελληνική Αναπτυξιακή Τράπεζα έχει τη δυνατότητα να μετεξελιχθεί σε ένα ουσιαστικό εργαλείο για την άσκηση αναπτυξιακής πολιτικής με δυνατότητα χρηματοδότησης της πραγματικής οικονομίας και αναπτυσσόμενων νεοφυών, εξαγωγικών και μεταποιητικών επιχειρήσεων υψηλής προστιθέμενης αξίας.

4. ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ

Τον Ιούλιο του 2018, παρουσιάστηκε η Εθνική Αναπτυξιακή Στρατηγική. Η Στρατηγική περιλαμβάνει ένα σύνολο εμβληματικών μεταρρυθμίσεων και δράσεων με συγκεκριμένα χρονοδιαγράμματα και ορόσημα, υιοθετώντας με έμπρακτο τρόπο την ολιστική αναπτυξιακή προσέγγιση των Στόχων Βιώσιμης Ανάπτυξης, μέσω της ενσωμάτωσης της οικονομικής, κοινωνικής και περιβαλλοντικής διάστασης.

Το Υπουργείο Οικονομίας και Ανάπτυξης (Υπ.ΟΙ.ΑΝ.) προχώρησε σε εξειδίκευση και εμπλουτισμό των δράσεων και πεδίων άσκησης πολιτικής στο πλαίσιο της υλοποίησης της Αναπτυξιακής Στρατηγικής, θέτοντας σε εφαρμογή ένα δημοσιοποιημένο Σχέδιο Δράσης για την ενίσχυση των αναπτυξιακών προοπτικών της χώρας.

Οι δύο αυτές πρωτοβουλίες αποτελούν αυτές καθαυτές σημαντικές μεταρρυθμίσεις, διαμορφώνοντας ένα ριζικά αναβαθμισμένο πλαίσιο άσκησης δημόσιας πολιτικής. Το πλαίσιο αυτό στηρίζεται στο τετράπτυχο σχεδιασμός, υλοποίηση, διαφάνεια, δεσμευτικότητα. Το παραπάνω πλαίσιο συμπληρώνεται από δύο κεντρικές παρέμβασεις: α) τη θέσπιση ενός πολυετούς προγράμματος επενδύσεων (ΕΠΑ) για την υποστήριξη της πορείας υλοποίησης της Αναπτυξιακής Στρατηγικής και β) την πρόσφατη ίδρυση της Ελληνικής Αναπτυξιακής Τράπεζας Α.Ε (βλ. ενότητα 4.3).

4.1 Διασύνδεση Εθνικής Αναπτυξιακής Στρατηγικής και Ετήσιας Επισκόπησης για την Ανάπτυξη

Οι προτεραιότητες της Αναπτυξιακής Στρατηγικής είναι εναρμονισμένες με τις προτεραιότητες της Ετήσιας Επισκόπησης Ανάπτυξης 2019, όπως αποτυπώνεται συνοπτικά στον ακόλουθο πίνακα.

Πίνακας 1. Ενδεικτικές κοινές προτεραιότητες Εθνικής Αναπτυξιακής Στρατηγικής & Ετήσιας Επισκόπησης Ανάπτυξης 2019

❖ Υλοποίηση επενδύσεων υψηλής ποιότητας   ❖ Αύξηση παραγωγικότητας   ❖ Θεσμική ποιότητα   ❖ Βελτίωση επιχειρηματικού περιβάλλοντος   ❖ Συμπεριληπτική ανάπτυξη   ❖ Εξασφάλιση μακροοικονομικής σταθερότητας και υγιών δημόσιων οικονομικών   ❖ Οικονομία χαμηλών εκπομπών / Κυκλική Οικονομία   ❖ Μείωση επενδυτικού χάσματος στον τομέα της Έρευνας και Ανάπτυξης   ❖ Ενίσχυση σχέσεων μεταξύ επιστήμης-έρευνας και επιχειρήσεων   ❖ Κοινωνικές Επενδύσεις (εκπαίδευση, παιδιά, οικογένεια)   ❖ Άμβλυνση περιφερειακών και χωρικών ανισοτήτων   ❖ Αναβάθμιση και ανάπτυξη υποδομών   ❖ Μείωση ανισοτήτων πρόσβασης στην εκπαίδευση / κατάρτιση

4.2. Δράσεις και Μεταρρυθμίσεις για την Τόνωση των Εξαγωγών

Η ελληνική οικονομία χαρακτηρίζεται διαχρονικά από χαμηλή εξωστρέφεια σε σύγκριση με άλλες ευρωπαϊκές οικονομίες, σημαντική πρόοδος έχει όμως σημειωθεί κατά τα προηγούμενα έτη. Οι εξαγωγές αγαθών και υπηρεσιών ανήλθαν στο 33% του ΑΕΠ το 2017, από 19% το 2009. Στρατηγικός στόχος της κυβέρνησης είναι οι εξαγωγές να υπερβούν το 50% πριν από το 2025. Για το σκοπό αυτό, έχει τεθεί υπό υλοποίηση το «Σχέδιο Δράσης για την προώθηση των Εξαγωγών» το οποίο εκπονήθηκε από το Υπ.ΟΙ.ΑΝ. σε συνεργασία με το Υπουργείο Εξωτερικών (ΥΠΕΞ) και τον φορέα «Enterprise Greece». Η υλοποίηση αυτού του Σχεδίου είναι σε πλήρη εξέλιξη. Ξεχωρίζουν ειδικότερα οι ακόλουθες δράσεις:

- Σύσταση και λειτουργία της Διυπουργικής Επιτροπής Εξωστρέφειας. Η Επιτροπή αυτή συνιστά τον πυρήνα διαμόρφωσης πολιτικής, προγραμματισμού και συντονισμού των δημόσιων δράσεων εξωστρέφειας. Σημειώνεται ότι η Επιτροπή αναβαθμίστηκε στις αρχές του 2019 σε Κυβερνητικό Συμβούλιο Εξωστρέφειας για την ανάπτυξη των εξαγωγών και την προσέλκυση επενδύσεων.
- Το «Enterprise Greece», ο θεσμοθετημένος δημόσιος φορέας για την ανάπτυξη των εξαγωγών και την προώθηση των επενδύσεων, υλοποιεί σχέδιο εκσυγχρονισμού με κύρια χαρακτηριστικά την ουσιαστική ενίσχυση του ανθρώπινου δυναμικού του, τη λειτουργία πολυσυλλεκτικού Διοικητικού Συμβουλίου και την εισαγωγή σύγχρονων μεθόδων οργάνωσης και διοίκησης. Σε διαδικασία αναβάθμισης είναι και το «Help-Desk Εξαγωγέων» του «Enterprise Greece», με στόχο την ταχύτερη και αποτελεσματικότερη εξυπηρέτηση των επιχειρήσεων (πilotική εφαρμογή Μάρτιος 2019, με ορίζοντα ολοκλήρωσης το 2021).
- Υλοποιείται το «Εθνικό Πληροφοριακό Σύστημα Προώθησης Εξαγωγών» για την ποιοτική και τεκμηριωμένη πληροφόρηση προς υφιστάμενους και νέους εξαγωγείς (κοινή δράση ΥΠΟΙΑΝ, ΥΠΕΞ και «Enterprise Greece»). Το έργο αυτό εκτιμάται ότι θα υλοποιηθεί μέχρι και τα μέσα του 2021.
- Δημιουργήθηκε Κοινό Ημερολόγιο Δράσεων Εξωστρέφειας Υπουργείων και Φορέων Εξωστρέφειας, με στόχο τον συντονισμό τους. Από το 2020, ο σχεδιασμός του Κοινού Ημερολογίου θα στηρίζεται στο μεθοδολογικό εργαλείο του Κέντρου Προγραμματισμού και Οικονομικών Ερευνών (ΚΕΠΕ) για τον προσδιορισμό εξαγωγικών στόχων και ευκαιριών.

Συνεχίζοντας τη μεταρρυθμιστική προσπάθεια για την ενίσχυση της εξωστρέφειας της ελληνικής οικονομίας, το Υπ.ΟΙ.ΑΝ. θέτει σε υλοποίηση την κατάρτιση μεσοπρόθεσμης ολιστικής Στρατηγικής για τις εξαγωγές. Κεντρικό στοιχείο της Στρατηγικής είναι η δημιουργία και αξιοποίηση, σε συνεργασία με το ΚΕΠΕ, ενός επιστημονικού μεθοδολογικού εργαλείου πολλαπλών φίλτρων, για τον προσδιορισμό προϊόντων-στόχων και αγορών-στόχων. Το εργαλείο αυτό θα επιτρέψει ειδικότερα:

- τη δημιουργία Χάρτη Εξαγωγικών Προοπτικών της Ελλάδας σε παγκόσμια κλίμακα (αρχές του 2020),
- την αξιολόγηση της εξαγωγικής πολιτικής επί συγκεκριμένων στόχων και σκοπών, υπό την εποπτεία του Κυβερνητικού Συμβουλίου Εξωστρέφειας,
- την ένταξη Περιφερειών, Επιμελητηρίων και φορέων εκπροσώπησης του ιδιωτικού τομέα και στα τρία στάδια της εξαγωγικής πολιτικής: χάραξη, συντονισμό, υλοποίηση.

4.3. Επενδύσεις – Άμεσες Ξένες Επενδύσεις

Ελληνική Αναπτυξιακή Τράπεζα

Η ίδρυση ενός σύγχρονου αναπτυξιακού φορέα, όπως η Ελληνική Αναπτυξιακή Τράπεζα, σύμφωνα με τις βέλτιστες διεθνείς πρακτικές, συνιστά μια τομή για το εγχώριο χρηματοπιστωτικό σύστημα και την ελληνική οικονομία συνολικά. Η Ελλάδα ήταν η μόνη χώρα στην Ευρωπαϊκή Ένωση που δεν είχε έως σήμερα στη διάθεσή της ένα θεσμό με τόσο κομβικό ρόλο για την αναπτυξιακή διαδικασία.

Η Ελληνική Αναπτυξιακή Τράπεζα έχει ως κύριο σκοπό την υποστήριξη των αναγκαίων μετασχηματισμών του παραγωγικού συστήματος με στόχο την προώθηση της δίκαιης, βιώσιμης και ολιστικής ανάπτυξης της οικονομίας σε περιφερειακό και εθνικό επίπεδο. Οι δραστηριότητες της Ελληνικής Αναπτυξιακής Τράπεζας θα κινηθούν γύρω από τους ακόλουθους θεμελιώδεις άξονες: α) την εν γένει στήριξη της επιχειρηματικότητας, β) τη διευκόλυνση της πρόσβασης των επιχειρήσεων σε πηγές χρηματοδότησης αντιμετωπίζοντας και καλύπτοντας δυσλειτουργίες και ανεπάρκειες της αγοράς, μέσω, ενδεικτικώς του σχεδιασμού, της δημιουργίας και της εφαρμογής χρηματοδοτικών μέσων για την βέλτιστη διοχέτευση των εθνικών, ευρωπαϊκών και άλλων κονδυλίων προς επιχειρήσεις, γ) την προώθηση της καινοτομίας, δ) την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων, ε) την προώθηση ποιοτικών, στρατηγικών και καινοτόμων έργων, στ) την προσέλκυση κεφαλαίων και την προώθηση των επενδύσεων στην χώρα με στόχο την οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη, ζ) την ανάπτυξη και υλοποίηση χρηματοδοτικών εργαλείων, η) την παροχή συμβουλευτικών υπηρεσιών σε επιχειρήσεις και στον Δημόσιο Τομέα, θ) την προώθηση της κοινωνικής και αλληλέγγυας οικονομίας και ι) την ενίσχυση της απασχόλησης.

Η λειτουργία της Ελληνικής Αναπτυξιακής Τράπεζας θα υλοποιηθεί μέσω της αναδιάρθρωσης και ενίσχυσης της διοικητικής επάρκειας των υφιστάμενων οντοτήτων, της «ΕΤΕΑΝ ΑΕ» και της θυγατρικής της «ΤΑΝΕΟ ΑΕ». Η πρώτη φάση της μετεξέλιξης ολοκληρώθηκε στις 17.4.2019 με την ψήφιση του νέου νομικού πλαισίου και η επόμενη φάση, που συνίσταται στην υλοποίηση των αναγκαίων οργανωτικών και άλλων αλλαγών, θα ολοκληρωθεί εντός του 2019. Η Ελληνική Αναπτυξιακή Τράπεζα θα αναπτύξει ένα σύνολο νέων προϊόντων ύψους περίπου € 2,3δισ. τα επόμενα 5 έτη.

Στρατηγικές Επενδύσεις

Στο πλαίσιο της ενίσχυσης και της προσέλκυσης επενδύσεων, ψηφίστηκε στις 17.4.2019 το νέο νομικό πλαίσιο των Στρατηγικών Επενδύσεων, προς αντικατάσταση προηγούμενης νομοθεσίας. Το νέο πλαίσιο των στρατηγικών επενδύσεων αποσκοπεί στη δημιουργία ενός περιβάλλοντος πιο ελκυστικού και αποτελεσματικού για στρατηγικούς επενδυτές σε όλους τους κλάδους. Το νέο πλαίσιο έχει διττή στόχευση:

- παρέχει στους επενδυτές ένα μεγάλο εύρος ωφελημάτων (ασφαλή, διαφανή, αλλά και ταχεία διαδικασία παρακολούθησης και αδειοδότησης, κίνητρα φορολογικά, χωροταξικά κτλ.),
- εξασφαλίζει την υποστήριξη επενδύσεων με υψηλά αναπτυξιακά και άλλα οφέλη σύμφωνα και με τις προτεραιότητες της Εθνικής Αναπτυξιακής Στρατηγικής.

Οι στρατηγικές επενδύσεις κατηγοριοποιούνται ανάλογα με τα παρεχόμενα σε αυτές κίνητρα, ενώ εισάγονται κίνητρα για επενδύσεις στοχευμένες στην Έρευνα και Ανάπτυξη και για τομείς της οικονομίας όπως η βιομηχανία.

Άμεσες Ξένες Επενδύσεις

Η δραστική ενίσχυση της ανοδικής τάσης που παρατηρείται στο πεδίο των Άμεσων Ξένων Επενδύσεων (ΞΑΕ) συνιστά κεντρική προτεραιότητα και πρόκληση για την ελληνική οικονομία. Η υποστήριξη των ΞΑΕ πραγματοποιείται μέσω των προαναφερθεισών μεταρρυθμίσεων για τη βελτίωση του επιχειρηματικού και επενδυτικού περιβάλλοντος, την υποστήριξη επενδυτικών funds για πραγματοποίηση συνεπενδύσεων σε ελληνικές επιχειρήσεις (TANEO AE) και την ολοκλήρωση του εθνικού χωρικού σχεδιασμού. Το Υπ.Οι.ΑΝ., συμπληρωματικά με τις ανωτέρω ενέργειες και για την υποστήριξη της άσκησης πολιτικής στο εν λόγω πεδίο, δημιουργεί «Παρατηρητήριο Ξένων Άμεσων Επενδύσεων» (FDI Observatory), σε συνεργασία με το Εθνικό Κέντρο Τεκμηρίωσης και το Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών, (Εθνική Αρχή και Φορέα του Ελληνικού Στατιστικού Συστήματος). Το παρατηρητήριο θα αναπτύξει τεχνολογική πλατφόρμα για τη συλλογή, επεξεργασία και ανάλυση δεδομένων και πληροφοριών που αφορούν στις ροές και τις τάσεις των ΞΑΕ από και προς τη χώρα, σύμφωνα με τις διεθνείς πρακτικές. Τα δεδομένα αυτά θα διατίθενται στους αρμόδιους φορείς άσκησης πολιτικής (Υπουργεία, ΕΛΣΤΑΤ, ΤτΕ). Ταυτόχρονα, τα δεδομένα αυτά, μέσω των εκθέσεων του Παρατηρητηρίου, θα αποτελούν βάση για τον σχεδιασμό της αναπτυξιακής και επενδυτικής στρατηγικής και ιδιαίτερος σχετικά με τη θέσπιση των κατάλληλων κινήτρων για την προσέλκυση ΞΑΕ. Το Παρατηρητήριο Ξένων Άμεσων Επενδύσεων αναμένεται να τεθεί σε λειτουργία εντός του Α' εξαμήνου 2019.

4.4 Αναπτυξιακός Νόμος και Ενίσχυση Ανταγωνιστικότητας

Ο νέος Αναπτυξιακός Νόμος (4399/2016) αποσκοπεί στην προσέλκυση περισσότερων από 11 δις. ευρώ άμεσων ιδιωτικών επενδύσεων έως το 2023 με την παροχή κινήτρων στον ιδιωτικό τομέα. Η νέα προσέγγιση του Αναπτυξιακού Νόμου σηματοδοτεί μια ριζική μεταρρύθμιση, με ισχυρό και στοχευμένο αναπτυξιακό πρόσημο, ώστε να διακοπεί η συστηματικά ακολουθούμενη πρακτική της αδιάκριτης παροχής κινήτρων των παλαιότερων νόμων, χωρίς συγκεκριμένες στοχεύσεις και προτεραιότητες. Ο νέος νόμος διεύρυνε επίσης τα κριτήρια με στόχο τη συμμετοχή μικρότερων μονάδων, αλλά και την αναλογικά μεγαλύτερη συμμετοχή τους στη χρηματοδότηση. Κεντρικοί στόχοι του νέου Αναπτυξιακού Νόμου είναι η τεχνολογική αναβάθμιση, η διαμόρφωση νέας εξωστρεφούς εθνικής ταυτότητας (branding), η ενίσχυση της συνεργασίας μεταξύ των επιχειρήσεων αλλά και μεταξύ φορέων παραγωγής γνώσης και επιχειρήσεων, η βελτίωση της θέσης της χώρας ως προς την ανταγωνιστικότητά της σε τομείς υψηλής προστιθέμενης αξίας και έντασης γνώσης, η συμμετοχή σε αλυσίδες αξίας για την παραγωγή πιο σύνθετων προϊόντων και την προσφορά καλύτερων υπηρεσιών καθώς και ο εκσυγχρονισμός και η αύξηση του μέσου μεγέθους των επιχειρήσεων.

Καθεστώτα

Ο νέος Αναπτυξιακός Νόμος εξειδικεύεται σε 8 επιμέρους καθεστώτα ενίσχυσης επενδυτικών σχεδίων, διαφορετικής το καθένα στόχευσης:

1. Γενική Επιχειρηματικότητα
2. Νέες Ανεξάρτητες ΜΜΕ
3. Ενισχύσεις Μηχανολογικού Εξοπλισμού
4. Ενισχύσεις Καινοτομικού Χαρακτήρα για ΜΜΕ
5. Συνέργειες και Δικτυώσεις
6. Ολοκληρωμένα Χωρικά και Κλαδικά Σχέδια –Αλυσίδες αξίας
7. Επενδύσεις Μείζονος Μεγέθους
8. Επιχειρηματικότητα πολύ μικρών και μικρών επιχειρήσεων

Πορεία υλοποίησης και προγραμματισμός δράσεων

Έχουν ήδη ολοκληρωθεί δύο κύκλοι υποβολής αιτήσεων για τα ανωτέρω καθεστώτα 1, 2 και 3 και υλοποιείται ή προγραμματίζεται τρίτος κύκλος αιτήσεων. Παράλληλα, είναι σε εξέλιξη η υποβολή αιτήσεων για το καθεστώς 5 και έχει ολοκληρωθεί ένας κύκλος αιτήσεων για το καθεστώς 7. Συνολικά έχουν έως πρόσφατα υποβληθεί άνω των 1820 επενδυτικών αιτημάτων με συνολικό επενδυτικό κόστος 5,2 δις ευρώ (και ύψος ενισχύσεων 1,7 δις ευρώ) καθώς και προβλέψεις για δημιουργία άνω των 14.110 θέσεων εργασίας. Παράλληλα, έχουν ήδη υπαχθεί 580 από τα ανωτέρω επενδυτικά σχέδια με συνολικό επενδυτικό κόστος άνω των 1,6 δις ευρώ και ύψος ενισχύσεων άνω των 468 εκ. ευρώ, ενώ βρίσκεται σε εξέλιξη με ταχύτερους ρυθμούς η αξιολόγηση και υπαγωγή και των υπολοίπων σχεδίων.

Μέχρι το τέλος του Α' Εξαμήνου του 2019, προγραμματίζεται να προκηρυχθούν δυο νέα καθεστώτα του Αναπτυξιακού Νόμου:

- Το καθεστώς «Επιχειρηματικότητα πολύ μικρών και μικρών επιχειρήσεων», που στοχεύει στην υποστήριξη επενδυτικών σχεδίων των ανωτέρω κατηγοριών επιχειρήσεων και στην ενίσχυση και ανάπτυξη της μικρής και πολύ μικρής επιχειρηματικότητας η οποία αποτελεί με διαφορά την κυρίαρχη μορφή επιχειρηματικότητας στην Ελλάδα.
- Το καθεστώς ενισχύσεων «Ενισχύσεις Καινοτομικού Χαρακτήρα για ΜΜΕ» που στοχεύει: α) στην αξιοποίηση των ερευνητικών υποδομών και του ερευνητικού δυναμικού της χώρας, β) στη σύνδεση της έρευνας με την παραγωγική διαδικασία σύμφωνα και με τους στόχους της «Ετήσιας Επισκόπησης για την Ανάπτυξη 2019», γ) στην ενίσχυση της εξωστρέφειας και της αναπτυξιακής πορείας της χώρας μέσα από τη χρηματοδοτική ενίσχυση καινοτόμων επιχειρηματικών & ερευνητικών πρωτοβουλιών

Ενίσχυση επιχειρήσεων σε μειονεκτούσες αναπτυξιακά περιοχές της χώρας

Οι επιπτώσεις της δεκαετούς κρίσης που έπληξε την ελληνική οικονομία υπήρξαν άνισα κατανομημένες μεταξύ των περιφερειών της χώρας. Ορισμένες περιοχές επέδειξαν μεγαλύτερη ανθεκτικότητα (π.χ. τα δύο μεγάλα αστικά κέντρα της χώρας και οι τουριστικές, ιδίως νησιωτικές, περιοχές). Άλλες περιοχές επλήγησαν δυσανάλογα, όπως, για παράδειγμα, οι βόρειες και συνοριακές περιοχές της χώρας και ο κεντρικός ορεινός της όγκος. Με στόχο την άμβλυνση των σημαντικών αυτών ανισοτήτων, το Υπ.ΟΙ.ΑΝ. αναλαμβάνει πρωτοβουλία υποστήριξης υγιών επιχειρήσεων στις λιγότερο ανεπτυγμένες περιοχές. Η υποστήριξη θα παραχθεί μέσω κάλυψης μέρους των λειτουργικών εξόδων τους για διάστημα δύο ετών, προκειμένου να διευκολύνει τις επιχειρήσεις να εξέλθουν οριστικά από τα συσσωρευμένα προβλήματα που προκάλεσε η κρίση και να προχωρήσουν σε επενδύσεις με στόχο την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητάς τους, την προώθηση των εξαγωγών τους και την αύξηση της απασχόλησης. Η διαδικασία καταβολής των ενισχύσεων θα ακολουθήσει τον κανόνα De Minimis (ενίσχυση ανά ΜΜΕ έως 200.000 ευρώ σε 2 ή 3 χρόνια). Η δυνατότητα υποβολής δικαιολογητικών θα τεθεί σε εφαρμογή τον Απρίλιο του 2019.

5. ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΤΟΥ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΥ ΚΛΙΜΑΤΟΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΕΥΚΟΛΙΑΣ ΣΤΟ ΕΠΙΧΕΙΡΕΙΝ

Η βελτίωση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος συνιστά κεντρική προτεραιότητα, ενώ η σημαντική πρόοδος που έχει σημειωθεί από το 2009 στο συγκεκριμένο πεδίο αποτυπώνεται στις επιδόσεις της χώρας στην Έκθεση «Doing Business» της Παγκόσμιας Τράπεζας.² Η συμβολή του Υπ.ΟΙ.ΑΝ στην βελτίωση και απλοποίηση του περιβάλλοντος για τις επιχειρήσεις συνοψίζεται σε 3 κεντρικές παρεμβάσεις που αφορούν στην απλοποίηση α) της διαδικασίας σύστασης επιχείρησης, β) της αδειοδότησης οικονομικών δραστηριοτήτων και γ) του εταιρικού δικαίου. Συμπληρωματικά με τις ανωτέρω παρεμβάσεις, υπό δημιουργία είναι το ολοκληρωμένο χωροταξικό πλαίσιο για επιχειρηματικές μονάδες. Σημειώνεται ότι ο στόχος της βελτίωσης του επιχειρηματικού περιβάλλοντος διατρέχει το σύνολο σχεδόν των τομέων άσκησης πολιτικής (βλ. στήριξη εξαγωγικών επιχειρήσεων, επιτάχυνση στρατηγικών επενδύσεων, πρόσβαση σε χρηματοδότηση) και δεν περιορίζεται στις ανωτέρω μεταρρυθμίσεις.

5.1 Ηλεκτρονική Υπηρεσία Μιας Στάσης

Το 2018 θεσπίστηκε η Ηλεκτρονική Υπηρεσία Μιας Στάσης (e-ΥΜΣ) η οποία περιορίζει το χρόνο σύστασης μιας εταιρείας σε λίγες ώρες, μειώνοντας παράλληλα και το σχετικό κόστος κατά 70%. Ήδη, έχει τεθεί σε λειτουργία για τη σύσταση Ιδιωτικών Κεφαλαιουχικών Εταιριών (ΙΚΕ) και προσωπικών εταιριών (ΟΕ και ΕΕ), ενώ μέχρι τον Μάιο 2019 θα είναι διαθέσιμη για τις ΕΠΕ και ΑΕ. Εμβαθύνοντας τη μεταρρυθμιστική προσπάθεια των τελευταίων ετών, το Υπ.ΟΙ.ΑΝ. θέτει σε υλοποίηση το έργο «Business Intelligence and Administrative Simplification (BIAS)». Το έργο αυτό, το οποίο χρηματοδοτείται από την Υπηρεσία Διαρθρωτικών Μεταρρυθμίσεων της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (SRSS) με χρονοδιάγραμμα ολοκλήρωσης το τέλος του 2019, έχει ως αντικείμενο την επέκταση των Υπηρεσιών μιας Στάσης σε όλο τον κύκλο ζωής μιας επιχείρησης (απλοποίηση και ψηφιοποίηση διαδικασιών που αφορούν στην πρόσβαση στην χρηματοδότηση, στις εταιρικές μεταβολές και στον πωχευτικό κώδικα). Βασικός στόχος της μεταρρύθμισης είναι η εδραίωση μιας βαθύτερης κουλτούρας βελτίωσης του επιχειρηματικού περιβάλλοντος στην Δημόσια Διοίκηση και στη διαδικασία σχεδιασμού Δημόσιας Πολιτικής.

Οι σημαντικές αυτές μεταρρυθμιστικές δράσεις, στο επίπεδο της σύστασης και λειτουργίας επιχειρήσεων, συμπληρώνονται από την επίσης κεντρική μεταρρύθμιση του πλαισίου αδειοδότησης και εποπτείας οικονομικών δραστηριοτήτων.

5.2 Αδειοδότηση και Εποπτεία Οικονομικών Δραστηριοτήτων

---

² [Country Report Greece 2019](#), p. 48.

Από τον Οκτώβριο 2015, η χώρα υλοποιεί (ν. 4442/2016 & 4512/2018) μια ολοκληρωμένη προσέγγιση απλοποίησης του ρυθμιστικού πλαισίου λειτουργίας των οικονομικών δραστηριοτήτων. Η αλλαγή μοντέλου βασίζεται α) στη μετατόπιση από την *εκ των προτέρων αδειοδότηση* στην καταρχήν ελεύθερη άσκηση δραστηριότητας και τον *εκ των υστέρων έλεγχο* στη βάση της εκτίμησης επικινδυνότητας, β) στην αξιοποίηση ψηφιακών τεχνολογιών και νέων διοικητικών εργαλείων, όπως αυτό της *γνωστοποίησης*. Στόχος είναι η δημιουργία ενός απλουστευμένου ρυθμιστικού πλαισίου (αδειοδοτικού – ελεγκτικού) προς την κατεύθυνση του *υπεύθυνου επιχειρηματία*, της *φιλικής* Δημόσιας Διοίκησης και της εδραίωσης κλίματος εμπιστοσύνης.

Το 2018 ψηφίστηκε ειδικότερα ο ν. 4442/2016 ενώ εκδόθηκαν όλες οι εφαρμοστικές αποφάσεις για την απλοποίηση της διαδικασίας λειτουργίας πλήθους οικονομικών δραστηριοτήτων: τουριστικά καταλύματα, μαζική εστίαση και λοιπά καταστήματα υγειονομικού ενδιαφέροντος, εξορυκτικές δραστηριότητες, εφοδιαστική αλυσίδα (κέντρα αποθήκευσης και διανομής), το σύνολο της μεταποίησης και οι περιβαλλοντικές υποδομές (διαχείριση αποβλήτων). Επιπλέον, τον Ιανουάριο του 2018, ψηφίστηκε ο ν. 4512/2018 για την αναμόρφωση του πλαισίου εποπτείας των οικονομικών δραστηριοτήτων και της αγοράς προϊόντων. Η νέα προσέγγιση στοχεύει στη διαφάνεια και την αποτελεσματικότητα του ελεγκτικού έργου, μέσω της τυποποίησης και της δημοσιοποίησης των διαδικασιών ελέγχου. Επίσης, διασφαλίζει το συντονισμό μεταξύ των εμπλεκόμενων φορέων και αποδίδει προτεραιότητα στη συμμόρφωση των επιχειρήσεων έναντι της επιβολής κυρώσεων.

Σημαντική παράμετρος για την υλοποίηση του μεταρρυθμιστικού εγχειρήματος είναι η ψηφιοποίηση των διαδικασιών μέσω Ολοκληρωμένου Πληροφοριακού Συστήματος (ΟΠΣ-ΑΔΕ) για τη διαχείριση τόσο της αδειοδότησης όσο και της εποπτείας. Τον Ιούνιο του 2017, ξεκίνησε η λειτουργία μεταβατικού πληροφοριακού συστήματος για την υποβολή της γνωστοποίησης, με περισσότερες από 70.000 υποβολές σε 1,5 έτος λειτουργίας.

Η μεταρρυθμιστική προσπάθεια συνεχίζεται στα παρακάτω πεδία:

α) Στο πεδίο της αδειοδότησης, όπου ζητούμενο είναι η εμβάθυνση των μεταρρυθμίσεων μέσω ενεργειών διάχυσης αλλά και βελτιώσεων της νομοθεσίας στις περιοχές στις οποίες έχουν εντοπιστεί κενά. Επιπλέον, η απλούστευση συνεχίζεται στους κλάδους του πρωτογενούς τομέα (κτηνοτροφικές εκμεταλλεύσεις, μονάδες ιχθυοκαλλιέργειας κ.λπ.) και των μεταφορών, ενώ θα ακολουθήσει ο τομέας της εκπαίδευσης. Οι σχετικές εργασίες θα έχουν ολοκληρωθεί έως το τέλος του 2020.

β) Στο πεδίο της εποπτείας των οικονομικών δραστηριοτήτων, υλοποιείται εντός συγκεκριμένων χρονοδιαγραμμάτων το σχέδιο δράσης για την εφαρμογή του νόμου 4512/2018 όπως έχει υιοθετηθεί από το Κυβερνητικό Συμβούλιο Οικονομικής Πολιτικής. Η εφαρμογή του νόμου περιλαμβάνει τη θεσμοθέτηση των εργαλείων για

την υλοποίηση της αλλαγής του μοντέλου εποπτείας. Τα πεδία εποπτείας που έχουν επιλεγεί για την εξειδίκευση της εφαρμογής έως τον Ιανουάριο 2020, είναι αυτά της ασφάλειας τροφίμων, της προστασίας του περιβάλλοντος και της ασφάλειας & συμμόρφωσης προϊόντων.

γ) Στο πεδίο της ψηφιοποίησης, όπου με το ΟΠΣ – ΑΔΕ συνδυάζονται οι δύο πτυχές του κανονιστικού περιβάλλοντος και ενισχύεται η αλληλοτροφοδότησή τους. Το ΟΠΣ-ΑΔΕ θα είναι το κλειδί για την εφαρμογή της μεταρρύθμισης μέσω της ψηφιοποίησης των διαδικασιών που ενισχύουν την διαφάνεια και την αποτελεσματικότητα της Διοίκησης.

Η απλοποίηση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος, πέραν των δράσεων για τη σύσταση επιχειρήσεων και την αδειοδότηση οικονομικών δραστηριοτήτων, εκτείνεται σε ένα ευρύ φάσμα πεδίων, μεταξύ των οποίων και του Εταιρικού Δικαίου.

5.3 Εταιρικό Δίκαιο

Στον τομέα του εταιρικού δικαίου, το Υπ.ΟΙ.ΑΝ. ανέλαβε πρωτοβουλία συνολικού εκσυγχρονισμού του υφιστάμενου νομικού πλαισίου που αφορά τις εταιρείες. Συγκεκριμένα, τροποποιήθηκε ο νόμος περί Εταιρειών Περιορισμένης Ευθύνης και αντικαταστάθηκε, μετά από 98 χρόνια, ο νόμος περί Ανωνύμων Εταιρειών προκειμένου να ανταποκρίνονται στις σύγχρονες ανάγκες και απαιτήσεις των εταιρειών. Το Φεβρουάριο του 2019 ψηφίστηκε ο νέος νόμος για τους εταιρικούς μετασχηματισμούς, καλύπτοντας ένα σημαντικό κενό στο Εθνικό Δίκαιο. Η μεταρρύθμιση αυτή αποτελούσε πάγιο αίτημα των φορέων της αγοράς, καθώς ενισχύει τις συνέργειες μεταξύ επιχειρηματικών οντοτήτων. Αυτός ο νόμος θα συνδεθεί με την αντίστοιχη τροποποίηση των φορολογικών κινήτρων που αποδίδονται σε διαδικασίες εταιρικού μετασχηματισμού, ώστε να δημιουργηθεί ένα ολοκληρωμένο πλαίσιο μετασχηματισμών με αναπτυξιακό πρόσημο. Το σχετικό Σχέδιο Νόμου θα κατατεθεί εντός του πρώτου εξαμήνου του 2019. Στο ίδιο χρονοδιάγραμμα, θα ολοκληρωθεί και ο εκσυγχρονισμός της νομοθεσίας για το Γενικό Εμπορικό Μητρώο. Το συγκεκριμένο νομοσχέδιο θα περιλαμβάνει διατάξεις οι οποίες θα διευρύνουν τον αριθμό των διαδικασιών που ολοκληρώνονται πλήρως ηλεκτρονικά, θα αναδείξουν τη δημοσιότητα ως βασικό μέσο εποπτείας των εταιρειών και θα ενισχύσουν συνολικότερα το πλαίσιο εταιρικής διακυβέρνησης.

5.4 Επιχειρηματικά Πάρκα

Προκειμένου να αντιμετωπισθεί το φαινόμενο της άναρχης χωρικής ανάπτυξης των επιχειρηματικών δραστηριοτήτων, το Υπ.ΟΙ.ΑΝ. θέτει σε υλοποίηση μια μεταρρύθμιση για τη μετάβαση σε ένα ολοκληρωμένο χωροταξικό πλαίσιο. Το πλαίσιο αυτό, θα επιλύσει τα πολυδιάστατα και διαχρονικά προβλήματα που έχουν προκαλέσει οι Άτυπες Βιομηχανικές Συγκεντρώσεις (Α.Β.Σ.) και θα παρέχει κίνητρα για την εξάλειψη του σχετικού φαινομένου. Συγκεκριμένα, βασικοί άξονες παρέμβασης της

μεταρρύθμισης είναι: α) η παροχή κινήτρων για την εγκατάσταση επιχειρήσεων σε οργανωμένα επιχειρηματικά πάρκα και β) η εξυγίανση των Α.Β.Σ. Στο πλαίσιο αυτό, εκπονήθηκε επιχειρησιακό σχέδιο για την ανάδειξη των περιοχών σε περιφερειακές ενότητες της Ελληνικής Επικράτειας, όπου καθίσταται απαραίτητη η ανάπτυξη επιχειρηματικών πάρκων. Καταγράφηκαν ειδικότερα 415 θεσμοθετημένες περιοχές με βιομηχανικές χρήσεις, συνολικής έκτασης 238.390 στρεμμάτων, ενώ αναδείχθηκαν ακόμα 181 άτυπες βιομηχανικές συγκεντρώσεις, συνολικής έκτασης 298.924 στρεμμάτων. Σημειώνεται ότι τα ευρήματα και οι προτάσεις του επιχειρησιακού σχεδίου συμβάλλουν στον καθορισμό των χωροταξικών προτεραιοτήτων της χώρας. Με βάση τα παραπάνω δεδομένα, τα αρμόδια Υπουργεία Περιβάλλοντος & Ενέργειας και Οικονομίας & Ανάπτυξης θα προχωρήσουν, εντός του Α' εξαμήνου του 2019, στην εκπόνηση του Ειδικού Χωροταξικού Πλαισίου (ΕΧΠ) για τη βιομηχανία μέσω αναθεώρησης του ήδη υπάρχοντος, ώστε να προαχθούν οι στόχοι και οι πολιτικές για την ανάπτυξη και τη χωροθέτηση των μεταποιητικών δραστηριοτήτων. Ήδη, με άμεσες ενέργειες (νομοθετική διάταξη) τίθεται σε υλοποίηση το σχέδιο εξυγίανσης της Α.Β.Σ. των Οινοφύτων που αποτελεί μια από τις μεγαλύτερες της χώρας, ενώ επίσης σχεδιάζεται η περιβαλλοντική και λειτουργική εξυγίανση της Α.Β.Σ. στο Καλοχώρι Θεσσαλονίκης.

5.5 Υποστήριξη Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων

Πέρα από τις δράσεις απλοποίησης του επιχειρηματικού περιβάλλοντος, έχει αναδειχθεί στη δημόσια συζήτηση ένα έλλειμμα συγκροτημένης, αξιόπιστης και εξειδικευμένης πληροφόρησης των επιχειρήσεων για τις πολιτικές στήριξης της επιχειρηματικής δράσης. Στο πλαίσιο αυτό, το Υπ.ΟΙ.ΑΝ. προχωρά στη δημιουργία Δικτύου Στήριξης για τις ΜΜΕ, σε συνεργασία με τους φορείς εκπροσώπησής τους. Στόχος του δικτύου είναι η παροχή προσαρμοσμένων και εξατομικευμένων πληροφοριών σε μικρές και πολύ μικρές -κατά προτεραιότητα- επιχειρήσεις, με αντικείμενο την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητάς τους, την ανάπτυξη καινοτόμων υπηρεσιών και προϊόντων, την πρόσβαση σε χρηματοδότηση, την υιοθέτηση κατάλληλων ψηφιακών τεχνολογιών, την αξιοποίηση των δυνατοτήτων που προσφέρουν οι δικτυώσεις και συνεργασίες με στόχο την επιχειρηματική τους μεγέθυνση (scale-up). Το δίκτυο στηρίζεται σε μια θεσμική συνεργασία μεταξύ Δημόσιου και Ιδιωτικού τομέα, στα πρότυπα άλλων ευρωπαϊκών χωρών με κεντρικό στόχο τον περιορισμό του πληροφοριακού χάσματος μεταξύ των διαφόρων δημοσίων πρωτοβουλιών και της πληροφόρησης των επιχειρηματιών για αυτές. Αρχικά, το δίκτυο θα παρέχει υπηρεσίες σε περίπου 2.000 επιχειρήσεις/έτος μέσω δια ζώσης επικοινωνίας και υποστήριξης ενώ θα εξυπηρετούνται μέσω των ηλεκτρονικών εργαλείων (πλατφόρμα αυτοδιάγνωσης κ.λπ.) άλλες 2.000 περίπου επιχειρήσεις. Το Δίκτυο θα τεθεί σε πιλοτική λειτουργία εντός του Α' Εξαμήνου του 2019.

5.6 Πλαίσιο Διευθέτησης των μη Εξυπηρετούμενων Υποχρεώσεων

Η αντιμετώπιση του ακανθώδους προβλήματος των μη εξυπηρετούμενων δανείων των τραπεζών παραμένει στο επίκεντρο των προτεραιοτήτων του οικονομικού επιτελείου της κυβέρνησης.

Η εκτίναξη των μη εξυπηρετούμενων ανοιγμάτων των τραπεζών κατά τη διάρκεια της κρίσης, παρά την σχετική μείωσή τους τα τελευταία δύο χρόνια, εξακολουθεί να δημιουργεί δυσχέρειες στην χρηματοδότηση της πραγματικής οικονομίας. Παρά κάποια πρόσφατα σημεία ανάκαμψης, η περεταίρω βελτίωση της ποιότητας του δανειακού χαρτοφυλακίου των τραπεζών αποτελεί ζήτημα πρωταρχικής σημασίας.

Η ελληνική κυβέρνηση έχει ξεκινήσει μια σειρά σημαντικών μεταρρυθμίσεων και υποστηρικτικών δράσεων για την αντιμετώπιση του προβλήματος των μη εξυπηρετούμενων ανοιγμάτων των τραπεζών, οι οποίες περιλαμβάνουν:

- Θέσπιση του μηχανισμού εξωδικαστικού διακανονισμού (OCW) μέσω μιας πλήρως λειτουργικής πλατφόρμας, προκειμένου να διευκολυνθεί η επίλυση του χρέους των βιώσιμων επιχειρήσεων, η οποία επηρεάζει τους ιδιώτες και τους δημόσιους πιστωτές. Το φιλόδοξο αυτό εγχείρημα, παρά τις αρχικές δυσκολίες φαίνεται να αρχίζει να αποδίδει καρπούς. Μετά και τις τελευταίες τροποποιήσεις του νόμου το καλοκαίρι του 2018 που διέυρναν το πεδίο εφαρμογής περιλαμβάνοντας ελεύθερους επαγγελματίες, εντάσσοντας προς ρύθμιση και τα χρέη του 2017 και απλοποιώντας τη διαδικασία, το ενδιαφέρον του επιχειρηματικού κόσμου για το μηχανισμό αναζωπυρώθηκε. Οι συνεχείς αναβαθμίσεις της ηλεκτρονικής πλατφόρμας έχουν πλέον επιτρέψει ένα ικανοποιητικό επίπεδο αυτοματισμού (αυτόματη συλλογή χρεών και άλλων δεδομένων) ώστε η διαδικασία να είναι λιγότερο επίπονη και η διευθέτηση των υποθέσεων ταχύτερη.
- Θέσπιση κινήτρων και άρση των εμποδίων στη διευθέτηση και την αναδιάρθρωση των χρεών, κυρίως με τη δημοσίευση νομοθεσίας για την αντιμετώπιση της ευθύνης του προσωπικού που ασχολείται με την αναδιάρθρωση χρεών εκ μέρους των τραπεζών και του δημόσιου τομέα. Παράλληλα επιλύθηκαν ζητήματα φορολογικών ζημιών που προκύπτουν από αναδιάρθρωση δανείων, διαγραφές ή πωλήσεις δανείων που πρέπει να μεταφερθούν και να συμψηφιστούν με τα φορολογητέα κέρδη κάθε αντίστοιχου έτους, επέκταση της απαλλαγής των διαγραφών από τους φόρους εισοδήματος και άλλα φορολογικά μέτρα διευκολυντικά των ρυθμίσεων παλαιών οφειλών.
- Τροποποίηση του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας διασφαλίζοντας περεταίρω βελτίωση της επιβολής των δικαιωμάτων των εργαζομένων και των ενυπόθηκων πιστωτών μέσω αλλαγής της σειράς κατάταξης για τις καινούριες πιστώσεις. Παράλληλα επιχειρείται βελτίωση του πλαισίου αφερεγγυότητας, με την έκδοση

πρωτογενούς και δευτερογενούς νομοθεσίας για τη ρύθμιση του επαγγέλματος του διαχειριστή αφερεγγυότητας.

- Ενίσχυση των αρμοδιοτήτων της Ειδικής Γραμματείας Διαχείρισης Ιδιωτικού Χρέους που συντονίζει τις αποφάσεις και τη στρατηγική του Κυβερνητικού Συμβουλίου για τη Διαχείριση του Ιδιωτικού Χρέους.
- Παρακολούθηση της επίτευξης των στόχων μείωσης των μη εξυπηρετούμενων δανείων που υποβάλουν οι τράπεζες στην ΕΚΤ-SSM. Βάσει των στόχων που έχουν τεθεί, τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια (NPLs) θα πρέπει να μειωθούν από το ύψος των 81,2 δισ. στο οποίο βρίσκονταν τον Δεκέμβριο του 2018 , σε 34,1 δισ. ευρώ μέχρι τον Δεκέμβριο του 2021.
- Εφαρμογή σύγχρονης και αποτελεσματικής διαδικασίας ηλεκτρονικών πλειστηριασμών. Η εφαρμογή των ηλεκτρονικών πλειστηριασμών διενεργείται με τρόπο αξιόπιστο και διαφανή σε αντίθεση με τις χρόνιες παθογένειες του παρελθόντος, διατηρώντας όμως σε πλήρη ισχύ το πλαίσιο προστασίας για τις ευπαθείς κοινωνικές ομάδες.
- Ανάπτυξη της δευτερογενούς αγοράς των NPLs σύμφωνα με τις διεθνείς βέλτιστες πρακτικές της ΕΕ. Η εξάλειψη των φραγμών για την είσοδο των εξειδικευμένων Εταιρειών Διαχείρισης NPLs έχει επιτρέψει την παροχή άδειας λειτουργίας αυτών ως διαχειριστές δανείων (Loan Servicers) που λειτουργούν μέσα σε εποπτικό πλαίσιο υπό την επίβλεψη της Τράπεζας της Ελλάδος διασφαλίζοντας εκτός από την εύρυθμη λειτουργία της αγοράς και τα συμφέροντα του καταναλωτή – δανειολήπτη.

Σημαντική εξέλιξη αποτέλεσε επίσης η τροποποίηση του νόμου που ρυθμίζει τις οφειλές υπερχρεωμένων φυσικών προσώπων με σειρά παρεμβάσεων κυριότερη εκ των οποίων ήταν η άρση του τραπεζικού απορρήτου για τους αιτούντες με στόχο την αποτροπή των στρατηγικών κακοπληρωτών από την εκμετάλλευση του πλαισίου προστασίας, αλλά διατηρώντας άρρηκτο το προστατευτικό πλαίσιο για τις ευπαθείς κοινωνικές ομάδες. Με την ψήφιση λοιπόν του νόμου 4605/2019, επήλθε αντικατάσταση του μέχρι πρότινος ισχύοντος νομικού πλαισίου δικαστικής προστασίας της πρώτης κατοικίας με ένα σύστημα επιδοτήσεων δανείων με ενέχυρο την πρώτη κατοικία για τα οικονομικά αδύναμα νοικοκυριά. Το νέο πλαίσιο ρύθμισης και επιδότησης δανείων πρώτης κατοικίας περιλαμβάνει στεγαστικά και επαγγελματικά δάνεια με ενέχυρο την πρώτη κατοικία, ενώ προβλέπει ρύθμιση του υπολοίπου δανείου έως και 25 έτη και επιδότηση έως 50% της νέας δόσης για τις πιο αδύναμες κοινωνικές ομάδες. Οι δικλείδες ασφαλείας για την αποτροπή των στρατηγικών κακοπληρωτών στο νέο πλαίσιο παραμένουν και ενισχύονται, ενώ πέραν των εισοδηματικών κριτηρίων υπάρχουν περιορισμοί στο ύψος της αξίας της κατοικίας και το ύψος του υπολοίπου του δανείου. Η εφαρμογή του νέου πλαισίου αναμένεται να έχει ιδιαίτερα θετική επίδραση τόσο στην προστασία των ευπαθών δανειοληπτών όσο και στους ισολογισμούς των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων ενώ θετική αναμένεται και η επίδραση στην αποσυμφόρηση της δικαστικής διαδικασίας και την

αποτελεσματική αντιμετώπιση του πλήθους των εκκρεμών αιτήσεων του προηγούμενου πλαισίου.

Οι μεταρρυθμιστικές πολιτικές που προωθούνται αναμένεται να διευκολύνουν τη δραστική μείωση του αριθμού των ΜΕΔ, ώστε να ενισχυθεί η ικανότητα των τραπεζών να επικεντρωθούν στην εμπορική τους λειτουργία και να στηρίξουν τις δραστηριότητες των βιώσιμων επιχειρήσεων και της πραγματικής οικονομίας.

Παράλληλα συμβάλλουν επίσης, στη διασφάλιση της κοινωνικής δικαιοσύνης και κοινωνικής συνοχής προστατεύοντας τα ευάλωτα νοικοκυριά και τις ευπαθείς κοινωνικές ομάδες.

6. ΔΙΑΡΘΡΩΤΙΚΑ ΤΑΜΕΙΑ ΚΑΙ ΤΑΜΕΙΑ ΣΥΝΟΧΗΣ

6.1 Υλοποίηση του ΕΣΠΑ 2014-2020 ΕΣΠΑ - ΠΔΕ

ΕΣΠΑ 2014-2020

Το έτος 2018 χαρακτηρίστηκε από τη διατήρηση των υψηλών ρυθμών απορρόφησης των πόρων του «ΕΣΠΑ 2014-2020», καθώς και από την ευρείας κλίμακας αναθεώρηση των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων της περιόδου 2014-2020 η οποία συνοδεύτηκε από επαναστόχευση-ανακατανομή των πόρων των Διαρθρωτικών Ταμείων (ΕΤΠΑ, ΕΚΤ) και του Ταμείου Συνοχής και αντίστοιχες τροποποιήσεις των πλαισίων επίδοσής τους.

Απορρόφηση πόρων του «ΕΣΠΑ 2014-2020»

Οι υψηλοί ρυθμοί υλοποίησης των προγραμμάτων του «ΕΣΠΑ 2014-2020» κατά το 2018 είχε ως αποτέλεσμα τη σημαντική αύξηση της δημόσιας δαπάνης συγκριτικά με τα προηγούμενα έτη. Η απόδοση αυτή αντικατοπτρίζεται στον πίνακα που ακολουθεί όπου παρουσιάζεται η απορρόφηση των πόρων του ΕΣΠΑ (πραγματοποιηθείσες δαπάνες) ανά Ευρωπαϊκό Διαρθρωτικό και Επενδυτικό Ταμείο (ΕΔΕΤ) για τα έτη 2016 έως 2018, σε όρους Δημόσιας Δαπάνης.

Πίνακας 2. Δαπάνες ΕΔΕΤ

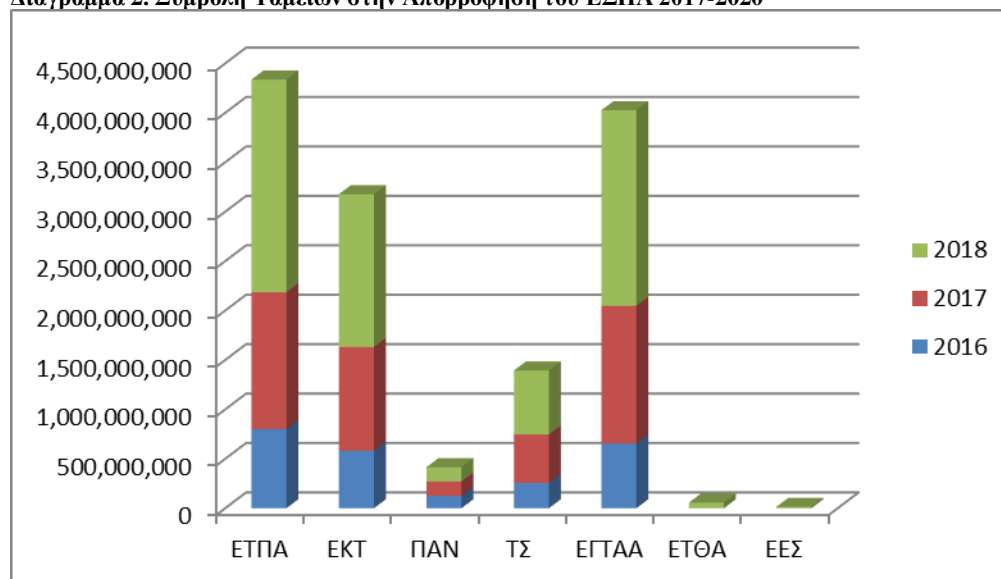
ΕΥΡΩΠΑΪΚΑ ΔΙΑΡΘΡΩΤΙΚΑ & ΕΠΕΝΔΥΤΙΚΑ ΤΑΜΕΙΑ (ΕΔΕΤ)	ΠΡΑΓΜΑΤΟΠΟΙΗΘΕΙΣΕΣ ΔΑΠΑΝΕΣ [ΕΥΡΩ]		
	2016	2017	2018
Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ)	802.210.342	1.382.958.678	2.151.214.933
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚΤ)	582.307.386	1.049.030.049	1.545.941.748
Πρωτοβουλία για την Απασχόληση των Νέων (ΕΚΤ)	125.321.489	145.296.367	144.860.251
Ταμείο Συνοχής (ΤΣ)	256.781.468	489.403.343	647.221.813
Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης (ΕΓΤΑΑ)	655.895.222	1.391.291.319	1.979.352.482
Ευρωπαϊκό Ταμείο Θάλασσας και Αλιείας (ΕΤΘΑ)	0	928.115	56.152.421
Ευρωπαϊκή Εδαφική Συνεργασία (ΕΤΠΑ)	0	0	14.277.748
ΣΥΝΟΛΟ	2.422.515.907	4.458.907.871	6.539.021.395

ΠΗΓΕΣ: ΟΠΣ, Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης «Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης»

Με βάση τα στοιχεία του ανωτέρω πίνακα, στο γράφημα που ακολουθεί, αποτυπώνεται η συμβολή των Ταμείων στο σύνολο της απορρόφησης του «ΕΣΠΑ 2017-2020» ανά έτος σωρευτικά.

Διάγραμμα 2. Συμβολή Ταμείων στην Απορρόφηση του ΕΣΠΑ 2017-2020

Τα σημαντικότερα στοιχεία υλοποίησης του «ΕΣΠΑ 2014 – 2020» αφορούν κυρίως:

- α) στην εντατικοποίηση των δράσεων ενίσχυσης της κοινωνικής συνοχής,
- β) στην ευρείας κλίμακας ένταξη πράξεων ενίσχυσης νέων και υφιστάμενων επιχειρήσεων,
- γ) στην ευρείας κλίμακας ενεργοποίηση της «Εθνικής Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης», τόσο στον τομέα των ερευνητικών υποδομών όσο και στο πεδίο της σύνδεσης της έρευνας και της καινοτομίας με την επιχειρηματικότητα,
- δ) στην ολοκλήρωση-έγκριση των στρατηγικών ολοκληρωμένης χωρικής ανάπτυξης και την υλοποίηση των σχετικών σχεδίων.

2η αναθεώρηση των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων 2014-2020

Το 2018 πραγματοποιήθηκε η 2^η αναθεώρηση των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων 2014-2020 η οποία αφορούσε τροποποιήσεις ειδικών στόχων και επενδυτικών προτεραιοτήτων των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων.

Ειδικότερα, κατά τη διαδικασία της αναθεώρησης, οι αρμόδιες Διαχειριστικές Αρχές έλαβαν υπόψη τα νέα δεδομένα αναφορικά με τις κοινωνικοοικονομικές συνθήκες, τις προτεραιότητες ανά τομέα πολιτικής, καθώς και τις τροποποιήσεις του Δημοσιονομικού Κανονισμού και των ειδικών Κανονισμών που διέπουν την εφαρμογή των ΕΔΕΤ. Επίσης, έλαβαν υπόψη και τα δεδομένα από την μέχρι το 2018 εμπειρία εφαρμογής των ΕΔΕΤ τα οποία ενσωματώθηκαν κατάλληλα στην επικαιροποιημένη στρατηγική και λογική της παρέμβασης των ΕΠ.

6.2 Μεταρρύθμιση του Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων

Το «Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων» (ΠΔΕ) -συγχρηματοδοτούμενοι και εθνικοί πόροι- συνιστά βασικό εργαλείο για τη χρηματοδότηση της αναπτυξιακής πολιτικής της χώρας και κεντρικό μηχανισμό υλοποίησης του ΕΣΠΑ. Το θεσμικό πλαίσιο που το

διέπει και αφορά στις θεμελιώδεις αρχές και στις επιμέρους διαδικασίες διαχείρισης και εκτέλεσής του (κατάρτιση, χρηματοδότηση, πληρωμές) είναι πολύπλοκο και κατακερματισμένο, ενώ απουσιάζει μια σύγχρονη θεώρηση της έννοιας των Δημοσίων Επενδύσεων. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα την ύπαρξη ασάφειας, αμφισβητήσεων και αλληλοεπικαλύψεων, που αυξάνουν τη γραφειοκρατία.

Εντός του δευτέρου τριμήνου του 2019, θα προωθηθούν προς ψήφιση δύο Σχέδια Νόμου για το ΠΔΕ:

A. Νέος νόμος για το ΠΔΕ

Ο νέος νόμος θα συγκεντρώσει το υφιστάμενο κατακερματισμένο θεσμικό πλαίσιο σε ένα ενιαίο θεσμικό κείμενο, θα ενσωματώσει διαδικασίες που δεν είναι καταγεγραμμένες και πρέπει να διατηρηθούν, θα τροποποιήσει ροές και διαδικασίες που πρέπει να απλοποιηθούν και ομογενοποιηθούν ενώ θα ορίσει με σύγχρονο τρόπο την έννοια των Δημοσίων Επενδύσεων, περιλαμβάνοντας όλα τα νέα μέσα και μορφές χρηματοδότησης. Αυτό θα οδηγήσει στον εξορθολογισμό των διαδικασιών, στη μείωση της γραφειοκρατίας, και την ριζική αναμόρφωση του πλαισίου χρηματοδότησης των Δημοσίων Επενδύσεων της χώρας, διευκολύνοντας κρατικούς φορείς και πολίτες.

B. Εθνικό Πρόγραμμα Ανάπτυξης (ΕΠΑ)

Το «Εθνικό Πρόγραμμα Ανάπτυξης» οργανώνει για πρώτη φορά το σύνολο των εθνικών πόρων του Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων σε ένα ενιαίο συνεκτικό μεσοπρόθεσμο αναπτυξιακό πρόγραμμα, στα πρότυπα του ΕΣΠΑ. Η κατάρτιση του ΕΠΑ βασίζεται στις κατευθύνσεις και στις εκάστοτε ανάγκες που προκύπτουν από την Εθνική Αναπτυξιακή Στρατηγική. Για τον προσδιορισμό των πόρων του ΕΠΑ λαμβάνονται υπόψη, ενδεικτικά, οι δεσμεύσεις του εκάστοτε ισχύοντος δημοσιονομικού πλαισίου, οι προοπτικές της οικονομίας για το χρονικό διάστημα προγραμματισμού, η αρχή της συμπληρωματικότητας με συγχρηματοδοτούμενες παρεμβάσεις και οι ανάγκες που προκύπτουν από άλλα προγράμματα ανάπτυξης που χρηματοδοτούνται από το ΠΔΕ ή άλλες πηγές χρηματοδότησης. Με το νομοσχέδιο του ΕΠΑ καθορίζονται οι κανόνες που διέπουν την κατάρτιση, τη στοχοθεσία, το συντονισμό, τη διαχείριση, τον έλεγχο και την εφαρμογή των αναπτυξιακών παρεμβάσεων και έργων που το απαρτίζουν. Το πρώτο πολυετές ΕΠΑ αναμένεται να καλύψει τα έτη 2020-2025.

7. ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

7.1 Στόχος για Μείωση της Πρόωρης Εγκατάλειψης του Σχολείου

Η Πρόωρη Εγκατάλειψη του Σχολείου (ΠΕΣ) ή η μαθητική διαρροή (ΜΔ) από το Εκπαιδευτικό σύστημα θεωρείται σήμερα ένα από τα σημαντικότερα και περισσότερο επίμονα εκπαιδευτικά προβλήματα σε παγκόσμια κλίμακα. Η ΠΕΣ στη χώρα μειώθηκε κατά 3 ποσοστιαίες μονάδες το 2017 και βρίσκεται στο 6% μεταξύ των χαμηλότερων στην ΕΕ και αρκετά κάτω από τον στόχο του 10% της στρατηγικής «Ευρώπη 2020». Η ΠΕΣ συνιστά ένα ευαίσθητο όσο και κρίσιμο ζήτημα της ελληνικής εκπαιδευτικής πολιτικής. Για τη μελέτη και καταπολέμησή της διεξάγονται και προγραμματίζονται σε βάθος τριετίας μία σειρά ενεργειών που αφορούν και εν γένει τη μεταρρύθμιση του εκπαιδευτικού συστήματος:

Τρέχουσες δράσεις

1. Δράσεις για τις ευαίσθητες κοινωνικές ομάδες

- Προσλήψεις ή τοποθετήσεις Ψυχολόγων και Κοινωνικών Λειτουργών σε σχολικές μονάδες.
- Θέσπιση τάξεων υποδοχής στο πλαίσιο των Ζωνών Εκπαιδευτικής Προτεραιότητας.
- Επιμόρφωση εκπαιδευτικών εξειδικευμένης εκπαιδευτικής υποστήριξης για την ένταξη μαθητών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες και επιμόρφωση στελεχών του ΙΕΠ και του Διόφαντου για την προσαρμογή βιβλίων για αμβλύωπες μαθητές.
- Λειτουργία Δομών Υποστήριξης και Εκπαίδευσης Προσφύγων (ΔΥΕΠ).

2. Υποστήριξη Εκπαιδευτικού Έργου

- Η διεύρυνση της υποχρεωτικής εκπαίδευσης και η έναρξή της από το 4ο έτος της ηλικίας των παιδιών με ορίζοντα τριετίας. Με αυτόν τον τρόπο ικανοποιείται μια κοινωνική ανάγκη στο πλαίσιο και του ευρωπαϊκού στόχου για ένταξη τουλάχιστον του 95% των παιδιών (από τεσσάρων ετών μέχρι την ηλικία έναρξης της σχολικής φοίτησης) στην προσχολική εκπαίδευση.
- Λειτουργούν από το σχολικό έτος 2016-2017 Ενιαίου Τύπου Ολοήμερα Νηπιαγωγεία. Επίσης, ο Ενιαίος Τύπος Ολοήμερου Δημοτικού Σχολείου εμπλουτίστηκε με νέα διδακτικά αντικείμενα για τους μαθητές όλων των σχολείων με λειτουργικότητα από 4/θέσια και άνω.
- Επιμόρφωση σε συνεργασία με το Ευρωπαϊκό Κέντρο Σύγχρονων Γλωσσών του Συμβουλίου της Ευρώπης (ΕΚΣΓ/ECML) με τίτλο «RELANG» (αφορά στη

συσχέτιση των τεστ αξιολόγησης με το Κοινό Ευρωπαϊκό Πλαίσιο Αναφοράς για τις ξένες γλώσσες, ΚΕΠΑ).

- Από το σχολικό έτος 2015-16 επαναλειτουργούν τα Κέντρα Αντισταθμιστικής Εκπαίδευσης (Ενισχυτικής Διδασκαλίας) στα Γυμνάσια.

3. Δράσεις για την Επαγγελματική Εκπαίδευση και Κατάρτιση (ΕΕΚ)

- Εκπόνηση σύγχρονων και βασισμένων στην προσέγγιση των μαθησιακών αποτελεσμάτων Προγραμμάτων Σπουδών για το Μεταλυκειακό έτος-τάξης μαθητείας και το προπαρασκευαστικό πρόγραμμα πιστοποίησης των μαθητευομένων.
- Καθορίστηκε το Πλαίσιο Ποιότητας των Προγραμμάτων Σπουδών της ΕΕΚ και το Πλαίσιο Ποιότητας της Μαθητείας και σχεδιάστηκαν δράσεις για την Αναβάθμιση της Ποιότητας της ΕΕΚ.
- Με τον ν. 4547 (ΦΕΚ 102 Α) το εσπερινό λύκειο (ΓΕΛ-ΕΠΑΛ) έγινε τριετές.

Δράσεις σε εξέλιξη ή σε φάση προγραμματισμού

1. Δράσεις για τις ευαίσθητες κοινωνικές ομάδες

- Επιστημονική υποστήριξη σχεδιασμού εξειδίκευσης δράσεων ΠΕΣ: σε βάθος διερεύνηση του φαινομένου της μαθητικής διαρροής και σχεδιασμός οριζόντιων δράσεων και ad hoc παρεμβάσεων για την αντιμετώπιση του φαινομένου σε ευάλωτες κοινωνικές ομάδες αλλά και τις διαφοροποιήσεις που παρουσιάζονται μεταξύ αστικών και μη αστικών περιοχών.
- Στρατηγικός σχεδιασμός εκπαίδευσης παιδιών προσφύγων και πέραν της υποχρεωτικής εκπαίδευσης με βάση τον στρατηγικό σχεδιασμό του Υπουργείου Μεταναστευτικής Πολιτικής.
- Στρατηγικό σχέδιο παρεμβάσεων για εκπαίδευση Ρομά σε συνεργασία με το ΥΠΠΕΘ και την Ειδική Γραμματεία Ρομά του Υπουργείου Εργασίας.
- Δρομολογούνται οι διαδικασίες για το διορισμό το 2019 4.500 μόνιμων εκπαιδευτικών για τις ανάγκες της Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης.
- Στον νόμο 4547/2018 προβλέπεται η σύσταση νέων Κέντρων Εκπαιδευτικής και Συμβουλευτικής Υποστήριξης (ΚΕΣΥ).
- Τα προγράμματα «Σχολικά Γεύματα» και «Η τσάντα στο σχολείο».

2. Υποστήριξη Εκπαιδευτικού Έργου

- Αναβάθμιση των Προγραμμάτων Σπουδών και Δημιουργία Εκπαιδευτικού Υλικού Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης με καθολικό σχεδιασμό ανάπτυξης προσβάσιμου ψηφιακού εκπαιδευτικού υλικού.
- Επιμόρφωση σε πρακτικές υποστήριξης των μαθητών και των μαθητριών στο πλαίσιο της Διαφοροποιημένης Διδασκαλίας.

- Επιμόρφωση των εκπαιδευτικών στα Προγράμματα Σπουδών και το εκπαιδευτικό υλικό Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, στην Παιδαγωγική Φρενέ και στη διαμορφωτική αξιολόγηση.

3. Μέτρα Διοικητικού χαρακτήρα

- Όσον αφορά στην αξιολόγηση των εκπαιδευτικών, το νέο νομοθετικό πλαίσιο (Ν.4547/2018 – ΦΕΚ 102 Α') προβλέπει την αξιολόγηση των στελεχών εκπαίδευσης στη λήξη της θητείας τους και μετά τη διενέργεια συμβουλευτικής συνέντευξης. Ο ίδιος νόμος έχει προβεί στην αναδιοργάνωση των δομών υποστήριξης της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και στην επιλογή των στελεχών εκπαίδευσης με νέα αντικειμενική, αξιοκρατική διαδικασία. Επίσης, προβλέπεται ο προγραμματισμός και η αποτίμηση του εκπαιδευτικού έργου των σχολικών μονάδων με κύριο πρωταγωνιστή το σύλλογο διδασκόντων. Είναι υπό έκδοση ΠΔ για την αξιολόγηση του Γενικού Λυκείου.
- Ο νόμος 4547/2018 αναδιοργανώνει τις δομές υποστήριξης του εκπαιδευτικού έργου, θεσμοθετεί ένα σύστημα επιλογής όλων των στελεχών εκπαίδευσης και εισάγει την αξιολόγηση των στελεχών της εκπαίδευσης και τον προγραμματισμό και αποτίμηση του εκπαιδευτικού έργου των σχολικών μονάδων. Επιπλέον, σε κάθε Περιφερειακή Διεύθυνση Εκπαίδευσης λειτουργούν Περιφερειακά Κέντρα Εκπαιδευτικού Σχεδιασμού, ενώ σε κάθε Διεύθυνση Εκπαίδευσης λειτουργεί, κοινό και για τις δύο βαθμίδες εκπαίδευσης, Κέντρο Εκπαιδευτικής & Συμβουλευτικής Υποστήριξης.
- Με το άρθρο 18 του ν. 4521/2018 θεσμοθετείται ο «Ενιαίος Αριθμός Εκπαίδευσης» για κάθε πολίτη που έχει εισαχθεί σε οποιαδήποτε βαθμίδα εκπαίδευσης στην ημεδαπή. Αντικαθιστά τους νυν ισχύοντες αριθμούς μητρώου που χρησιμοποιούνται στις διάφορες βαθμίδες της εκπαίδευσης. Θα αποτελέσει ένα χρήσιμο εργαλείο παραγωγής δημόσιων πολιτικών, καθώς καθίσταται εφικτή αφενός η παρακολούθηση της σχολικής διαρροής και ως εκ τούτου διευκολύνεται η εκπόνηση δημόσιων πολιτικών για την αποτροπή της, αφετέρου το οικείο πληροφοριακό σύστημα, όταν διασυνδεθεί με άλλα πληροφοριακά συστήματα (πχ με το σύστημα «Εργάνη»), θα μπορεί να αποδίδει ανώνυμα στατιστικά στοιχεία σχετικά με τη δυνατότητα απορρόφησης των αποφοίτων στην αγορά εργασίας καθώς και την μαθητική και ακαδημαϊκή διαδρομή τους.

4. Δράσεις για την Επαγγελματική Εκπαίδευση και Κατάρτιση (ΕΕΚ)

- Αναβάθμιση του περιεχομένου σπουδών στη δευτεροβάθμια επαγγελματική εκπαίδευση και στο μεταλυκειακό έτος μαθητείας.
- Παρεμβάσεις επιμόρφωσης για την ενίσχυση των σχολικών δομών του εκπαιδευτικού συστήματος.
- Ερευνητική παρέμβαση για τον γραμματισμό στα ΕΠΑ.Λ.

- Εκπόνηση νέων προγραμμάτων σπουδών και εκπαιδευτικού υλικού (βιβλία και εργαστηριακοί οδηγοί), καθώς και αναβάθμιση του εργαστηριακού εξοπλισμού των ΕΠΑ.Λ και των Εργαστηριακών Κέντρων.
- Διεύρυνση της εφαρμογής του προγράμματος «Μια Νέα Αρχή στα ΕΠΑ.Λ.» στο σύνολο των ΕΠΑ.Λ. της χώρας και υλοποίηση της σχετικής επιμόρφωσης.
- Αξιοποίηση των εκροών του Μηχανισμού Διάγνωσης Αναγκών της Αγοράς Εργασίας στον καθορισμό και επιλογή των ειδικοτήτων που προσφέρουν τα ΕΠΑ.Λ. στο πλαίσιο της Στρατηγικής Κατεύθυνσης για την ενίσχυση της Διασύνδεσης της ΕΕΚ με την αγορά εργασίας.
- Υλοποίηση μεσοπρόθεσμου μεταρρυθμιστικού σχεδιασμού για το Μεταλυκειακό Έτος-Τάξης Μαθητείας.
- Σε συνέχεια της πρώτης πιστοποίησης το 2018, υλοποιείται το Προπαρασκευαστικό Πρόγραμμα Πιστοποίησης και των εξετάσεων Πιστοποίησης (2019) για τους αποφοίτους της β' φάσης υλοποίησης του «Μεταλυκειακού έτους-τάξης Μαθητείας» και σχεδιάζεται η συνεχής βελτίωση του συστήματος με οριοθέτηση περιόδων πιστοποίησης σε ετήσια βάση.
- Ολοκλήρωση του Πληροφοριακού Συστήματος Παρακολούθησης της Μαθητείας
- Προώθηση της αξιολόγησης του συστήματος της μαθητείας των αποφοίτων ΕΠΑ.Λ.

5. Δεξιότητες

- Συνεχίζονται τα προγράμματα «Κυκλοφοριακή Αγωγή και Οδική Ασφάλεια» και η θεματολογία της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης μέσω των Κέντρων Εκπαίδευσης για την Αειφορία τα οποία επεκτείνονται και στο 2019-2020. Θα διευρυνθεί η προβληματική και η θεματολογία της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης, καθώς ενσωματώνεται στην εκπαίδευση για την αειφορία κάθε είδους εκπαίδευση που σχετίζεται με τα ζητήματα του περιβάλλοντος, της υγείας και του πολιτισμού, τη δημοκρατία, τα ανθρώπινα δικαιώματα, την ειρήνη, την κλιματική αλλαγή και κάθε άλλη θεματική που σχετίζεται με τους παγκόσμιους στόχους της αειφόρου ανάπτυξης.
- Από το σχολικό έτος 2018-19 λειτουργούν στα Γυμνάσια τμήματα προετοιμασίας για το Κρατικό Πιστοποιητικό Πληροφορικής και θέσπιση ηλεκτρονικών εξετάσεων για το Κρατικό Πιστοποιητικό Γλωσσομάθειας.

8. ΑΓΟΡΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

8.1 Εθνικός Στόχος για την Απασχόληση : 70% του πληθυσμού μεταξύ 20 και 64 ετών θα πρέπει να απασχολούνται μέχρι το 2020.

Αγορά Εργασίας

Η παρατεταμένη οικονομική ύφεση της ελληνικής οικονομίας είχε σημαντικά αρνητική επίπτωση στην αγορά εργασίας. Οι πραγματικές ετήσιες αποδοχές μειώθηκαν κατά 18% ενώ η μερική απασχόληση αυξήθηκε κατά 28%. Το ποσοστό της ανεργίας εκτοξεύθηκε στο 27,5% το 2013 ενώ η ανεργία στους νέους καταγράφει το υψηλότερο ποσοστό στην Ε.Ε. (58,3% το 2013). Ταυτόχρονα, η χώρα καλείται να αντιμετωπίσει το φαινόμενο της φυγής νέων επιστημόνων.

Ο στρατηγικός σχεδιασμός περιλαμβάνει την αναβάθμιση των θεσμών της αγοράς εργασίας ώστε να δημιουργηθεί ένα πλαίσιο υποστήριξης της δημιουργίας ποιοτικών εργασιακών σχέσεων αλλά και της προώθησης στην απασχόληση κοινωνικών ομάδων με περιορισμένη πρόσβαση. Στην προσπάθεια αυτή η αύξηση του εισοδήματος και η ενίσχυση της διαπραγματευτικής ισχύος των εργαζομένων αποτελεί βασικό μοχλό κοινωνικής δικαιοσύνης αλλά και εργαλεία τόνωσης της οικονομίας, αφού μέσω της αύξησης των μισθών τονώνεται η εσωτερική ζήτηση και ενισχύεται η αναπτυξιακή δυναμική της οικονομίας.

Αναβάθμιση και εκσυγχρονισμός του θεσμικού πλαισίου στην αγορά εργασίας - Εθνικός Στόχος για την απασχόληση –Υφιστάμενη κατάσταση

Για την παρακολούθηση και προώθηση της ευρωπαϊκής στρατηγικής «Ευρώπη 2020», έχει τεθεί ο εθνικός στόχος το ποσοστό απασχόλησης (20-64 ετών) να ανέλθει σε 70% το 2020. Αν και ο στόχος αυτός με βάση την τρέχουσα οικονομική πραγματικότητα καθίσταται μη εφικτός (βλέπε παράρτημα Ι), τα μεγέθη που σχετίζονται με την αγορά εργασίας δείχνουν τάσεις συνεχούς βελτίωσης. Πιο συγκεκριμένα, η συνολική απασχόληση αυξήθηκε κατά 2,0% το 2018 σε σχέση με το 2017, ενώ η αντίστοιχη αύξηση την προηγούμενη χρονιά ήταν της τάξεως του 2,2%. Την ίδια θετική εικόνα δείχνουν και τα στοιχεία του πληροφοριακού συστήματος ΕΡΓΑΝΗ που αποτυπώνει τις ροές στην αγορά εργασίας, καθώς το 2018 υπήρξαν 141.003 παραπάνω προσλήψεις από ότι αποχωρήσεις και η επίδοση αυτή αποτελεί τη δεύτερη υψηλότερη επίδοση έτους από το 2001 έως σήμερα, μετά την επίδοση του 2017.

Για τρίτη συνεχόμενη χρονιά τα ποσοστά ανεργίας μειώνονται. Συγκεκριμένα, σύμφωνα με την Έρευνα Εργατικού Δυναμικού της Ελληνικής Στατιστικής Αρχής, το ποσοστό ανεργίας το 2018 μειώθηκε στο 19,3% από 26,6% που ήταν το 2014. Σύμφωνα με τα πιο πρόσφατα διαθέσιμα στοιχεία της Ελληνικής Στατιστικής Αρχής,

το εποχικά διορθωμένο ποσοστό ανεργίας τον Δεκέμβριο του 2018 ανήλθε σε 18,0% έναντι αναθεωρημένων προς τα κάτω ποσοστών 20,8% τον Δεκέμβριο του 2017 και 18,3% τον Νοέμβριο του 2018.

Όλα τα παραπάνω στοιχεία δείχνουν ότι, μετά τις δυσμενείς επιπτώσεις της οικονομικής κρίσης η αγορά εργασίας βρίσκεται σε περίοδο ουσιαστικής βελτίωσης.

Αναβάθμιση και εκσυγχρονισμός του θεσμικού πλαισίου στην αγορά εργασίας

- Αύξηση του κατώτατου μισθού

Ο κατώτερος μισθός αυξήθηκε κατά 10,9% από την 1^η Φεβρουαρίου 2019 και πλέον ανέρχεται στα 650 ευρώ, ενώ ταυτόχρονα καταργήθηκε ο υποκατώτατος μισθός για τους νέους κάτω των 25 ετών, με την συγκεκριμένη ηλικιακή ομάδα να αναμένει αύξηση της τάξεως του 27%. Περίπου 600.000 εργαζόμενοι αναμένεται να δουν άμεσα αύξηση στα εισοδήματά τους λόγω της αύξησης του κατώτατου μισθού. Το Υπουργείο έχει αναπτύξει στο Πληροφοριακό Σύστημα ΕΡΓΑΝΗ αναλυτικό μηχανισμό παρακολούθησης των επιδράσεων της αύξησης του κατώτατου μισθού στην αγορά εργασίας.

- Ενδυνάμωση των συλλογικών διαπραγματεύσεων

Με την ολοκλήρωση του προγράμματος οικονομικής προσαρμογής, επανήλθε η αρχή της ευνοϊκότερης ρύθμισης για τους εργαζόμενους, καθώς και η αρχή της επεκτασιμότητας των Συλλογικών Συμβάσεων Εργασίας σε συνδυασμό με την τεχνική και διοικητική αναβάθμιση του συστήματος, μέσω του οποίου διακριβώνεται η πλήρωση του κριτηρίου της επεκτασιμότητας. Μέχρι σήμερα, έχουν κηρυχθεί υποχρεωτικές 11 Συλλογικές Ρυθμίσεις Εργασίας, οι οποίες καλύπτουν περισσότερους από 200.000 εργαζόμενους.

Δημιουργία περισσότερων και πιο ποιοτικών θέσεων εργασίας

Τα μέτρα που υλοποιούνται με κοινοτικούς και εθνικούς πόρους αφορούν την υποστήριξη των ανέργων για την επανένταξή τους στην αγορά εργασίας μέσω προγραμμάτων κατάρτισης, εργασιακής εμπειρίας, εγγυημένης απασχόλησης στο δημόσιο τομέα (κοινωνικής εργασίας με δράσεις συμβουλευτικής και κατάρτισης) καθώς και μέσω προγραμμάτων εγγυημένης απασχόλησης στον ιδιωτικό τομέα με επιχορήγηση ιδιωτικών επιχειρήσεων. Παράλληλα, συνεχίστηκε (από τον Σεπτέμβριο του 2017) η υλοποίηση στοχευμένων προγραμμάτων για ευπαθείς ομάδες πληθυσμού (αποφυλακισμένοι, απεξαρτημένοι, ΑμεΑ) από τον ΟΑΕΔ ενώ αναφορικά με τα προγράμματα κοινωνικού χαρακτήρα έχει ολοκληρωθεί ο ανασχεδιασμός τους.

Μία από τις πιο σημαντικές μεταρρυθμίσεις αφορά στον τρόπο με τον οποίο εισάγονται στα προγράμματα οι άνεργοι. Το Υπουργείο Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης προβαίνει στον ανασχεδιασμό των ενεργητικών πολιτικών απασχόλησης στην κατεύθυνση της διαρκούς διαθεσιμότητας και παροχής αυτών, αλλά και της εξωστρέφειας και ανάπτυξης συνεργασίας με τους εργοδοτικούς φορείς

και τις επιχειρήσεις. Βασικό ρόλο σε αυτό τον νέο τύπο προγραμμάτων έχει ο εργασιακός σύμβουλος του ΟΑΕΔ, αφού είναι υπεύθυνος για την καταγραφή των δεξιοτήτων του ανέργου, την υποστήριξή του καθώς και για την κατεύθυνσή του προς μια πιο κατάλληλη για αυτόν εναλλακτική πρόταση. Η πρώτη πιλοτική εφαρμογή ξεκίνησε τον Νοέμβριο του 2018 με την υλοποίηση προγράμματος στους τρεις δήμους Ελευσίνας, Ασπρόπυργου και Μάνδρας, με αναφορά σε ιδιαίτερη ομάδα ανέργων, άνω των 45 ετών με τουλάχιστον εξάμηνη ανεργία. Αναλυτική περιγραφή του νέου τύπου προγραμμάτων γίνεται και στο «Στρατηγικό Πλαίσιο για τον Ανασχεδιασμό των Ενεργητικών Πολιτικών Απασχόλησης»³.

Προώθηση της Κοινωνικής και Αλληλέγγυας Οικονομίας

Τα τελευταία τρία χρόνια έχει ολοκληρωθεί μια σειρά θεσμικών κυρίως παρεμβάσεων που σχετίζονται με την προώθηση της Κοινωνικής και Αλληλέγγυας Οικονομίας(Κ.ΑΛ.Ο.).

Μερικές από τις βασικές δράσεις:

- Νέο θεσμικό Πλαίσιο για την Κ.ΑΛ.Ο. – Νόμος 4430/2016
- Σύσταση και λειτουργία της Ειδικής Γραμματείας Κ.ΑΛ.Ο., σαν αυτόνομη διοικητική μονάδα για την καλύτερη, ταχύτερη και πιο αποτελεσματική εφαρμογή πολιτικών για την υποστήριξη του τομέα.
- Απλοποίηση διαδικασιών για την ίδρυση επιχειρήσεων Κ.ΑΛ.Ο. μέσω και της ηλεκτρονικής υποβολής και διεκπεραίωσης αιτημάτων.
- Διαμόρφωση θεσμικού πλαισίου για την ενεργοποίηση των δημόσιων συμβάσεων κοινωνικής αναφοράς ώστε να είναι εφικτή η ειδική μεταχείριση των φορέων Κ.ΑΛ.Ο. σε δημόσιους διαγωνισμούς σε ειδικές βέβαια περιπτώσεις.
- Πρόσκληση για δημιουργία των Κέντρων Στήριξης. Δημιουργούνται Κέντρα Στήριξης Κ.ΑΛ.Ο. Είναι οι ίδιοι οι φορείς Κ.ΑΛ.Ο. που θα αποτελέσουν τα Κέντρα Στήριξης και προς το σκοπό αυτό θα επιδοτηθούν από το υπουργείο Εργασίας.

---

³<http://www.ypakp.gr/uploads/docs/11364.pdf>

9. ΦΤΩΧΕΙΑ

9.1 Εθνικοί Στόχοι για την Φτώχεια -Υφιστάμενη Κατάσταση

Για την παρακολούθηση και προώθηση της ευρωπαϊκής στρατηγικής «Ευρώπη 2020», έχουν τεθεί τρεις εθνικοί στόχοι:

- Καταπολέμηση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού

Μείωση του αριθμού των ατόμων που βρίσκονται σε κίνδυνο φτώχειας ή /και υφίστανται υλικές στερήσεις ή /και διαβιούν σε νοικοκυριά χωρίς εργαζόμενα μέλη κατά 450.000 έως το 2020, δηλαδή μείωση του συνολικού ποσοστού από 28% το 2008, σε 24% το 2020.

- Καταπολέμηση της παιδικής φτώχειας

Μείωση κατά 100.000 του αριθμού των ατόμων 0-17 ετών που βρίσκονται σε κίνδυνο φτώχειας έως το 2020, που σημαίνει μείωση του αντίστοιχου ποσοστού από 23% το 2008 σε 18% το 2020.

- Δόμηση ενός «κοινωνικού δικτύου ασφαλείας» ενάντια στον κοινωνικό αποκλεισμό.

Βασική επιδίωξη είναι η διασφάλιση της πρόσβασης για όλους σε βασικές υπηρεσίες (Ο συγκεκριμένος στόχος δεν είναι ποσοτικοποιημένος).

Κατά το έτος 2017⁴ συνεχίστηκε η βελτίωση των βασικών δεικτών σε σχέση με το την διετία 2015- 2016, δηλαδή μειώθηκαν ο κίνδυνος φτώχειας, ο κίνδυνος φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού, η παιδική φτώχεια, το βάθος της φτώχειας, η υλική στέρηση και η υλική στέρηση παιδιών. Ιδιαίτερα η παιδική φτώχεια και η υλική στέρηση των παιδιών μειώθηκαν περισσότερο από την αντίστοιχη μείωση στο γενικό πληθυσμό. Επιπλέον μειώθηκε ο κίνδυνος φτώχειας των εργαζομένων μερικής απασχόλησης, καθώς και η εισοδηματική ανισότητα.

Η πορεία των 3 εθνικών στόχων

- Ο πληθυσμός που βρίσκεται σε κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού το 2017 μειώθηκε τόσο σε ποσοστό όσο και σε απόλυτο αριθμό σε σχέση με το προηγούμενο έτος και ανέρχεται στο 34,8% του πληθυσμού (3.701.800 άτομα), από 35,6%το 2016 (και 3.789.300 άτομα).

⁴ ΕΛΣΤΑΤ, Έρευνα Εισοδήματος και Συνθηκών Διαβίωσης των Νοικοκυριών έτους 2017, με περίοδο αναφοράς εισοδημάτων το έτος 2016

- Η παιδική φτώχεια, δηλαδή ο κίνδυνος φτώχειας για παιδιά 0-17 ετών μειώθηκε κατά 1,8% σε σχέση με το 2016 και βρίσκεται το 2017 στο 24,5%.

Οι παραπάνω ενθαρρυντικές εξελίξεις είναι αποτέλεσμα μόνο των άμεσων μέτρων αντιμετώπισης της ανθρωπιστικής κρίσης (2015-2016) και του πιλοτικού προγράμματος του Κοινωνικού Εισοδήματος Αλληλεγγύης (ΚΕΑ – β' εξάμηνο 2016), καθώς η περίοδος αναφοράς των εισοδημάτων για το έτος 2017 είναι το έτος 2016.

Το 2017 συντελέστηκαν δύο δραστικές μεταρρυθμίσεις στο εθνικό σύστημα κοινωνικής προστασίας: η δημιουργία ενός Ενιαίου Συνταξιοδοτικού Συστήματος και η πλήρης εφαρμογή του Κοινωνικού Εισοδήματος Αλληλεγγύης (ΚΕΑ).

Το Ενιαίο Συνταξιοδοτικό Σύστημα αποτελεί μία τεράστια διοικητική μεταρρύθμιση, θέτοντας ταυτόχρονα για πρώτη φορά κοινούς κανόνες ασφάλισης και σύνταξης για όλους τους ασφαλισμένους. Την ίδια στιγμή, το νέο ενοποιημένο σύστημα συμβάλει στην πιο άμεση έκδοση των συντάξεων, καθώς με το προηγούμενο σύστημα η μέση αναμονή για την έκδοση σύνταξης υπερέβαινε τα δύο χρόνια.

Το ΚΕΑ, ως δίχτυ ασφαλείας, αξιολογείται ως πλήρως επιτυχές μέτρο, με στόχευση την ακόμη καλύτερη κάλυψη ευρύτερων ομάδων στην περιοχή της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού (ποσοστιαία σύνδεση με τον κατώτατο μισθό, αύξηση της παροχής σε χρήμα, περαιτέρω συνδυασμός με άλλες παροχές, αύξηση ποσοστού συμμετοχής των δικαιούχων στα προγράμματα ενεργητικής απασχόλησης).

Από 01.02.2017 που υλοποιείται το πρόγραμμα⁵, η εισοδηματική ενίσχυση καλύπτει περίπου 290.000 νοικοκυριά ή περίπου 600.000 άτομα, ενώ διευκολύνει την πρόσβαση σε κοινωνικές υπηρεσίες και αγαθά (τρόφιμα και από το ΤΕΒΑ, κοινωνικά τιμολόγια ενέργειας και νερού, άμεση πρόσβαση σε βρεφονηπιακούς σταθμούς κ.ά) και προωθεί την ένταξη/επανένταξη των ωφελούμενων στην αγορά εργασίας με ειδική ποσόστωση στα προγράμματα ενεργητικής απασχόλησης του ΟΑΕΔ.

Παράλληλα:

α) συνεχίζεται η υλοποίηση στοχευμένων δράσεων και πιλοτικών προγραμμάτων για τις πλέον ευάλωτες κατηγορίες πολιτών (άστεγοι, άποροι, ανασφάλιστοι, άτομα με αναπηρία),

β) ολοκληρώθηκε η πλήρης μεταρρύθμιση του οικογενειακού επιδόματος με τη συγχώνευση του ενιαίου επιδόματος τέκνων και του πολυτεκνικού επιδόματος, τον εξορθολογισμό των κριτηρίων επιλεξιμότητας και την αύξηση του προϋπολογισμού του επιδόματος,

⁵ Δυνάμει του άρθρου 235 του ν. 4389/2016 όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 22 του ν. 4445/2016

γ) διευρύνεται κάθε χρόνο η δωρεάν πρόσβαση παιδιών σε βρεφονηπιακούς σταθμούς του προγράμματος «Εναρμόνιση Οικογενειακής και Επαγγελματικής Ζωής» στο πλαίσιο του οποίου το 2018 δόθηκαν συνολικά 127.000 επιταγές τοποθέτησης (vouchers) που αντιστοιχούν σε συνολική δαπάνη 234 εκ. ευρώ, εκ των οποίων μόνο τα 45 εκ. είναι κοινοτικοί πόροι ενώ, με εθνικούς πόρους, ξεκίνησε η υλοποίηση προγράμματος χρηματοδότησης Δήμων σε όλη την επικράτεια για την ίδρυση και λειτουργία νέων τμημάτων βρεφικής, παιδικής και βρεφονηπιακής φροντίδας,

δ) διευρύνεται το πρόγραμμα των ημερήσιων, ζεστών, σχολικών γευμάτων το οποίο σήμερα καλύπτει περίπου 153.000 μαθητές σε περίπου 1.000 δημοτικά σχολεία με στόχο την κάλυψη όλων των μαθητών στα δημοτικά σχολεία,

ε) συμφωνήθηκε με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, τριετής παράταση της περιόδου χρηματοδότησης των Κέντρων Κοινότητας, των Κέντρων Ημερήσιας Φροντίδας Ηλικιωμένων, των δομών αστέγων και των Κέντρων Δημέρευσης ΑμεΑ, ενώ εξειδικεύτηκαν ανά Περιφέρεια τα 100 Κέντρα Στήριξης Οικογένειας και τα 150 Κέντρα Ολοκληρωμένης Φροντίδας Ηλικιωμένων, ως αναπόσπαστα παραρτήματα των Κέντρων Κοινότητας,

στ) συμφωνήθηκε και έγινε η κατανομή χρηματοδότησης ανά Περιφέρεια των Στεγών Υποστηριζόμενης Διαβίωσης που προβλέπεται να ιδρυθούν στις Περιφέρειες, με συνολική δαπάνη περί τα 51 εκ. Ευρώ, ως ώριμο έργο και μέρος των δράσεων αποϊδρυματοποίησης,

ζ) Με όρους κοινωνικής αλληλεγγύης, δίνεται πλέον η δυνατότητα εγγραφής στο μητρώο ανέργων του ΟΑΕΔ⁶ σε αστέγους και σε πρόσφυγες ή αιτούντες άσυλο οι οποίοι έχουν με την άδεια διαμονής τους δικαίωμα πρόσβασης στην αγορά εργασίας.

9.2 Βελτίωση του Συστήματος Κοινωνικής Αλληλεγγύης

Η αναδιοργάνωση του συστήματος, Κοινωνικής Αλληλεγγύης, δηλαδή η δημιουργία ενός σύγχρονου, ψηφιοποιημένου και διαφανούς συστήματος, στηρίζεται σε δύο πυλώνες:

α) τον Εθνικό Μηχανισμό Παρακολούθησης, Συντονισμού και Αξιολόγησης των Πολιτικών Κοινωνικής Ένταξης και Κοινωνικής Συνοχής (εν συντομία, «Εθνικός Μηχανισμός») και,

β) τον Οργανισμό Προνοιακών Επιδομάτων Κοινωνικής Αλληλεγγύης (ΟΠΕΚΑ).

---

⁶ Η υπ' αριθμ. 553/15/27.02.2018 απόφαση του Διοικητικού Συμβουλίου ΟΑΕΔ, όπως (ΦΕΚ Β'929/2018)

Ο Εθνικός Μηχανισμός διαρθρώνεται σε 2 επίπεδα: το κεντρικό και το αυτοδιοικητικό, ενώ όλα τα όργανα που μετέχουν σε αυτόν συνδέονται με τρία ηλεκτρονικά μητρώα ενός Ενιαίου Γεωπληροφοριακού Συστήματος: μητρώο ωφελουμένων, μητρώο κοινωνικών προγραμμάτων και μητρώο δημόσιων και ιδιωτικών φορέων παροχής κοινωνικών υπηρεσιών. Το Ενιαίο Γεωπληροφοριακό Σύστημα συνδέεται με όλες τις διαθέσιμες βάσεις δεδομένων που σχετίζονται με την κοινωνική πολιτική.

Η μεγάλη καινοτομία του Εθνικού Μηχανισμού είναι ότι καθιερώνει μια αμφίδρομη διαδικασία, τόσο μεταξύ κεντρικής και τοπικής διοίκησης, όσο και μεταξύ πολίτη και κράτους.

Στο άκρο της τοπικής κοινωνίας λειτουργούν σήμερα 241 Κέντρα Κοινότητας, εντός των οποίων εντάσσονται τα Παραρτήματα Ρομά και τα Κέντρα Ένταξης Μεταναστών. Για πρώτη φορά παρέχεται, σε επίπεδο Δήμου, ένα ψηφιακό one-stop shop στο οποίο ο πολίτης ενημερώνεται για τα προγράμματα που υλοποιούνται, τις υπηρεσίες που παρέχονται και για τους φορείς που δραστηριοποιούνται στην περιοχή του (αλλά και ευρύτερα). Ταυτόχρονα, τα Κέντρα Κοινότητας υλοποιούν ήδη με επιτυχία τον αρχικό στόχο τους, δηλαδή την υποδοχή, εξυπηρέτηση και διασύνδεση των πολιτών με προγράμματα και υπηρεσίες, αλλά και την καταγραφή όλων στα μητρώα του Εθνικού Οργανισμού.

Τα Κέντρα Κοινότητας, από την αρχή της σταδιακής επέκτασής τους σε όλη την χώρα έως τον Ιανουάριο 2019, δέχθηκαν 587.123 επισκέψεις και ενέγραψαν 220.455 ωφελούμενους. Αντίστοιχα, στο ίδιο χρονικό διάστημα έχει συσταθεί Περιφερειακά Παρατηρητήρια στις 11 από τις 13 Περιφέρειες της χώρας. Σε ό,τι αφορά τα άλλα 2 μητρώα του Εθνικού Μηχανισμού, μέχρι τον Ιανουάριο 2019, στο Μητρώο Φορέων έχουν εγγραφεί 1500 ΝΠΙΔ και 473 ΝΠΔΔ, ενώ στο Μητρώο Προγραμμάτων/Υπηρεσιών έχουν γίνει 2.967 καταχωρήσεις.

Σημειώνεται ότι στο πλαίσιο των συγχρηματοδοτούμενων προγραμμάτων υλοποιούνται τα υποέργα του Εθνικού Μηχανισμού που σχετίζονται με την περαιτέρω ψηφιοποίηση διαδικασιών και προγραμμάτων.

Ο ΟΠΕΚΑ⁷, τμήμα του πρώην Οργανισμού Γεωργικών Ασφαλίσεων (Ο.Γ.Α.), αποτελεί πλέον τον ενιαίο φορέα που αναλαμβάνει την υλοποίηση των προνοιακών προγραμμάτων και δράσεων, διαχειριζόμενος αυτά τα προγράμματα. Ο ΟΠΕΚΑ, ήδη τον Ιανουάριο 2019, διαχειρίζεται την καταβολή του επιδόματος παιδιού (τέως οικογενειακού), του Κοινωνικού Εισοδήματος Αλληλεγγύης, του (νέου) επιδόματος στέγασης, των προνοιακών παροχών σε χρήμα στα άτομα με αναπηρία σε ολόκληρη τη χώρα⁸, ενώ διαχειρίζεται το διαγωνισμό και τις συμβάσεις των παρόχων του Προγράμματος των Σχολικών Γευμάτων.

⁷ Με τον νόμο 4520/2018 (ΦΕΚ 3022Α/2018)

⁸ Μέχρι την 31.12.2018, οι παροχές αυτές καταβάλλονταν από τους Δήμους.

Η Ειδική Γραμματεία για την Κοινωνική Ένταξη των Ρομά ολοκλήρωσε το 2017 τη χαρτογράφηση των οικισμών και περιοχών διαβίωσης των Ρομά, εξέδωσε κατευθυντήριες οδηγίες για το θέμα της στέγασης και πρότυπο τοπικού σχεδίου ένταξης για χρήση από τους Δήμους, εισηγήθηκε τη θέσπιση ειδικής διαδικασίας προσωρινής μετεγκατάστασης σε οργανωμένους χώρους⁹ και εκκίνησε την διαδικασία κατάρτισης εθνικού σχεδίου δράσης για την εξειδίκευση της εθνικής στρατηγικής κοινωνικής ένταξης των Ρομά. Η Ε.Γ. για την Κοινωνική Ένταξη των Ρομά έχει προγραμματίσει για το 2018, μεταξύ άλλων, την πρόταση εξειδίκευσης δράσεων για την κοινωνική ένταξη των Ρομά μέσω του Συμφώνου Εταιρικής Σχέσης 2014-2020 και του εθνικού σκέλους του ΠΔΕ. Παράλληλα, στο πλαίσιο του Χρηματοδοτικού Μηχανισμού Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου θα υλοποιηθούν ενέργειες οι οποίες θα ενισχύσουν τις δράσεις στο πλαίσιο της Εθνικής Στρατηγικής για την ένταξη των Ρομά.

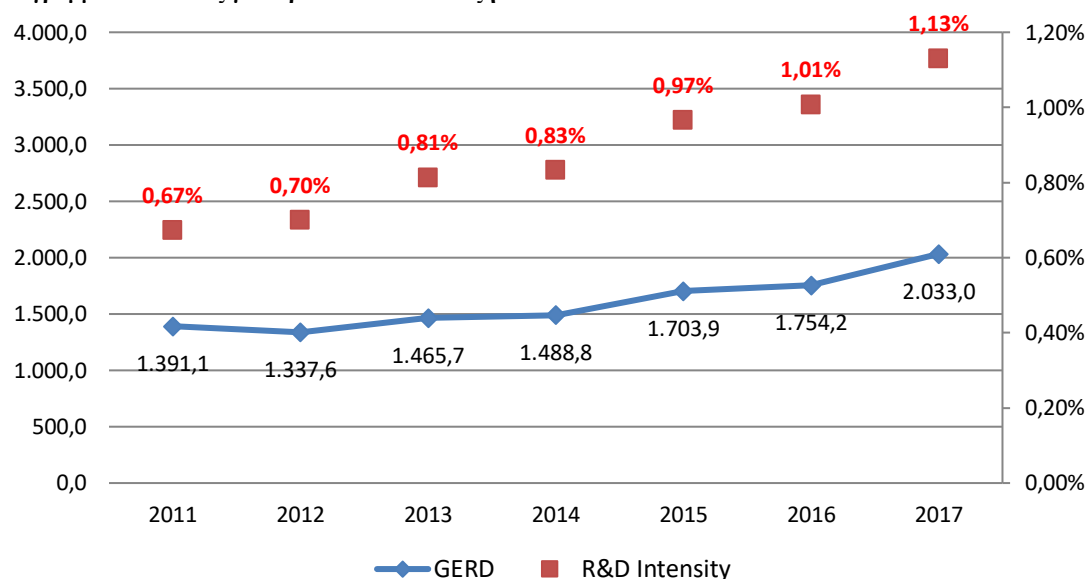
⁹ Άρθρο 159 του ν.4483/2017

10. ΕΡΕΥΝΑ ΚΑΙ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

10.1 Εθνικός Στόχος για Δαπάνες σε Έρευνα και Τεχνολογική Ανάπτυξη (1.20% του ΑΕΠ)

Η καταγραφή των στοιχείων για το έτος 2017¹⁰, δείχνει ότι η ανοδική πορεία της Ακαθάριστης Δαπάνης για Έρευνα και Τεχνολογική Ανάπτυξη (ΑΕΔΕΤΑ) συνεχίζεται. Στο ακόλουθο διάγραμμα παρουσιάζεται αυτή η αυξητική πορεία, ως δαπάνη σε απόλυτες τιμές και ως ποσοστό του ΑΕΠ.

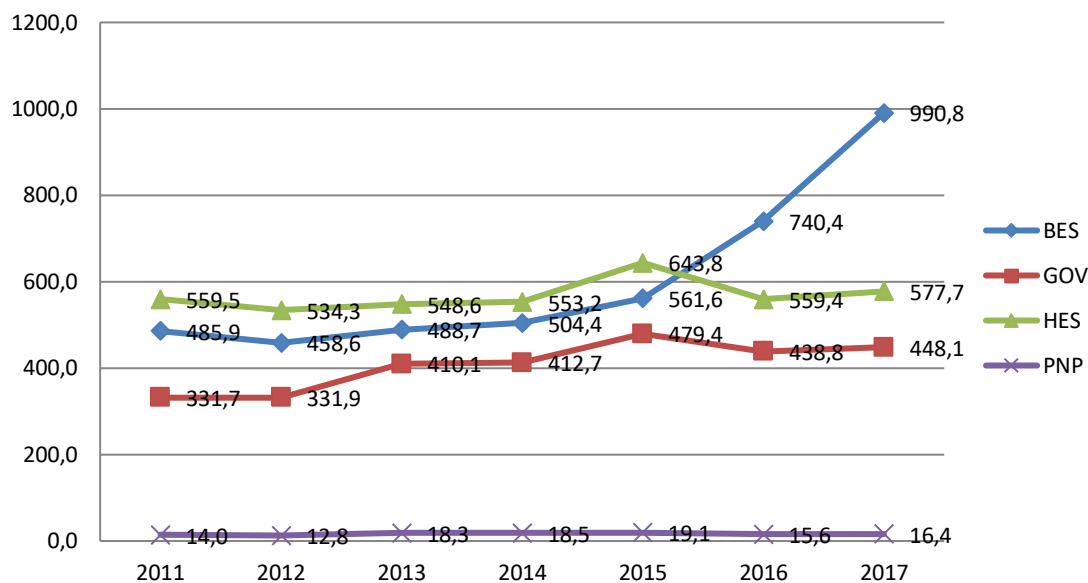
Διάγραμμα 3. Δαπάνες για Έρευνα και Ανάπτυξη

Σε ότι αφορά τους επιμέρους τομείς υλοποίησης των δαπανών, καταγράφεται, παρά τις δυσμενείς οικονομικές συνθήκες, σημαντική αύξηση των δαπανών σε E&A στον τομέα των Επιχειρήσεων (τομέας BES). Η μείωση της δαπάνης στον κρατικό τομέα (GOV) και στον τομέα της τριτοβάθμιας και μεταδευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (HES) το 2016 συμπίπτει με την μεταβατική φάση μεταξύ των Προγραμματικών Περιόδων 2017-2013 και 2014-2020 και δικαιολογείται από την περιορισμένη ενεργοποίηση των χρηματοδοτήσεων του ΕΣΠΑ 2014-2020. Η εξέλιξη όλων των τομέων (Επιχειρήσεων-BES, Κράτους-GOV, Τριτοβάθμιας και μεταδευτεροβάθμιας εκπαίδευσης-HES και Ιδιωτικών Μη Κερδοσκοπικών Ιδρυμάτων-PNP) παρουσιάζεται στο ακόλουθο διάγραμμα.

Διάγραμμα 4. Δαπάνες για Έρευνα και Ανάπτυξη ανά κλάδο

¹⁰ <http://metrics.ekt.gr/el/node/378>

Με βάση τα παραπάνω στοιχεία και μία σειρά άλλων παραγόντων που περιγράφονται στη συνέχεια, η πρόβλεψη για ΑΕΔΕΤΑ στο 1,25% του ΑΕΠ για το 2020, όχι μόνο παραμένει εφικτή, αλλά αναθεωρείται προς τα πάνω στο 1,30%. Σημειώνεται, ότι ο στόχος αφορά τη συνολική εθνική στρατηγική για τη διαμόρφωση ενός νέου παραγωγικού προτύπου ανάπτυξης που θα στηρίζεται στην ένταση γνώσης και δεν αποτελεί μόνο στόχο του ΕΣΠΑ 2014-2020, καθώς οι σχετικές δαπάνες των Ευρωπαϊκών Διαρθρωτικών και Επενδυτικών Ταμείων (ΕΔΕΤ) στις συνολικές, αποτελούν λιγότερο από το 15% των συνολικών.

Οι λόγοι που τεκμηριώνουν την επίτευξη του στόχου αυτού είναι οι ακόλουθοι:

1. Η υλοποίηση των Στρατηγικών Έξυπνης Εξειδίκευσης (RIS3), τόσο σε εθνικό όσο και σε περιφερειακό επίπεδο. Στόχος των στρατηγικών RIS3 είναι να συμβάλουν στην οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη της χώρας μέσα από την ενίσχυση της έρευνας και της καινοτομίας και γενικότερα στη διαμόρφωση της οικονομίας της γνώσης. Επίσης, προβλέπεται η ενίσχυση των ερευνητικών υποδομών και της πρόσβασης σε αυτές με πόρους που αγγίζουν τα 200 εκ.ευρώ, με στόχο την προώθηση της αριστείας και την διασύνδεση με την επιχειρηματικότητα.
2. Η αυξημένη σε σχέση με το ΕΣΠΑ 2007-2013 χρηματοδότηση της ΕΤΑΚ από το ΕΣΠΑ/ΣΕΣ 2014-2020. Ο Θεματικός Στόχος 1 (Έρευνα και Καινοτομία) διαθέτει περίπου 1,25 δις ευρώ κοινοτικής συνδρομής, τα οποία με την εθνική συμμετοχή θα προσεγγίσουν τα 1,5 δις. ευρώ περίπου, ποσό αυξημένο κατά 50% σε σχέση με τον προϋπολογισμό της προηγούμενης προγραμματικής περιόδου που ανερχόταν σε 1 δις ευρώ δημοσίας δαπάνης.
3. Το σημαντικό ενδιαφέρον που σημειώθηκε από τις επιχειρήσεις το 2017 στην προκήρυξη του Α' κύκλου της δράσης ΕΡΕΥΝΩ-ΔΗΜΙΟΥΡΓΩ-ΚΑΙΝΟΤΟΜΩ (δράση του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Επιχειρηματικότητα, Ανταγωνιστικότητα και Καινοτομία»/ΕΠΑνΕΚ του ΕΣΠΑ 2014-20). Ειδικότερα υποβλήθηκαν 2.426 προτάσεις με αιτούμενο προϋπολογισμό 1,6 δις ευρώ). Με βάση το αυξημένο ενδιαφέρον από το ερευνητικό οικοσύστημα και κατόπιν ενεργειών της Γενικής Γραμματείας Έρευνας και Τεχνολογίας και των στελεχών της ΕΥΔΕ-ΕΤΑΚ έγινε

αύξηση της Δημόσιας Δαπάνης της Δράσης κατά 200 εκ. ευρώ για τον Β' κύκλο ο οποίος θα προκηρυχθεί εντός του 2019. Ο συνολικός προϋπολογισμός της δράσης διαμορφώνεται πλέον στα 542,5 εκ. ευρώ.

4. Η ενίσχυση της έρευνας με πρόσθετους πόρους συνολικού ύψους 240 εκ. ευρώ για την περίοδο 2017-2019, η οποία προήλθε από την υπογραφή συμφωνίας χρηματοδότησης του Ελληνικού Δημοσίου με την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων και τη δημιουργία του Ελληνικού Ιδρύματος Έρευνας & Καινοτομίας (ΕΛΙΔΕΚ). Ο συγκεκριμένος φορέας διαχειρίζεται τα κονδύλια αυτά με κύριο στόχο την υποστήριξη του ανθρώπινου ερευνητικού δυναμικού στη χώρα. Αναφέρεται ότι, το 2017 προκηρύχθηκαν και υλοποιούνται από το ΕΛΙΔΕΚ δράσεις συνολικού προϋπολογισμού 100 εκ. ευρώ, οι οποίες συνοδεύθηκαν το 2018 από δράσεις συνολικού προϋπολογισμού 80 εκ. ευρώ για την ενίσχυση Υποψηφίων Διδασκτόρων, Μεταδιδασκτόρων ερευνητών, Μελών ΔΕΠ και Ερευνητών και προμήθειας ερευνητικού εξοπλισμού μεγάλης αξίας.

5. Η υλοποίηση των εμβληματικών πρωτοβουλιών που αποτελούν οριζόντιες δράσεις σε επιστημονικούς τομείς με ισχυρή κοινωνική απήχηση. Για τις εμβληματικές πρωτοβουλίες προβλέπονται αμιγώς εθνικοί πόροι ύψους 25 εκ. ευρώ.

6. Η εξασφάλιση κονδυλίων του εθνικού ΠΔΕ ύψους 10 εκ. ευρώ για τη συμμετοχή της Ελλάδας στην Ευρωμεσογειακή πρωτοβουλία PRIMA και τη χρηματοδότηση των ελληνικών φορέων που συμμετέχουν επιτυχώς στις προκηρύξεις του. Επιπλέον, οι ελληνικοί φορείς θα διεκδικήσουν χρηματοδότηση και μέσω άλλων ανταγωνιστικών προκηρύξεων του προγράμματος PRIMA οι οποίες θα χρηματοδοτηθούν εξ ολοκλήρου από το Horizon 2020.

7. Ο αυξημένος προϋπολογισμός κατά 30% του Horizon 2020 σε σχέση με αυτόν του 7^{ου} Προγράμματος Πλαισίου για την ΕΤΑΚ (FP7) και οι πολύ καλές μέχρι τώρα επιδόσεις των δημόσιων ερευνητικών φορέων και των επιχειρήσεων στην επιτυχή διεκδίκηση ερευνητικών έργων από τις προσκλήσεις του Horizon 2020.

8. Η αύξηση της δαπάνης κατά 33,8% για ΕΤΑΚ των επιχειρήσεων το 2017, ενδεχομένως οφείλεται στο γεγονός ότι οι επιχειρήσεις έχουν συνειδητοποιήσει ότι η ενίσχυση της ανταγωνιστικότητάς τους περνά μέσα από την αύξηση της ερευνητικής και καινοτομικής τους δραστηριότητας. Αναμένεται κατά συνέπεια, μέσω και της ιδιωτικής μόχλευσης, αυξημένη χρηματοδότηση της ΕΤΑΚ από τις επιχειρήσεις. Τονίζεται ότι ο επιμέρους στόχος που έχει τεθεί για το 2020, για E&A από τις επιχειρήσεις στο 0,38% του ΑΕΠ, έχει ήδη ξεπεραστεί με βάση τα στοιχεία του 2017.

9. Η ανάσχεση της συρρίκνωσης του ΑΕΠ στη χώρα και η έναρξη μεγέθυνσής του από το 2017 δημιουργεί ζωτικό χώρο αύξησης των κονδυλίων E&A, δημιουργίας νέων χρηματοδοτικών εργαλείων καθώς και ένα ιδιαίτερα θετικό και ενθαρρυντικό κλίμα για επενδύσεις έντασης γνώσης.

10. Το νέο σύστημα διακυβέρνησης της Στρατηγικής για την Έξυπνη Εξειδίκευση, το οποίο βοηθά να εμπεδωθεί θετικό κλίμα για την έρευνα και καινοτομία, τόσο σε εθνικό όσο και σε Περιφερειακό επίπεδο.

11. Η διασφάλιση του μισθολογικού κόστους από τον τακτικό προϋπολογισμό, και η σταθερή ενίσχυση των προϋπολογισμών των ΕΚ και των ΑΕΙ, με την ταυτόχρονη

δημιουργία νέων θέσεων επιστημονικού προσωπικού στα ΑΕΙ, θέσεων στα ΕΚ καθώς και θέσεων Ειδικού Επιστημονικού Προσωπικού και Διοικητικών υψηλών προσόντων.

12. Η θέσπιση νομοθετικών παρεμβάσεων (Ν.4386/2016) για την αναμόρφωση και βελτίωση του πλαισίου ερευνας και την ενίσχυση του ερευνητικού δυναμικού καθώς και η χορήγηση φορολογικών κινήτρων για την τόνωση των δαπανών έρευνας από πλευράς επιχειρήσεων (Ν.4485/2017).

13. Το αυξημένο ενδιαφέρον από μεγάλες εταιρείες του εξωτερικού για επενδύσεις στην Ελλάδα (π.χ Tesla-Greece) καθώς και για εξαγορές νέων καινοτόμων ελληνικών επιχειρήσεων (π.χ της εταιρείας INNOETICS από την εταιρεία Samsung Electronics).

10.2 Βασικές Πολιτικές για την Επίτευξη του Στόχου για την ΕΤΑ

Η εθνική στρατηγική της χώρας για την ΕΤΑΚ, σε συμφωνία και με την ετήσια έκθεση 2019 της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, αξιοποιεί τόσο εθνικούς πόρους, όσο και πόρους των Ευρωπαϊκών Διαρθρωτικών και Επενδυτικών Ταμείων (ΕΔΕΤ) και περιλαμβάνει τους ακόλουθους πυλώνες:

Ενίσχυση δυναμικού: άνθρωποι και υποδομές

Μέσω του ΕΛΙΔΕΚ υποστηρίζεται με εθνικούς πόρους συνολικού ύψους 240 εκ. ευρώ η ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού και η ανάσχεση των φαινομένων brain-drain και brain waste. Ειδικότερα, το ΕΛΙΔΕΚ υλοποιεί ένα σύνολο δράσεων για την ενίσχυση υποψηφίων διδακτόρων, μεταδιδακτόρων, μελών ΔΕΠ και ερευνητικού εξοπλισμού. Παράλληλα, μέσω του Εθνικού Πολυετούς Σχεδίου Χρηματοδότησης Ερευνητικών Υποδομών υποστηρίζονται από το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Ανταγωνιστικότητα, Επιχειρηματικότητα, Καινοτομία» (ΕΠΑνΕΚ) με 93 εκ. ευρώ, 28 δίκτυα Ερευνητικών Υποδομών εθνικής εμβέλειας στους τομείς προτεραιότητας της Εθνικής Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης (RIS3). Το 2019 επίσης πρόκειται να υλοποιηθεί και νέα δράση του ΕΠΑνΕΚ ύψους 45 εκ. ευρώ για την ανάπτυξη ερευνητικών υποδομών σε ακριτικές, νησιωτικές και υστερούσες σε επιδόσεις E&A Περιφέρειες της χώρας σε τομείς που ενδιαφέρουν τις περιφέρειες-στόχο. Τέλος, από το 2015 και ύστερα καταγράφεται συνεχής αυξητική τάση της τακτικής χρηματοδότησης των δημόσιων ερευνητικών φορέων (ΑΕΙ και ερευνητικών κέντρων) που ενισχύονται με υψηλού επιπέδου ανθρώπινο δυναμικό.

Προώθηση της καινοτόμου επιχειρηματικότητας

Η εφαρμογή της Εθνικής Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης (RIS3) που έχει συγκεκριμένη τομεακή διάσταση, βρίσκεται σε πλήρη εξέλιξη με στόχο την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων και την διασύνδεση της Έρευνας με την Επιχειρηματικότητα, διαθέτοντας συνολικούς πόρους ύψους 1,5 δις ευρώ. Η RIS3 υλοποιείται με ένα σύνολο δράσεων, όπως τα συνεργατικά ερευνητικά έργα στο πλαίσιο της δράσης «ΕΡΕΥΝΩ-ΔΗΜΙΟΥΡΓΩ-ΚΑΙΝΟΤΟΜΩ» και το υπερταμείο Equifund, μια πρωτοβουλία μεταξύ ελληνικής κυβέρνησης και Ευρωπαϊκού Ταμείου Επενδύσεων. Ειδικότερα μέσω του υπο-ταμείου «Innovation Window», επιδιώκεται η τόνωση της ρευστότητας των νέων καινοτόμων και spin off/out επιχειρήσεων και η

μόγλευση ιδιωτικών επενδύσεων. Η ενεργοποίηση των δράσεων ξεκίνησε το 2016. Η πρόοδος των δράσεων που επιτεύχθηκε εντός του 2018 αποτυπώνεται στον ακόλουθο πίνακα, στον οποίο παρουσιάζονται οι δράσεις που εξειδικεύθηκαν στα Επιχειρησιακά Προγράμματα καθώς και εκείνες που προκηρύχθηκαν.

Εμβληματικές Πρωτοβουλίες

Οι Εμβληματικές Πρωτοβουλίες είναι οριζόντιες ερευνητικές δράσεις σε αναδυόμενους τομείς έρευνας με ισχυρή κοινωνική διάσταση και δυναμική καινοτομίας όπως το Εθνικό Δίκτυο Ιατρικής Ακριβείας στην Ογκολογία, τα Καρδιαγγειακά Νοσήματα και τις Γενετικές Νευροεκφυλιστικές Παθήσεις (για αποτελεσματικότερες και μειωμένου κόστους θεραπείες μοριακής ιατρικής, προσβάσιμες για τους πολίτες από το Δημόσιο Σύστημα Υγείας), το Εθνικό Δίκτυο Αγροδιατροφής (για την ανάδειξη των ποιοτικών χαρακτηριστικών παραδοσιακών προϊόντων) και το Εθνικό Δίκτυο Κλιματικής Αλλαγής (για τη μελέτη και την έγκυρη ενημέρωση στην αντιμετώπιση ακραίων φυσικών φαινομένων). Για τις εμβληματικές πρωτοβουλίες προβλέπονται εθνικοί πόροι ύψους 25εκ.ευρώ .

Πίνακας 3. Δράσεις για ενίσχυση της Έρευνας και της Ανάπτυξης

Τίτλος Δράσης	Επενδυτική Προτεραιότητα	Εξειδίκευση (Δ.Δ €)	Προκήρυξη (Δ.Δ €)	Εντάξεις (Δ.Δ €)	Πληρωμές (Δ.Δ €)
ΕΡΕΥΝΩ-ΔΗΜΙΟΥΡΓΩ-ΚΑΙΝΟΤΟΜΩ + Seal of Excellence	1β	542.535.722	342.535.722	308.542.294	74.049.843
Ειδικές δράσεις στους τομείς των Υδατοκαλλιεργειών, Βιομηχανικών Υλικών και Πολιτισμού	1β	24.250.000	24.250.000		
Διμερείς Ε&Τ Συνεργασίες (Δράσεις για την Ευρωπαϊκή και Διεθνή δικτύωση των ερευνητικών ομάδων)	1β	50.000.000	25.500.000	11.390.542	2.969.476
ERANETS	1β	25.000.000	9.600.000	3.099.921	1.118.455
Εγκατάσταση Μηχανισμού Παρακολούθησης της υλοποίησης της RIS 3 - Συλλογή & επεξεργασία δεικτών	1β	4.425.000	4.425.000	4.425.000	768.110
Καινοτομικά clusters	1β	24.000.000	0		
Κέντρα Ικανότητας	1β	30.000.000	0		
Αξιοποίηση Ακαδημαϊκού και Ερευνητικού Αποτελέσματος» (TTQs)	1β	15.000.000	0		
EquiFund-Συμμετοχή Ε.Π 1β	1β	70.000.000	70.000.000		
ΤΕΧΝΟΜΑΘΕΙΑ	1β	2.000.000	0		
	1β Άθροισμα	787.210.722	476.310.722	327.457.757	78.905.884
Ενίσχυση Ερευνητικών Υποδομών Εθνικής Εμβέλειας (Α' Κύκλος)	1α	73.000.000	75.538.798	75.526.964	11.880.707
Ενίσχυση Ερευνητικών Υποδομών Εθνικής Εμβέλειας (Β' Κύκλος-Υποβολή ΤΔ 27/12/17-30/3/2018)	1α	20.000.000	20.000.000	11.565.184	
Δράση Στρατηγικής Ανάπτυξης Ερευνητικών Φορέων (ΚΡΗΠΙΣ II)	1α	31.860.000	31.860.000	30.324.368	11.880.707
Περιφερειακή Αριστεία	1α	45.000.000			
Χρηματοδότηση ERC Grant Schemes	1α	10.000.000	0		
	1α Άθροισμα	179.860.000	127.398.798	117.416.517	23.761.414
	Γενικό Άθροισμα	967.070.722	603.709.520	444.874.273	102.667.298

11. ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΟΙ ΚΑΙ ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ

11.1 Στόχος για τις Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας

Οι δεσμεύσεις της Ελλάδας για την επίτευξη υψηλότερης διείσδυσης των ΑΠΕ στο ελληνικό ενεργειακό σύστημα έχουν μεταφραστεί σε μια σειρά κανονιστικών πρωτοβουλιών και προγραμμάτων στήριξης, θέτοντας την εκμετάλλευση των ΑΠΕ ως βασική κινητήρια δύναμη για την αειφόρο ανάπτυξη και την εξασφάλιση του ενεργειακού εφοδιασμού.

Μερίδιο ΑΠΕ στο ενεργειακό μίγμα και στόχοι για το 2020

Η ταχεία αύξηση του μεριδίου των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας στην εθνική ακαθάριστη τελική κατανάλωση ενέργειας (ΑΤΕΚ) επιβραδύνθηκε μετά το 2013. Η διείσδυση των ΑΠΕ παρέμεινε σχετικά σταθερή το 2016 σε σύγκριση με τα έτη 2014 και 2015, οδηγώντας σε μικρή απόκλιση από την αντίστοιχη προβλεπόμενη διείσδυση. Πρωτοπόρος τομέας από άποψη μεριδίου στην ακαθάριστη τελική κατανάλωση ενέργειας παρέμεινε η χρήση ΑΠΕ για θέρμανση και ψύξη, ενώ όσον αφορά τη διείσδυση των ΑΠΕ στην ακαθάριστη τελική κατανάλωση ηλεκτρικής ενέργειας, η εγκατεστημένη ισχύς των σταθμών αυξήθηκε κατά περίπου 4% το 11-μηνο του 2018 σε σχέση με το 2017, λόγω της εγκατάστασης αιολικών σταθμών (πρόσθετη εγκατάσταση 165 MW), σταθμών Φ/Β της πιλοτικής ανταγωνιστικής διαδικασίας υποβολής προσφορών του 2016 (πρόσθετη εγκατάσταση 40 MW), μικρών υδροηλεκτρικών σταθμών (ΜΥΗΣ, πρόσθετη εγκατάσταση 10 MW), και σταθμών βιομάζας (πρόσθετη εγκατάσταση 9 MW). Το νέο καθεστώς στήριξης (ν. 4414/2016) αναμένεται να ενισχύσει την εγκατάσταση νέων σταθμών ΑΠΕ τα επόμενα χρόνια. Τέλος, ακόμη και αν η διείσδυση των ΑΠΕ στις μεταφορές αυξάνεται με ομαλό ρυθμό τα τελευταία χρόνια, παρατηρείται σημαντική απόκλιση από τον προβλεπόμενο στόχο.

Πίνακας 4. Τομεακά (ηλεκτρική ενέργεια, θέρμανση και ψύξη, μεταφορές) και συνολικά μερίδια ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές

	2010	2012	2013	2014	2015	2016	2020
μερίδιο ΑΠΕ στη θέρμανση και την ψύξη	17.2%	23.4%	26.5%	26.9%	25.6%	24.2%	20%
μερίδιο ΑΠΕ στον ηλεκτρισμό	12.4%	16.4%	21.2%	21.9%	22.1%	23.8%	40%
μερίδιο ΑΠΕ στις μεταφορές	2.0%	1.0%	1.1%	1.4%	1.1%	1.6%	10%
Συνολικό μερίδιο ΑΠΕ στην ΑΤΚΕ	9.7%	13.4%	15%	15.3%	15.3%	15.2%	20% (18%) ¹¹

¹¹ Η Ελλάδα έχει δεσμευτεί να επιτύχει τον στόχο του 18% ΑΠΕ στην ακαθάριστη τελική κατανάλωση ενέργειας μέχρι το 2020. Ο στόχος αυτός έχει αυξηθεί στο 20% από την εθνική νομοθεσία (Νόμος 3851/2010). Αυτός ο συνολικός εθνικός στόχος αναλύεται περαιτέρω στους υπο-στόχους του 40% ΑΠΕ στην ακαθάριστη κατανάλωση ηλεκτρικής ενέργειας, του 20% ΑΠΕ στην τελική κατανάλωση ενέργειας

Στο πλαίσιο του Εθνικού Ενεργειακού Σχεδιασμού, προβλέπεται ότι με τις υφιστάμενες τομεακές πολιτικές και μέτρα θα επιτευχθεί ο κεντρικός στόχος συμμετοχής των ΑΠΕ στην ακαθάριστη τελική κατανάλωση ενέργειας κατά τουλάχιστον 18% μέχρι το 2020.

Διοικητικές μεταρρυθμίσεις για την άρση εμποδίων στην ανάπτυξη των ΑΠΕ

1. Το νέο σχήμα στήριξης των ΑΠΕ (ν. 4414/2016)

Ο νόμος 4414/2016 δημοσιεύτηκε στις 9 Αυγούστου 2016, με ισχύ από την 1η Ιανουαρίου 2016 και μετά, αλλάζοντας το σχήμα στήριξης για την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας από σταθμούς ΑΠΕ και Συμπααραγωγής Ηλεκτρισμού και Θερμότητας Υψηλής Απόδοσης (ΣΗΘΥΑ) προκειμένου να επιτευχθεί η σταδιακή ενσωμάτωση και συμμετοχή τους στην αγορά ηλεκτρικής ενέργειας με τον βέλτιστο και αποδοτικότερο οικονομικά τρόπο. Το νέο σχήμα στήριξης βασίζεται στη μορφή ενίσχυσης διαφορικής προσαύξεσης τιμής (feed in premium - FIP) για μεγάλα έργα ΑΠΕ καθώς και στην υποχρέωση συμμετοχής στη χονδρεμπορική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας. Ο νέος τρόπος ενίσχυσης παρέχει κίνητρο στους παραγωγούς ΑΠΕ να ανταποκρίνονται στις τρέχουσες τιμές της αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας και ενθαρρύνει επίσης τους επενδυτές από ΑΠΕ να λάβουν υπόψη τις αναμενόμενες καμπύλες φορτίου του συστήματος στη σχεδίαση και λειτουργία του έργου τους. Συνεπώς, το FIP συμβάλλει στην αυξημένη ενσωμάτωση των ΑΠΕ στην αγορά ηλεκτρικής ενέργειας, με αποτέλεσμα τον πιο αποδοτικό συνδυασμό προσφοράς και ζήτησης. Η διαφορική προσαύξεση υπολογίζεται σε μηνιαία βάση ως η διαφορά μεταξύ των συγκεκριμένων ανά κατηγορία σταθμού ΑΠΕ τιμών αναφοράς και των συγκεκριμένων ανά τεχνολογία σταθμών ΑΠΕ ειδικών τιμών αγοράς. Οι παραγωγοί ΑΠΕ που συμμετέχουν στην αγορά ηλεκτρικής ενέργειας υπόκεινται σε σταδιακή ανάληψη υποχρεώσεων εξισορρόπησης. Ο νόμος προβλέπει πριμοδότηση των παραγωγών ΑΠΕ για την κάλυψη του πρόσθετου κόστους διαχείρισης λόγω συμμετοχής στην αγορά, ειδικά στο πλαίσιο του Μεταβατικού Μηχανισμού Βέλτιστης Ακρίβειας Πρόβλεψης. Επιπλέον, για έργα ΑΠΕ μέχρι ενός ορίου εγκατεστημένης ισχύος προβλέπεται η ένταξη σε καθεστώς στήριξης σταθερής τιμής (feed in tariff – FiT). Το νέο σχήμα στήριξης των ΑΠΕ εγκρίθηκε επίσημα από τη Γενική Διεύθυνση Ανταγωνισμού της ΕΕ το Νοέμβριο του 2016.

Ο νόμος 4414/2016 προβλέπει επίσης τη μετάβαση σε ένα σχήμα χορήγησης των ενισχύσεων λειτουργίας σταθμών ΑΠΕ μέσω ανταγωνιστικής διαδικασίας υποβολής προσφορών από την 1η Ιανουαρίου 2017, συμπεριλαμβανομένου του μερικού ανοίγματος των διαγωνισμών για έργα ΑΠΕ από άλλες χώρες του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου (ΕΟΧ). Το πλαίσιο των διαδικασιών υποβολής προσφορών για την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές ενέργειας και εγκαταστάσεις συμπααραγωγής ηλεκτρισμού και θερμότητας υψηλής απόδοσης εγκρίθηκε επίσημα τον Ιανουάριο του 2018. Οι λεπτομέρειες των διαγωνιστικών διαδικασιών καθορίστηκαν με την υπουργική απόφαση που εκδόθηκε τον Δεκέμβριο του 2017, αναφορικά με τις τεχνολογίες ή/και τις κατηγορίες έργων ΑΠΕ και ΣΗΘΥΑ,

---

για θέρμανση και ψύξη, και του 10% ΑΠΕ στην τελική κατανάλωση ενέργειας για μεταφορές μέχρι το 2020.

καθώς το χαρακτηρισμό των ανταγωνιστικών διαδικασιών ως ειδικές κατά τεχνολογία, ειδικές κατά περιοχή, κοινές κλπ. Στο πλαίσιο των ανταγωνιστικών διαδικασιών υποβολής προσφορών προβλέπεται η συμμετοχή των Ενεργειακών Κοινοτήτων, των συγκροτημάτων σταθμών ΑΠΕ και των φωτοβολταϊκών σταθμών που έχουν ενταχθεί στη Διαδικασία Ταχείας Αδειοδότησης του άρθρου 9 του ν.3775/2009 (Α' 122) ή στις Διαδικασίες Στρατηγικών Επενδύσεων του ν.3894/2010 (Α' 204). Επιπλέον, με την υπουργική απόφαση του Απριλίου 2018 καθορίστηκαν το χρονοδιάγραμμα για τον ελάχιστο αριθμό διαγωνιστικών διαδικασιών που θα διεξαχθούν έως το τέλος του έτους 2020 και η εγκατεστημένη ισχύς που πρόκειται να δημοπρατηθεί, ανά έτος και ανά τύπο διαγωνιστικής διαδικασίας καθώς και οι ανώτατες τιμές εκκίνησης για κάθε είδος διαγωνιστικής διαδικασίας. Η πρώτη ανταγωνιστική διαδικασία υποβολής προσφορών διενεργήθηκε τον Ιούλιο 2018 και η δεύτερη τον Δεκέμβριο του 2018.

2. Ενεργειακός συμψηφισμός και εικονικός ενεργειακός συμψηφισμός

Το πρόγραμμα του ενεργειακού και εικονικού ενεργειακού συμψηφισμού (σε συγκεκριμένα νομικά πρόσωπα) για την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας από αυτοπαραγωγούς θεσπίστηκε με υπουργική απόφαση τον Δεκέμβριο του 2014 και αναθεωρήθηκε τον Απρίλιο του 2017, με στόχο την ενίσχυση της αυτοπαραγωγής ως μέσου εξοικονόμησης ενέργειας και μείωσης του ενεργειακού κόστους με έμφαση στην ενεργό συμμετοχή των αυτοπαραγωγών και των καταναλωτών. Σύμφωνα με τον ΔΕΔΔΗΕ, έως τα τέλη Μαρτίου 2018, είχαν εγκατασταθεί και λειτουργούσαν συνολικά 985 φωτοβολταϊκά συστήματα ενεργειακού συμψηφισμού, συνολικής εγκατεστημένης ισχύος περίπου 15 MW, ενώ εκκρεμούσαν 229 αιτήσεις συνολικής ισχύος περίπου 8,3 MW. Επίσης, έως τα τέλη Μαρτίου 2018 είχαν εγκατασταθεί και λειτουργούσαν 6 συστήματα εικονικού ενεργειακού συμψηφισμού, συνολικής εγκατεστημένης ισχύος περίπου 165 kW ενώ εκκρεμούσαν 32 αιτήσεις συνολικής ισχύος περίπου 1,9 MW.

Εντός του πρώτου τριμήνου του 2019 αναμένεται θα αναθεωρηθεί εκ νέου το υφιστάμενο πλαίσιο για τον ενεργειακό συμψηφισμό και τον εικονικό ενεργειακό συμψηφισμό με την επέκταση του ενεργειακού συμψηφισμού και σε άλλες τεχνολογίες ΑΠΕ (μικρές ανεμογεννήτριες, βιομάζα/βιοαέριο/βιορευστά, μικρά υδροηλεκτρικά, ΣΗΘΥΑ), την δυνατότητα συμμετοχής εγκαταστάσεων εικονικού ενεργειακού συμψηφισμό από Ενεργειακές Κοινότητες, συμψηφισμού σε διαφορετικά επίπεδα τάσης και αποθήκευσης ενέργειας.

3. Ενεργειακές Κοινότητες

Ο νόμος 4513/2018 εισήγαγε θεσμικό πλαίσιο ίδρυσης και λειτουργίας των Ενεργειακών Κοινοτήτων στην Ελλάδα με σκοπό την προώθηση της κοινωνικής και αλληλέγγυας οικονομίας και καινοτομίας στον ενεργειακό τομέα, την αντιμετώπιση της ενεργειακής ένδειας, την προαγωγή της ενεργειακής αειφορίας, την παραγωγή, αποθήκευση, ιδιοκατανάλωση, διανομή και προμήθεια ενέργειας, την ενίσχυση της ενεργειακής αυτάρκειας και ασφάλειας σε νησιωτικούς δήμους καθώς και τη βελτίωση της ενεργειακής αποδοτικότητας στην τελική χρήση σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο. Οι Ενεργειακές Κοινότητες δραστηριοποιούνται στους τομείς των ΑΠΕ, των

ΣΗΘΥΑ, της Ορθολογικής Χρήσης Ενέργειας, της Ενεργειακής Αποδοτικότητας, των βιώσιμων μεταφορών, της διαχείρισης της ζήτησης και της παραγωγής, διανομής και προμήθειας ενέργειας σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο. Ο βασικός στόχος του νόμου είναι να δημιουργήσει προστιθέμενη αξία για τις τοπικές κοινότητες καθώς και να καταπολεμήσει σοβαρά ζητήματα, όπως η ενεργειακή φτώχεια, και να ενισχυθεί ο ρόλος των πολιτών και των τοπικών φορέων στον ενεργειακό τομέα, κάτι που αποτελεί και κατεύθυνση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

11.2 Ενεργειακή Απόδοση

Η βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης αποτελεί μια σημαντική ευκαιρία για την επίτευξη των εθνικών ενεργειακών και περιβαλλοντικών στόχων, η οποία συνδέεται επίσης άμεσα με την οικονομική ανάπτυξη, την κοινωνική πρόνοια, την αύξηση της ανταγωνιστικότητας και την καταπολέμηση της ανεργίας.

Ενώ από το 2008 η τελική κατανάλωση ενέργειας στην Ελλάδα παρουσίαζε σημαντική και συνεχή μείωση σε όλους σχεδόν τους τομείς, κυρίως λόγω της συνεχιζόμενης οικονομικής ύφεσης, την διετία 2016 και 2017 παρατηρείται μικρή αυξητική τάση στην τελική κατανάλωση ενέργειας .

Με τη θέσπιση του απαραίτητου νομοθετικού πλαισίου, σε συνδυασμό με διάφορα προγράμματα εξοικονόμησης ενέργειας για κτίρια κατοικιών και τοπικών αρχών, δημόσια κτίρια, σχολεία κ.λπ., σκιαγραφείται μια εντατική πολιτική για την ενεργειακή απόδοση και τη σταδιακή μετάβαση σε ένα πιο αποδοτικό και φιλικότερο προς το περιβάλλον εθνικό σύστημα ενέργειας.

Ο κτιριακός τομέας έχει υψηλό δυναμικό εξοικονόμησης ενέργειας λόγω του ότι η πλειοψηφία του κτιριακού αποθέματος έχει κατασκευαστεί πριν από το 1980. Οι μεταφορές είναι επίσης ένας τομέας που, μαζί με τον κτιριακό, έχει ίσως το μεγαλύτερο δυναμικό εξοικονόμησης ενέργειας στην Ελλάδα, όπου ο στόχος είναι να εφαρμοστούν τεχνολογίες οικονομίας καυσίμου και να προωθηθεί η εκτεταμένη χρήση εναλλακτικών καυσίμων (ιδίως βιοκαυσίμων), προκειμένου να αντικατασταθούν τα συμβατικά (ορυκτά) καύσιμα.

Προς την κατεύθυνση αυτή κινείται ο νόμος 4342/2015 με τον οποίο ενσωματώθηκε στο εθνικό δίκαιο η Οδηγία 2012/27/ΕΕ περί ενεργειακής απόδοσης, και με τον οποίο έχει καθοριστεί εθνικός ενδεικτικός στόχος ώστε η συνολική τελική κατανάλωση ενέργειας για το έτος 2020 να μην υπερβαίνει τους 18,4 εκατομμύρια ΤΙΠ. Επίσης, μέσω της εφαρμογής συγκεκριμένων μέτρων, προβλέπεται σωρευτική τελική εξοικονόμηση ενέργειας 3.3 εκατομμυρίων ΤΙΠ για την περίοδο 2014-2020.

Το πλαίσιο της πολιτικής για την ενεργειακή απόδοση καθορίζεται στο Εθνικό Σχέδιο Δράσης Ενεργειακής Απόδοσης (ΕΣΔΕΑ), στο οποίο περιγράφονται μέτρα για τη

βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης σε όλους τους τομείς της τελικής κατανάλωσης ενέργειας, δηλαδή για τον οικιακό, βιομηχανικό, τριτογενή τομέα και τον τομέα των μεταφορών, καθώς και διατομεακά ή οριζόντια μέτρα ευρύτερης εφαρμογής. Τα σημαντικότερα από τα μέτρα του ΕΣΔΕΑ αναφέρονται σε:

- Ενεργειακή αναβάθμιση κατοικιών, εμπορικών και δημόσιων κτιρίων,
- Παροχή κινήτρων για Επιχειρήσεις Ενεργειακών Υπηρεσιών (ΕΕΥ),
- Εφαρμογή συστήματος διαχείρισης ενέργειας σε δημόσιους οργανισμούς,
- Αντικατάσταση παλαιών οχημάτων στον ιδιωτικό και δημόσιο τομέα,
- Ανάπτυξη έξυπνων συστημάτων μέτρησης ενέργειας.

Επιπλέον, σύμφωνα με τις απαιτήσεις της Οδηγίας για την ενεργειακή απόδοση των κτιρίων (2010/31/ΕΕ), ο Κανονισμός Ενεργειακής Απόδοσης Κτιρίων τροποποιήθηκε, προκειμένου να τεθούν οι βέλτιστες από πλευράς κόστους ελάχιστες απαιτήσεις ενεργειακής απόδοσης και υιοθετήθηκαν με Υπουργική Απόφαση οι προδιαγραφές για τα Κτίρια Σχεδόν Μηδενικής Κατανάλωσης Ενέργειας.

Για την προώθηση των πολιτικών βελτίωσης της ενεργειακής απόδοσης σχεδιάστηκαν προγράμματα εξοικονόμησης ενέργειας για την περίοδο 2014-2020, τα οποία συγχρηματοδοτούνται από κοινοτικούς πόρους, ενώ η προσπάθεια εστιάζεται στην προσέλκυση περαιτέρω επενδύσεων αξιοποιώντας όλες τις διαθέσιμες πηγές χρηματοδότησης για την αύξηση των διαθέσιμων κονδυλίων ώστε να αναβαθμιστούν ενεργειακά όσο το δυνατό περισσότερα κτίρια κατοικιών και δημόσιων κτιρίων.

Μέχρι σήμερα, έχουν επιδοτηθεί από το πρόγραμμα «Εξοικονόμηση Κατ' Οίκον» περίπου 50 χιλιάδες νοικοκυριά, που εξοικονομούν ενέργεια περίπου 41%, καθώς η συντριπτική πλειοψηφία αυτών αφορούν παλιά κτίρια. Για την προγραμματική περίοδο 2014-2020, σχεδιάστηκε και υλοποιείται νέο πρόγραμμα για την ενεργειακή αναβάθμιση των κατοικιών με ιδιαίτερη έμφαση στον περιορισμό των πολύπλοκων διαδικασιών και της γραφειοκρατίας.

Αντίστοιχα, για την προώθηση του υποδειγματικού ρόλου του δημοσίου τομέα, σχεδιάζονται προσκλήσεις για την ενεργειακή αναβάθμιση δημοσίων κτιρίων, με στόχο τη βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης, την προώθηση της βιώσιμης περιφερειακής ανάπτυξης, τη βελτίωση της ποιότητας της ζωής των πολιτών και, παράλληλα, τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας, τη μεγιστοποίηση της προστιθέμενης αξίας και την ενίσχυση των προοπτικών της τοπικής οικονομίας.

Στον τομέα της εξοικονόμησης ενέργειας έχουν προβλεφθεί επίσης σημαντικές ενισχύσεις για τη στήριξη κυρίως των μικρομεσαίων επιχειρήσεων σε επενδύσεις που αφορούν στην εφαρμογή συστημάτων ενεργειακής διαχείρισης.

Στα οριζόντια μέτρα πολιτικής για την προώθηση της ενεργειακής απόδοσης περιλαμβάνεται και το μέτρο των ενεργειακών ελέγχων σε επιχειρήσεις που δεν είναι ΜΜΕ. Ήδη έχει ξεκινήσει η υποβολή εκθέσεων ενεργειακών ελέγχων στο αντίστοιχο αρχείο ενεργειακών ελέγχων που τηρείται στο Υπουργείο.

Η Ελλάδα στηρίζει το στόχο της ενεργειακής απόδοσης για το 2030, με μείωση τουλάχιστον 32,5% στη χρήση πρωτογενούς ενέργειας σε σύγκριση με τα προβλεπόμενα επίπεδα, με την υιοθέτηση μέτρων βελτίωσης της ενεργειακής απόδοσης. Ο στόχος αφορά στην υιοθέτηση των απαραίτητων ενεργειακών πολιτικών που θα ενθαρρύνουν την ανάπτυξη και, παράλληλα, θα ανταποκρίνονται, ως προτεραιότητα, στην πρόκληση της μείωσης των υψηλών τιμών και του κόστους της ενέργειας. Μεταξύ αυτών, συμπεριλαμβάνεται και η εφαρμογή του Καθεστώτος Υποχρέωσης Ενεργειακής Απόδοσης, το οποίο έχει τεθεί σε εφαρμογή από το 2017.

Η ενεργειακή απόδοση αναμένεται να παρουσιάσει βελτίωση μέχρι το 2020, η οποία θα προκύψει από την εφαρμογή μιας σειράς στοχευμένων μέτρων, κυρίως για την ενεργειακή αναβάθμιση των κτιρίων του δημόσιου και του ιδιωτικού τομέα, και η οποία θα ενισχυθεί περαιτέρω μέσω νέων μηχανισμών της αγοράς και μέσω χρηματοδότησης συνδυαζόμενων με την αυξημένη χρήση ενέργειας από ΑΠΕ και ΣΗΘΥΑ. Προβλέπεται η ανάπτυξη ενός ευφυούς συστήματος για τη διαχείριση της παραγωγής και της ζήτησης ενέργειας, για να συμβάλει στην υλοποίηση ενός καταναλωμένου συστήματος παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας που θα επιτρέψει την υψηλή διείσδυση και τη βέλτιστη χρήση του διαθέσιμου δυναμικού τόσο για την παραγωγή από ΑΠΕ και ΣΗΘΥΑ όσο και τη βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης.

Οι επενδύσεις ενεργειακής απόδοσης χαρακτηρίζονται από την ικανότητά τους να αποφέρουν άμεσα ενεργειακά και άλλα οφέλη σε ιδιοκτήτες και διαχειριστές περιουσιακών στοιχείων, καθώς και σημαντικά δημόσια οφέλη όσον αφορά στην αύξηση της απασχόλησης, στην ανακούφιση της ενεργειακής φτώχειας, στην αύξηση της ανταγωνιστικότητας της βιομηχανίας, στη μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου, στην αύξηση της ενεργειακής ασφάλειας, στη μείωση της εξάρτησης από τις εισαγωγές ενέργειας, καθώς και βελτιώσεις στη δημοσιονομική ισορροπία της χώρας.

Χωρίς να αγνοηθούν τα σημαντικά επιτεύγματα που έχουν ήδη καταγραφεί, υπάρχουν ακόμη πολλά που πρέπει να γίνουν, τόσο για να επιτευχθεί η βιωσιμότητα των στόχων, ιδιαίτερα για τα κτίρια και τις μεταφορές, όσο και για να εξασφαλιστεί αλλαγή στη νοοτροπία των επιχειρήσεων και τη συμπεριφορά των πολιτών. Πάνω από όλα, τα μέτρα βελτίωσης της ενεργειακής απόδοσης αποτελούν το πιο αποτελεσματικό εργαλείο πολιτικής για τη διευκόλυνση των καταναλωτών που αντιμετωπίζουν υψηλές ενεργειακές δαπάνες και συμβάλλουν στη μείωση των τιμών της ενέργειας και στην προώθηση της κλιματικής αλλαγής.

Απασχόληση-Ανεργία

Σύμφωνα με τα στοιχεία της Έρευνας Εργατικού Δυναμικού της Ελληνικής Στατιστικής Αρχής (ΕΛΣΤΑΤ), στην Ελλάδα το 2018 ο αριθμός απασχολούμενων ανήλθε σε 3.828.021 άτομα από 3.752.674 άτομα το 2017, παρουσιάζοντας αύξηση κατά 2,0% και ο αριθμός των ανέργων ανήλθε σε 915.007 άτομα από 1.027.048 άτομα το 2017 καταγράφοντας μείωση 10,9%. Το ποσοστό απασχόλησης (ηλικίες 20 έως 64 ετών) για το έτος 2018 διαμορφώθηκε στο 59,5%, υψηλότερο κατά 1,7 ποσοστιαία μονάδα συγκριτικά με την προηγούμενη χρονιά. Στους άνδρες το ποσοστό απασχόλησης ανήλθε στο 70,1% από 67,7% το 2017 και στις γυναίκες 49,1% (από 48,0% το 2017). Το ποσοστό μερικής απασχόλησης για τους απασχολούμενους ηλικίας 20-64 ετών, διαμορφώθηκε στο 9,0% για το 2018, με το ποσοστό των γυναικών να είναι υψηλότερο σε σχέση με το αντίστοιχο των ανδρών (13,2% έναντι 6,0%). Τάση αποκλιμάκωσης εξακολουθεί να παρουσιάζει το ποσοστό ανεργίας (ηλικίες άνω των 15 ετών).

Το 2018 το ποσοστό ανεργίας ήταν 19,3%, μειωμένο κατά 8,2 ποσοστιαίες μονάδες συγκριτικά με το 2013 και κατά 2,2 ποσοστιαίες μονάδες σε σχέση με την προηγούμενη χρονιά, ενώ το ποσοστό ανεργίας των γυναικών εξακολουθεί να είναι υψηλότερο των ανδρών (24,2% έναντι 15,4%). Πολύ υψηλό ποσοστό ανεργίας παρατηρείται στους νέους ηλικίας 15-24 ετών (39,9%), το οποίο στις νέες γυναίκες φθάνει το 43,9% και στους νέους άνδρες 36,4%. Το ποσοστό μακροχρόνιας ανεργίας (άνεργοι περισσότερο από 12 μήνες στο σύνολο του εργατικού δυναμικού) μειώθηκε το 2018 στο 13,6% από 15,6% το 2017, ενώ το μερίδιο μακροχρόνιας ανεργίας (μακροχρόνια άνεργοι στο σύνολο των ανέργων) μειώθηκε σε 70,3% το 2018 από 72,8% το 2017. Οριακή αύξηση σημείωσε το ποσοστό συμμετοχής στο εργατικό δυναμικό (ηλικίες 20-64 ετών) κατά 0,2% (73,7% το 2018 από 73,5% το 2017). Για τους άνδρες το 2018 το ποσοστό διαμορφώθηκε στο 82,7%, ενώ για τις γυναίκες, σημαντικά χαμηλότερο στο 64,8%.

Πίνακας 5. Ποσοστό απασχόλησης ατόμων ηλικίας 20-64 ετών (%)

ΕΛΛΑΔΑ	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Σύνολο	52,9	53,3	54,9	56,2	57,8	59,5
Άνδρες	62,7	62,6	64,0	65,8	67,7	70,1
Γυναίκες	43,3	44,3	46,0	46,8	48,0	49,1

Πηγή: Έρευνα Εργατικού Δυναμικού, ΕΛΣΤΑΤ

Πίνακας 6. Μερική απασχόληση ως προς το σύνολο της απασχόλησης ατόμων ηλικίας 20-64 ετών (%)

ΕΛΛΑΔΑ	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Σύνολο	8,3	9,2	9,3	9,7	9,6	9,0
Άνδρες	5,3	6,5	6,6	6,9	6,5	6,0
Γυναίκες	12,5	12,9	13,0	13,6	14,0	13,2

Πηγή: Έρευνα Εργατικού Δυναμικού, ΕΛΣΤΑΤ

Πίνακας 7. Ποσοστό ανεργίας ατόμων ηλικίας άνω 15+ ετών (%)

ΕΛΛΑΔΑ	2013	2014	2015	2016	2017		2018
Σύνολο	27,5	26,5	24,9	23,5	21,5		19,3
Άνδρες	24,5	23,6	21,7	19,9	17,8		15,4
Γυναίκες	31,3	30,2	28,9	28,1	26,1		24,2

Πηγή: Έρευνα Εργατικού Δυναμικού, ΕΛΣΤΑΤ

Πίνακας 8. Ποσοστό ανεργίας ατόμων ηλικίας 15-24 ετών (%)

ΕΛΛΑΔΑ	2013	2014	2015	2016	2017		2018
Σύνολο	58,3	52,4	49,8	47,3	43,6		39,9
Άνδρες	53,8	47,4	45,2	44,3	39,3		36,4
Γυναίκες	63,8	58,1	55,0	50,7	48,2		43,9

Πηγή: Έρευνα Εργατικού Δυναμικού, ΕΛΣΤΑΤ

Πίνακας 9. Ποσοστό μακροχρόνιας ανεργίας (άνεργοι >12 μήνες ως προς το εργατικό δυναμικό) ατόμων 15+ (%)

ΕΛΛΑΔΑ	2013	2014	2015	2016	2017		2018
Σύνολο	18,4	19,5	18,2	16,9	15,6		13,6
Άνδρες	16,2	17,2	15,8	14,1	12,6		10,5
Γυναίκες	21,4	22,4	21,2	20,4	19,4		17,5

Πηγή: Έρευνα Εργατικού Δυναμικού, ΕΛΣΤΑΤ

Πίνακας 10. Μερίδιο μακροχρόνιας ανεργίας (άνεργοι > 12 μήνες ως προς το σύνολο των ανέργων) ατόμων 15+ (%)

ΕΛΛΑΔΑ	2013	2014	2015	2016	2017		2018
Σύνολο	67,1	73,5	73,1	72,0	72,8		70,3
Άνδρες	66,0	72,8	72,7	71,1	70,8		68,1
Γυναίκες	68,2	74,2	73,5	72,7	74,4		72,1

Πηγή: Έρευνα Εργατικού Δυναμικού, ΕΛΣΤΑΤ

Πίνακας 11. Ποσοστό συμμετοχής στο εργατικό δυναμικό ατόμων ηλικίας 20-64 ετών (%)

ΕΛΛΑΔΑ	2013	2014	2015	2016	2017		2018
Σύνολο	72,7	72,5	73,1	73,5	73,5		73,7
Άνδρες	82,8	81,8	81,7	81,9	82,3		82,7
Γυναίκες	62,9	63,3	64,7	65,1	64,9		64,8

Πηγή: Έρευνα Εργατικού Δυναμικού, ΕΛΣΤΑΤ

Μισθωτή Απασχόληση

Η Εξέλιξη των συμβάσεων εργασίας κατά τα έτη 2018-2017

Στον παρακάτω πίνακα παρουσιάζονται οι ροές μισθωτής απασχόλησης των ετών 2017 – 2018 στον ιδιωτικό τομέα (προσλήψεις-απολύσεις-ισοζύγιο) σύμφωνα με τα στοιχεία του Πληροφοριακού Συστήματος ΕΡΓΑΝΗ του Υπουργείου Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης.

Πίνακας 12. Προσλήψεις – Αποχωρήσεις – Ισοζύγιο στον Ιδιωτικό Τομέα

(σε θέσεις εργασίας)	<u>Ιαν. – Δεκ. 2017</u>	<u>Ιαν. – Δεκ. 2018</u>
I. Προσλήψεις	2.400.398	2.668.923
II. Αποχωρήσεις	2.256.853	2.527.920
A. Καταγγελίες συμβάσεων αορίστου χρόνου και λήξεις συμβάσεων ορισμένου χρόνου	1.281.388	1.552.874
B. Οικειοθελείς αποχωρήσεις	975.465	975.046
III. Ισοζύγιο (I-II)	143.545	141.003

Πηγή: ΠΣ ΕΡΓΑΝΗ

Στον πίνακα 9, παρουσιάζεται ο αριθμός των νέων προσλήψεων που κατατέθηκαν με ηλεκτρονικό τρόπο στο Πληροφοριακό Σύστημα Εργάνη για τα αντίστοιχα έτη, καθώς και το είδος των συμβάσεων της κάθε πρόσληψης.

Πίνακας 13. Νέες προσλήψεις ανά είδος σύμβασης 2017-2018

ΕΤΟΣ	ΝΕΕΣ ΠΡΟΣΛΗΨΕΙΣ - ΕΙΔΟΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ			ΣΥΝΟΛΟ ΠΡΟΣΛΗΨΕΩΝ
	ΠΛΗΡΗΣ	ΜΕΡΙΚΗ	ΕΚ ΠΕΡΙΤΡΟΠΗΣ	
2017	1.083.418	981.758	335.222	2.400.398
2018	1.218.566	1.110.239	340.118	2.668.923

Πηγή: ΠΣ ΕΡΓΑΝΗ

Ελεγκτική Δραστηριότητα Σώματος Επιθεώρησης Εργασιακών Σχέσεων (ΣΕΠΕ) για τα έτη 2017 και 2018

Σε μια περίοδο που οι συνέπειες της οικονομικής κρίσης έχουν γίνει πλέον εμφανείς στην αγορά εργασίας, η ανάγκη για την ύπαρξη ενός υγιούς, αποτελεσματικού και δυναμικού ελεγκτικού Σώματος είναι περισσότερο από επιτακτική. Οι Υπηρεσίες Επιθεώρησης Εργασιακών Σχέσεων του ΣΕΠΕ, εν μέσω οικονομικής κρίσης, που παρά τη μείωση του υψηλού ποσοστού ανεργίας, της αδήλωτης και υποδηλωμένης εργασίας με επισφαλείς επιπτώσεις στους όρους και τις συνθήκες εργασίας, εργάστηκαν και συνεχίζουν να εργάζονται, για την προάσπιση των εργασιακών δικαιωμάτων και την καταπολέμηση κάθε παραβατικής συμπεριφοράς των εργοδοτικών επιχειρήσεων.

Οι πραγματοποιηθέντες έλεγχοι κατά το 2018 εμφανίζουν αυξητική τάση κατά **3,84%** σε σχέση με τους προγραμματισμένους (29.254) για το ίδιο έτος.

Η συνολική ελεγκτική δραστηριότητα των Περιφερειακών Επιθεωρήσεων Εργασιακών Σχέσεων του Σώματος Επιθεώρησης Εργασίας για τα έτη 2017 και 2018 παρουσιάζεται στον παρακάτω πίνακα 10.

Πίνακας 14. Ελεγκτική δραστηριότητα του ΣΕΠΕ 2017-2018

ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΚΩΝ ΣΧΕΣΕΩΝ	2017	2018
Έλεγχοι	30.492	30.377
Επιβληθέντα πρόστιμα	7.291	6.737
Ποσά (σε ευρώ)	32.881.882 ευρώ	26.130.385 ευρώ

Πηγή: Στοιχεία Περιφερειακών Επιθεωρήσεων Εργασιακών Σχέσεων του ΣΕΠΕ

Φτώχεια – Κοινωνικός Αποκλεισμός

Σύμφωνα με τα στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ, από τα αποτελέσματα της Έρευνας Εισοδήματος και Συνθηκών Διαβίωσης των Νοικοκυριών έτους 2017 με περίοδο αναφοράς το έτος 2016, προκύπτουν τα ακόλουθα σε ό,τι αφορά τους δείκτες παρακολούθησης τόσο των εθνικών στόχων, όσο και άλλων μεγεθών που αποτυπώνουν την κοινωνική κατάσταση:

Καταγράφεται βελτίωση των βασικών δεικτών σε σχέση με το 2016, δηλαδή ο κίνδυνος φτώχειας, ο κίνδυνος φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού, η παιδική φτώχεια, το βάθος της φτώχειας, η υλική στέρηση και η υλική στέρηση παιδιών μειώθηκαν. Ιδιαίτερα η παιδική φτώχεια και η υλική στέρηση των παιδιών μειώθηκαν περισσότερο από την αντίστοιχη μείωση στο γενικό πληθυσμό. Επιπλέον μειώθηκε ο κίνδυνος φτώχειας των εργαζομένων μερικής απασχόλησης, καθώς και η εισοδηματική ανισότητα.

Η πορεία των 3 εθνικών στόχων

Ο πληθυσμός που βρίσκεται σε κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού το 2017 μειώθηκε τόσο σε ποσοστό όσο και σε απόλυτο αριθμό σε σχέση με το προηγούμενο έτος και ανέρχεται στο 34,8% του πληθυσμού (3.701.800 άτομα), από 35,6% το 2016 (και 3.789.300 άτομα). Η εξέλιξη του δείκτη από το 2005 έως σήμερα φαίνεται στο ακόλουθο διάγραμμα και στον αντίστοιχο πίνακα:

Διάγραμμα 5. Εξέλιξη του δείκτη AROPE την τελευταία δεκαετία και το 2005

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, Δελτίο τύπου 22.06.2018

Επισημαίνεται ότι η περίοδος αναφοράς των εισοδημάτων αφορά στο προηγούμενο από το έτος διενέργειας της έρευνας, δηλ. στα αντίστοιχα έτη 2004, 2007 – 2016.

Πίνακας 15. Πληθυσμός σε κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού (AROE)

Έτος	Αριθμός ατόμων	ποσοστό	ΜΟ ΕΕ	Αριθμός ατόμων στην ΕΕ
2008		28,1%	23,8%	116.570.000
2012	3.795.000	34,6%	24,8%	123.774.000
2013	3.903.800	35,7%	24,5%	122.849.000
2014	3.884.700	36%	24,4%	122.026.000
2015	3.828.500	35,7%	23,7%	119.049.000
2016	3.789.300	35,6%	23,5%	118.040.000
2017	3.701.800	34,8%	22,5%	112.974.000

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, Δελτίο τύπου 22.06.2018 και Eurostat, Ιανουάριος 2019

Πίνακας 16. Πληθυσμός σε κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού: ανάλυση στα συστατικά του (2016 και 2017)

Δείκτης	Σύνολο		Γυναίκες		Άνδρες	
	2016	2017	2016	2017	2016	2017
Πληθυσμός σε κίνδυνο φτώχειας ή/και κοιν. αποκλεισμού	35,6 %	34,8%	36,6%	35,7%	34,4%	33,9%
Πληθυσμός σε κίνδυνο φτώχειας	21,2 %	20,2%	21,2%	20,2%	21,2%	20,2%
Πληθυσμός σε υλική στέρηση	22,4 %	21,1%	22,6%	21,2%	22,2%	21%
Πληθυσμός 0-59 ετών που ζει σε νοικοκυριά με χαμηλή ένταση εργασίας	17,2 %	15,6%	18,6%	17%	15,8%	14,2%

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, Δελτίο τύπου 22.06.2018

Η παιδική φτώχεια, δηλαδή ο κίνδυνος φτώχειας για παιδιά 0-17 ετών μειώθηκε κατά 1,8% σε σχέση με το 2016 και βρίσκεται το 2017 στο 24,5%.

Πίνακας 17. Πληθυσμός ηλικίας 0-17 ετών σε κίνδυνο φτώχειας (παιδική φτώχεια) 2017

Έτος	Σύνολο
2008	23%
2012	26,9 %
2013	28,8 %
2014	25,5%
2015	26,6%
2016	26,3%
2017	24,5%

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, Δελτίο τύπου 22.06.2018

Επιπλέον δείκτες που αποτυπώνουν την κοινωνική κατάσταση

- **Κατώφλι φτώχειας¹²:** Το κατώφλι της φτώχειας αυξήθηκε σε 4.560 ευρώ ετησίως για ένα άτομο (από 4.500 το 2016) και σε 9.576 ευρώ ετησίως για οικογένεια με 2 ενήλικες και 2 παιδιά <14 ετών (από 9.450 το 2016). Σημειώνεται ότι το κατώφλι φτώχειας μειώνονταν συνεχώς από το 2008 και αυξάνεται για πρώτη φορά.

Πίνακας 18. Κατώφλι φτώχειας (σε ευρώ ετησίως)

Έτος	1 άτομο	Οικογένεια με 2 ενήλικες και 2 παιδιά <14 ετών
2008	6.480	13.608
2012	5.708	11.986
2013	5.023	10.547
2014	4.608	9.745
2015	4.512	9.677
2016	4.500	9.450
2017	4.560	9.576

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, Δελτίο τύπου 22.06.2018

- **Κίνδυνος φτώχειας:** Ο κίνδυνος φτώχειας, δηλαδή το ποσοστό του πληθυσμού που ζει σε νοικοκυριά με διαθέσιμο εισόδημα¹³ χαμηλότερο από το κατώφλι φτώχειας ήταν **20,2% για το 2017**. Όπως φαίνεται από το διάγραμμα 6 και τον πίνακα 16, ο δείκτης κατέγραψε τις υψηλότερες τιμές του το 2012 και 2013 (23,1%) και από το 2014 παρουσιάζει μείωση.

Πίνακας 19. Πληθυσμός σε κίνδυνο φτώχειας (AROP) 2008-2017

Έτος	Αριθμός νοικοκυριών	Αριθμός ατόμων	Ποσοστό	ΕΕ
2008	-	-	20%	16,6%
2012	914.873	2.535.700	23,1 %	16,9%
2013	892.763	2.529.005	23,1 %	16,7%
2014	888.452	2.384.035	22,1%	17,2%
2015	860.117	2.293.172	21,4%	17,3%
2016	832.065¹⁴	2.262.808	21,2%	
2017	789.585¹⁵	2.153.691	20,2%	

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, Δελτίο τύπου 22.06.2018

¹² Μέσο ετήσιο διαθέσιμο εισόδημα των νοικοκυριών για το 2017 (για τα εισοδήματα του 2016): 15.106 ευρώ (αυξημένο από 14.932 ευρώ για το 2016).

¹³ Για την ακρίβεια συνολικό ισοδύναμο διαθέσιμο εισόδημα

¹⁴ Σύνολο νοικοκυριών: 4.168.784 και σύνολο ατόμων 10.651.929

¹⁵ Σύνολο νοικοκυριών: 4.162.442 και σύνολο ατόμων 10.634.925

Διάγραμμα 6. Πληθυσμός σε κίνδυνο φτώχειας (AROP)

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, Δελτίο τύπου 22.06.2018

Πίνακας 20. Κίνδυνος φτώχειας (μετά τις κοινωνικές μεταβιβάσεις) κατά φύλο και ομάδες ηλικιών (2014-2017)

Ομάδες ηλικιών	Σύνολο				Άνδρες				Γυναίκες			
	2014	2015	2016	2017	2014	2015	2016	2017	2014	2015	2016	2017
Σύνολο	22,1%	21,4%	21,2%	20,2%	22,0%	21,5%	21,2%	20,2%	22,2%	21,2%	21,2%	20,2%
0-17	25,5%	26,6%	26,3%	24,5%								
18-64	23,4%	22,5%	22,7%	21,7%	23,6%	22,6%	22,8%	21,8%	23,4%	22,1%	22,7%	21,8%
65+	14,9%	13,7%	12,4%	12,4%	16,1%	11,9%	10%	11,1%	13,4%	15,2%	13,8%	11,1%

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, Δελτίο τύπου 22.06.2018

Όπως προκύπτει από τον παραπάνω πίνακα, ο κίνδυνος φτώχειας το 2017 σημείωσε μείωση κατά 1% σε σχέση με το 2016 για το σύνολο του πληθυσμού και για το κάθε φύλο ξεχωριστά. Σε ό,τι αφορά τη φτώχεια ανά ηλικιακή ομάδα, ο δείκτης μειώθηκε για τα παιδιά 0-17 ετών, καθώς και για τα άτομα ηλικίας 18-64 ετών, ενώ παρέμεινε στα ίδια επίπεδα με το 2016 για τα άτομα ηλικίας μεγαλύτερης των 65 ετών. Περαιτέρω ανάλυση της τελευταίας ηλικιακής ομάδας δείχνει ότι η μείωση του ποσοστού φτώχειας των γυναικών ηλικίας 65+, αντισταθμίστηκε από την αύξηση του ποσοστού φτώχειας των ανδρών της ίδιας ηλικίας.

Πίνακας 21. Πληθυσμός σε κίνδυνο φτώχειας ή/και κοινωνικού αποκλεισμού (μετά τις κοινωνικές μεταβιβάσεις) κατά ηλικία και υπηκοότητα (2015-2017)

Ομάδες ηλικιών	Διαμέμοντες στην Ελλάδα	%		
		2015	2016	2017
18-64	Έλληνες υπήκοοι	37,4	38,0	36,5
	Ξένοι υπήκοοι	64,3	59,7	62,9
	Υπήκοοι ΚΜ της ΕΕ	49,1	47,7	53,3
	Υπήκοοι τρίτων χωρών	67,1	61,6	64,3
18+	Έλληνες υπήκοοι	33,4	33,6	32,7
	Ξένοι υπήκοοι	63,6	59,2	62,4
	Υπήκοοι ΚΜ της ΕΕ	45,1	44,5	48,2
	Υπήκοοι τρίτων χωρών	67,1	61,8	64,6

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, Δελτίο τύπου 22.06.2018

Πίνακας 22. Πληθυσμός σε κίνδυνο φτώχειας ή/και κοινωνικού αποκλεισμού (μετά τις κοινωνικές μεταβιβάσεις) κατά ιδιοκτησιακό καθεστώς κατοικίας και ηλικία (2015-2017)

Ηλικία	Ιδιοκτήτης			Ενοικιαστής		
	Σύνολο (%)			Σύνολο(%)		
	2015	2016	2017	2015	2016	2017
Σύνολο	20	20,3	19,4	26,8	24,5	23,3
0-17	24,7	25,7	24,3	32	27,9	24,9
18-64	21,5	22,2	21,1	25,9	24,3	23,7
60+	14,1	13,3	13,4	19,6	17,2	15,7
65+	13,2	12,2	12,3	20	15,3	13,9
75+	14,2	12,2	12,3	27,6	17,8	19,1

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, Δελτίο τύπου 22.06.2018

Το βάθος (ή χάσμα) φτώχειας μειώθηκε το 2017 σε σχέση με το 2016 κατά 1,6%. Αυτό πρακτικά σημαίνει ότι το 50% του φτωχού πληθυσμού (που βρίσκεται κάτω από το κατώφλι των 4.560 ευρώ ανά άτομο) έχει εισόδημα μικρότερο των 3.178,32 ευρώ ($100 - 30,3 = 69,7$ και $69,7 * 4560 = 3.178,32$ ευρώ). (Αντίστοιχα το 2016 το 50% του πληθυσμού είχε εισόδημα μικρότερο των 3.064 ευρώ).

Πίνακας 23. Βάθος (χάσμα) κινδύνου φτώχειας (μετά τις κοινωνικές μεταβιβάσεις), κατά ομάδες ηλικιών και φύλο (2014 -2017)

Ομάδες ηλικιών	Σύνολο				Άνδρες				Γυναίκες			
	2014	2015	2016	2017	2014	2015	2016	2017	2014	2015	2016	2017
Σύνολο	31,3%	30,6%	31,9%	30,3%	30,8%	32,9%	33,6%	30,9%	32,1%	28,3%	30,8%	29,8%
0-17	34,4%	34,5%	33,3%	29,6%								
18-64	34,2%	33,5%	34,6%	32,6%	33,9%	33,5%	34,8%	32,7%	34,4%	32,9%	34,1%	32,6%
65+	17,3%	17,3%	18,7%	19,7%	16,8%	18,9%	20%	22,5%	18,5%	15,5%	17,8%	17,5%

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, Δελτίο τύπου 22.06.2018

Πίνακας 24. Κίνδυνος φτώχειας (μετά τις κοινωνικές μεταβιβάσεις) για τον πληθυσμό άνω των 18 ετών, κατά φύλο και κατάσταση απασχόλησης (2015-2017)

Ασχολία	Σύνολο			Γυναίκες			Άνδρες		
	2015	2016	2017	2015	2016	2017	2015	2016	2017
Εργαζόμενοι	13,4	14,1	12,9	11	12,3	9,9	15,2	15,3	15,0
Μη εργαζόμενοι	24,1	23,6	23,3	24	23,7	23,6	24,2	23,6	22,8
Άνεργοι	44,8	47,1	45,5	39,3	42,4	41,0	50,7	51,9	50,5
Συνταξιούχοι	10,8	9,7	9,5	11,7	10,5	10,2	10,0	9,0	9,0
Λοιποί μη οικονομικά ενεργοί (εκτός συνταξιούχων)	26,2	25,4	25,7	25,6	25,2	25,7	29,0	26,2	25,5

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, Δελτίο τύπου 22.06.2018

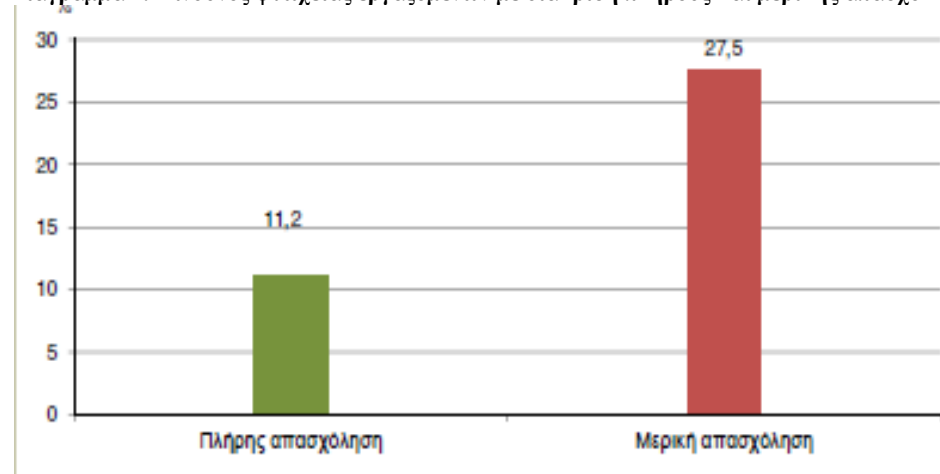
Μια ακόμη διαπίστωση είναι ότι οι εργαζόμενοι με μερική απασχόληση αντιμετωπίζουν υπερδιπλάσιο κίνδυνο φτώχειας (27,5%) από τους εργαζόμενους πλήρους απασχόλησης (11,2%), όπως φαίνεται στον παρακάτω πίνακα, ωστόσο και στις δύο κατηγορίες ο κίνδυνος φτώχειας το 2017 είναι μειωμένος σε σχέση με το 2016 και ιδιαίτερα στους εργαζόμενους μερικής απασχόλησης, η μείωση αυτή φτάνει σχεδόν τις 3 ποσοστιαίες μονάδες (από 30,3 το 2016 σε 27,5 το 2017).

Πίνακας 25. Κίνδυνος φτώχειας εργαζομένων (μετά τις κοινωνικές μεταβιβάσεις) με διάκριση πλήρους και μερικής απασχόλησης (2015-2017)

	%		
	2015	2016	2017
Πλήρης απασχόληση	11,6	12,2	11,2
Μερική απασχόληση	28,2	30,3	27,5

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, Δελτίο τύπου 22.06.2018

Διάγραμμα 7. Κίνδυνος φτώχειας εργαζομένων με διάκριση πλήρους και μερικής απασχόλησης (2017)

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, Δελτίο τύπου 22.06.2018

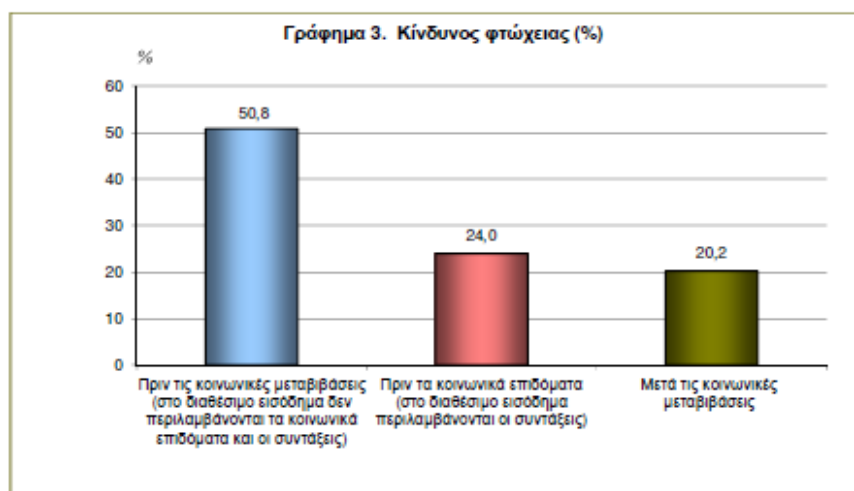
Κίνδυνος φτώχειας και κοινωνικές μεταβιβάσεις

Οι κοινωνικές μεταβιβάσεις (συμπεριλαμβανομένων των συντάξεων) αποτελούν το 32,2% του συνολικού διαθέσιμου εισοδήματος των νοικοκυριών, εκ του οποίου οι συντάξεις αποτελούν το 85,9%, ενώ τα κοινωνικά επιδόματα το 14,1%.

Ο κίνδυνος φτώχειας πριν από όλες τις κοινωνικές μεταβιβάσεις (δηλαδή μη συμπεριλαμβανομένων των κοινωνικών επιδομάτων¹⁶ και των συντάξεων στο συνολικό διαθέσιμο εισόδημα των νοικοκυριών) ανέρχεται στο 50,8% (μειωμένος κατά 2,1% σε σχέση με το 2016). Όταν περιλαμβάνονται μόνο οι συντάξεις μειώνεται στο 24% (25,2% το 2016) ενώ όταν περιλαμβάνονται και τα κοινωνικά επιδόματα μειώνεται στο 20,2% (από 21,2% το 2016).

Όπως φαίνεται και στο διάγραμμα 8, οι συντάξεις συμβάλλουν στη μείωση του κινδύνου φτώχειας κατά 26,8%, ενώ τα κοινωνικά επιδόματα κατά 3,8% .

Διάγραμμα 8. Ο κίνδυνος φτώχειας πριν και μετά τις κοινωνικές μεταβιβάσεις (2017)

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, Δελτίο τύπου 22.06.2018

Υλική στέρηση

Η υλική στέρηση μειώθηκε κατά 1,3% και μειώνεται για πρώτη φορά από το 2009. Δηλαδή το 2017 για πρώτη φορά μετά από μια σειρά ετών, μειώνεται το ποσοστό του πληθυσμού που αντιμετωπίζει οικονομικές δυσκολίες με αποτέλεσμα να στερείται

¹⁶ Τα κοινωνικά επιδόματα περιλαμβάνουν παροχές κοινωνικής βοήθειας (ΕΚΑΣ, επίδομα μακροχρόνια ανέργων, κα), οικογενειακά επιδόματα, επιδόματα ή βοηθήματα ανεργίας, ασθένειας, αναπηρίας και εκπαιδευτικές παροχές.

τουλάχιστον 4 από τις 9 διαστάσεις¹⁷ της υλικής στέρησης, όπως φαίνεται στον παρακάτω πίνακα.

Σε ό,τι αφορά την υλική στέρηση των παιδιών, εμφανίζει το 2017 μείωση κατά 2,9% σε σχέση με το 2016, δηλαδή μείωση μεγαλύτερη από την αντίστοιχη μείωση στο γενικό πληθυσμό. Σημειώνεται ότι ο δείκτης αυτός μειώνεται για πρώτη φορά, ύστερα από τη δραματική αύξηση από το 2009 και μετέπειτα.

Πίνακας 26. Ποσοστό ατόμων που ζουν σε συνθήκες σοβαρής υλικής στέρησης

Έτος	Ποσοστό	Μ.Ο. ΕΕ	Μ.Ο. Ευρωζώνης
2008	11,2%	-	5,9%
2011	15,2 %	8,8%	6,9%
2012	19,5 %	9,9%	7,8%
2013	20,3%	9,6%	7,5%
2014	21,5%	8,9%	7,4%
2015	22,2%	8,1%	7%
2016	22,4%	7,5%	6,6%
2017	21,1%	6,7%	5,8%

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, Δελτίο τύπου 22.06.2018

Πίνακας 27. Υλική στέρηση παιδιών (0-17 ετών)

Έτος	Ποσοστό
2009	12,2%
2011	16,4 %
2012	20,9%
2013	23,3%
2014	23,8%
2015	25,7%
2016	26,7%
2017	23,8%

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, Δελτίο τύπου 22.06.2018

Οι υλικές στέρησεις δεν αφορούν μόνο τον πληθυσμό σε κίνδυνο φτώχειας, αλλά επίσης μέρος του μη φτωχού πληθυσμού. Ενδεικτικά:

¹⁷ 1.Ανταπόκριση στην πληρωμή πάγιων λογαριασμών2. Μια εβδομάδα διακοπών3..Διατροφή με κρέας, κοτόπουλο, ψάρι ή λαχανικά ίσης θρεπτικής αξίας κάθε δεύτερη ημέρα.4.Αντιμετώπιση έκτακτων αναγκαίων δαπανών περίπου 380€ 5.Τηλέφωνο 6. Έγχρωμη τηλεόραση 7. Πλυντήριο ρούχων 8. ΙΧ επιβατηγό αυτοκίνητο 9. Ικανοποιητική θέρμανση

- Το 47,3% του μη φτωχού πληθυσμού (47,6% το 2016) δηλώνει ότι έχει δυσκολίες στην αντιμετώπιση έκτακτων εξόδων ύψους 384 ευρώ περίπου. Το αντίστοιχο ποσοστό του φτωχού πληθυσμού είναι 80,5% (80,7% το 2016).
- το 21,5% του μη φτωχού πληθυσμού (29,2 % το 2016) δεν μπορεί να έχει επαρκή θέρμανση, τη στιγμή που το αντίστοιχο ποσοστό του φτωχού πληθυσμού είναι 45,3% (51,6% το 2016).
- Το 31,3% του μη φτωχού πληθυσμού (33,5% το 2015) δηλώνει ότι έχει δυσκολίες στην πληρωμή πάγιων λογαριασμών, ενώ το αντίστοιχο ποσοστό του φτωχού πληθυσμού είναι 56,5% (62,3% το 2016).

Όπως φαίνεται από τα παραπάνω στοιχεία, καθώς και από τους πίνακες που ακολουθούν, οι περισσότεροι από τους δείκτες είναι βελτιωμένοι το 2017 σε σχέση με το 2016, τόσο για το μη φτωχό, όσο και για το φτωχό πληθυσμό.

Πίνακας 28. Κατανομή των νοικοκυριών με δυσκολίες ανταπόκρισης στην πληρωμή πάγιων λογαριασμών με διάκριση σε φτωχά και μη φτωχά νοικοκυριά (2015-2017)

Πάγιοι λογαριασμοί	Σύνολο			Φτωχά νοικοκυριά			Μη φτωχά νοικοκυριά		
	2015	2016	2017	2015	2016	2017	2015	2016	2017
Ενοίκιο ή δόση δανείου	41	39,7	34.3	64,7	63,4	52.9	34,5	33,5	29.6
Πάγιοι λογαριασμοί (ηλ.ρεύμα, νερό, κλπ)	40,6	39,2	36	60,9	62,3	56.5	35,4	33,5	31.3
Δόσεις δανείου ή πιστωτικών καρτών	53,5	51,8	46	76,8	85	71.2	48,7	46	42

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, Δελτίο τύπου 22.06.2018

Πίνακας 29. Οικονομική αδυναμία νοικοκυριών ικανοποίησης βασικών αναγκών με διάκριση σε φτωχά και μη φτωχά νοικοκυριά (2015-2017)

Βασικές ανάγκες	Σύνολο			Φτωχά νοικοκυριά			Μη φτωχά νοικοκυριά		
	2015	2016	2017	2015	2016	2017	2015	2016	2017
1 εβδομάδα διακοπών	53,4	52,5	50.7	87,1	88,5	80.5	44,8	43,5	43.8
Διατροφή με κάθε 2η μέρα κοτόπουλο, κρέας, ψάρι ή λαχανικά ίσης θρεπτικής αξίας	12	12,1	11.8	52,5	53,2	43.5	1,8	1,8	4.4
Αντιμετώπιση έκτακτων αλλά αναγκαίων δαπανών αξίας ύψους 384 ευρώ περίπου	53,2	54,2	53.2	87,2	80,7	78.3	44,5	47,6	47.3

Δείκτες οικονομικής ανισότητας

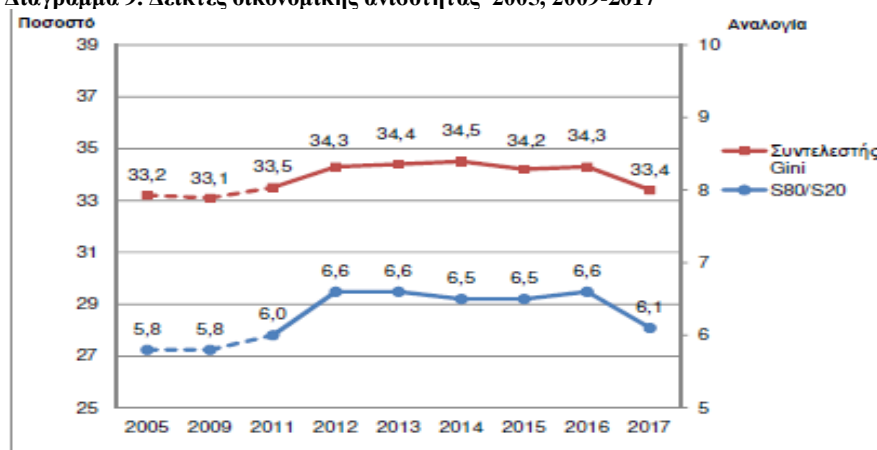
Σε ό,τι αφορά το δείκτη εισοδήματος σε πεμπτημόρια (S80/S20), η Ελλάδα κατατάσσεται τόσο σήμερα, όσο και πριν την κρίση, στις χώρες με τις υψηλότερες ανισότητες. Ο δείκτης S80/S20, ο οποίος από το 2011 έως το 2016 αυξήθηκε (από 6 σε 6,6), το 2017 μειώθηκε στο 6,1. Αυτό σημαίνει ότι στη χώρα μας το μερίδιο του εισοδήματος του πλουσιότερου 20% του πληθυσμού είναι 6,1 φορές μεγαλύτερο από το μερίδιο του εισοδήματος του φτωχότερου 20% του πληθυσμού.

Πίνακας 30. Δείκτης κατανομής ισοδύναμου εισοδήματος σε πεντημόρια (S80/S20), κατά ομάδες ηλικιών: 2005, 2008 – 2017

2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
5,9	5,8	5,6	6	6,6	6,6	6,5	6,5	6,6	6,1

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, Δελτία τύπου 2008-2018

Διάγραμμα 9. Δείκτες οικονομικής ανισότητας 2005, 2009-2017

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, Δελτία τύπου 2008-2018

Επίσης, ο δείκτης άνισης κατανομής εισοδήματος (συντελεστής Gini)¹⁸, ήταν 33,2% το 2017, σημειώνοντας μείωση κατά 0,9% σε σχέση με το 2016.

Πίνακας 31. Δείκτης άνισης κατανομής εισοδήματος (συντελεστής Gini): 2005, 2008 – 2017 (%)

2005	2009	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
33,2	33,1	33,5	34,3	34,4	34,5	34,2	34,3	33,4

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, Δελτία τύπου 2008-2018

¹⁸ Ο συντελεστής Gini κυμαίνεται από 0 (ή 0%), που αντιστοιχεί σε πλήρη εισοδηματική ισότητα έως 1 (ή 100%) που αντιστοιχεί σε πλήρη εισοδηματική ανισότητα και ερμηνεύεται ως η στατιστικά αναμενόμενη διαφορά του αποτελέσματος της σύγκρισης δύο τυχαίων εισοδημάτων, ως ποσοστό του μέσου όρου. Πχ: Αν ο συντελεστής Gini ήταν 30%, το εισόδημα 2 τυχαίων ατόμων θα διέφερε κατά 30% του μέσου όρου. Ο δείκτης αυτός χρησιμοποιείται συμπληρωματικά για την καλύτερη καταγραφή της οικονομικής ανισότητας, καθώς δεν επηρεάζεται από τις ακραίες τιμές της κατανομής του εισοδήματος.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙΙ : ΣΥΝΟΛΙΚΟ ΣΕΝΑΡΙΟ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΕΔΕΤΑ ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΑ ΣΕΝΑΡΙΑ ΓΙΑ ΤΙΣ ΒΑΣΙΚΕΣ ΠΗΓΕΣ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ

Πίνακας 32: Δαπάνη για Έρευνα και Ανάπτυξη κατά Πηγή Χρηματοδότησης

ΕΤΟΣ	ΑΕΠ (δισ. ευρώ)	Τακτικός Προϋπολογισμός		Διαρθρωτικά (ΕΣΠΑ, ΣΕΣ)		Άλλες Κρατικές		Επιχειρήσεις		Άλλες Πηγές Εσωτερικού		Εξωτερικό		Σύνολο Δαπανών Ε&Α	
		Ποσό (εκ. ευρώ)	%ΑΕΠ	Ποσό (εκ. ευρώ)	%ΑΕΠ	Ποσό (εκ. ευρώ)	%ΑΕΠ	Ποσό (εκ. ευρώ)	%ΑΕΠ	Ποσό (εκ. ευρώ)	%ΑΕΠ	Ποσό (εκ. ευρώ)	%ΑΕΠ	Ποσό (εκ. ευρώ)	%ΑΕΠ
2013	180,4	411,3	0,23	296,5	0,16	58,3	0,03	444	0,25	50,7	0,03	204,9	0,11	1465,6	0,81
2014	178,6	407,9	0,23	308,1	0,17	77,2	0,04	444	0,25	54,5	0,03	196,8	0,11	1488,8	0,83
2015	176,3	442,7	0,25	388,1	0,22	73,2	0,04	535	0,30	49,1	0,03	215,7	0,12	1703,8	0,97
2016	174,2	547,5	0,31	101,6	0,06	97,6	0,06	706	0,40	46,8	0,03	255,3	0,15	1754,3	1,01
2017	180,2	591,4	0,33	80,2	0,04	101,1	0,06	911	0,51	53,6	0,03	296,1	0,16	2033	1,13
2018	184,7	610	0,33	110	0,06	120	0,06	980	0,53	65	0,04	320	0,17	2205	1,19
2019	191,02*	630	0,33	150	0,08	150	0,08	1040	0,54	70	0,04	350	0,18	2390	1,25
2020	198,22*	650	0,33	230	0,12	180	0,09	1100	0,55	75	0,04	370	0,19	2605	1,31

*προβλέψεις Υπουργείου Οικονομικών

Οι υποθέσεις που έγιναν για την κατάρτιση του παραπάνω πίνακα είναι οι ακόλουθες:

- Στήλη Τακτικός Προϋπολογισμός.** Μετά από την σταθεροποίηση του Τακτικού Προϋπολογισμού στο 0,23% του ΑΕΠ το 2014, έχει ξεκινήσει από το 2015 μία ανοδική πορεία και αναμένεται περαιτέρω αύξηση τα επόμενα χρόνια.
- Στήλη «Διαρθρωτικά (ΕΣΠΑ,ΣΕΣ)».** Περιλαμβάνει κυρίως τα κονδύλια (κοινοτική και εθνική συμμετοχή) που έχουν τοποθετηθεί στον Θεματικό Στόχο 1 «Έρευνα και Καινοτομία», ωστόσο για τα έτη 2015 - 2016 έχουν προστεθεί και οι απορροφήσεις από το ΕΣΠΑ 2007-2013.
- Στήλη «Άλλες κρατικές πηγές».** Το ελληνικό κράτος χρηματοδοτεί την ΕΤΑ και πέραν της συνεισφοράς στην συγχρηματοδότηση των Διαρθρωτικών. Οι χρηματοδοτήσεις αυτές αφορούσαν κατά κύριο λόγο συμπληρωματικά κονδύλια επιβράβευσης για την συμμετοχή ερευνητικών ομάδων σε έργα του Horizon 2020. Η χρηματοδότηση αυτή αναμένεται να διευρυνθεί τα επόμενα έτη, κυρίως μέσω των χρηματοδοτήσεων του ΕΛΙΔΕΚ.
- Στήλη Επιχειρήσεις.** Η χρηματοδότηση της ΕΤΑ από κεφάλαια των Επιχειρήσεων, παρά την οικονομική κρίση που ξεκίνησε το 2011 και τις χρηματοδοτικές αδυναμίες των επιχειρήσεων, αυξάνεται σταθερά κάθε έτος. Εκτιμάται ότι αυτή η αυξητική πορεία θα εξακολουθήσει και τα επόμενα έτη. Η πρόβλεψη βασίζεται αφενός στην κινητοποίηση των επιχειρήσεων για χρηματοδότηση ΕΤΑ και αφετέρου στην μόχλευση που θα προκύψει από την υλοποίηση έργων που θα χρηματοδοτηθούν από άλλες πηγές όπως Εθνική Χρηματοδότηση, ΣΕΣ, ΟΡΙΖΟΝΤΑΣ 2020 κλπ.
- Στήλη Άλλες πηγές εσωτερικού.** Αφορά κονδύλια που προέρχονται από Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις, κληροδοτήματα κλπ.

6. **Στήλη Εξωτερικό – Horizon 2020.** Ο Horizon 2020 διαθέτει 30% περισσότερους πόρους από το 7ο Πρόγραμμα Πλαίσιο. Εκτιμάται ότι η Ελλάδα θα έχει αύξηση 25% περίπου στις απορροφήσεις της από τον Horizon 2020, δεδομένου ότι οι νέες χώρες που εισήλθαν στην Ευρωπαϊκή Ένωση μετά το 2000 θα εντείνουν την συμμετοχή τους σε σχέση με το 7^ο ΠΠ. Με βάση τις παραπάνω υποθέσεις υπολογίζεται ότι κατά την περίοδο 2014 – 2020 θα εισρεύσουν από το εξωτερικό κονδύλια της τάξης των 1.500 εκ. ευρώ με οπισθοβαρή κατανομή.